

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ

Μάνη - Ιούνιος 2025 / Τιμή: 4€
No 170

ΚΟΡΕΑ

ΙΣΤΑΜΠΟΥΛ

ΕΝΑΣ ΚΟΣΜΟΣ ΝΑ ΚΕΡΑΙΣΟΥΜΕ

ΟΥΑΣΙΝΓΤΟΝ

ΑΘΗΝΑ

ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ

ΜΠΑΝΓΚΛΑΝΕΣ

ΙΤΑΛΙΑ

- Η επικαιρότητα του εργατικού ελέγχου
- Τραμπ - «ηγεμόνας» σε κρίση
- Αντίσταση στο ReArm Europe
- Τουρκία - ο αγώνας συνεχίζεται
- Παλαιστίνη, η Αντίσταση θα νικήσει!
- Χωρίς ΔΗΚΕΟΣΙΝΗ, δεν υπάρχει ειρήνη
- Νεολαία - παραβατικό είναι το σύστημα

2

Ένας κόσμος να κερδίσουμε

Μαρία Στύλλου

9

**Η επικαιρότητα
του εργατικού ελέγχου**

Πάνος Γκαργκάνας

16

**Τραμπ-
“Ηγεμόνας” σε κρίση**

Γιώργος Πίττας

23

Αντίσταση στο ReArm Europe

Λέανδρος Μπόλαρης

29

**Τουρκία-
0 αγώνας συνεχίζεται**

Burak Demir

34

**Παλαιστίνη-
Η Αντίσταση θα νικήσει!**

Φύλλια Πολίτη

39

**Χωρίς ΔΗΚΕΟΣΙΝΗ
δεν υπάρχει ειρήνη**

Ευκλείδης Μακρόγλου

44

**Νεολαία-
Παραβατικό είναι το σύστημα**

Λίλιαν Μπουρίτη

Όλες οι φωτογραφίες του εξωφύλλου είναι από την Πρωτομαγιά 2025

Ο **Σοσιαλισμός από τα Κάτω** είναι το δίμηνο περιοδικό του **Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος**

Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, **Υπεύθυνη σύνταξης:** Μαρία Στύλλου

Συντακτική Επιτροπή: Δημήτρης Δασκαλάκης, Σωτήρης Κοντογιάννης, Λέανδρος Μπόλαρης, Λίλιαν Μπουρίτη, Γιώργος Ράγκος
Εξώφυλλο, Σελιδοποίηση: Γιάννης Κούβαρης, Παντελής Γαβριηλίδης

Κεντρική διάθεση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Φειδίου 14,

Τηλ. 210 5247584, Περιοδικό “Σοσιαλισμός από τα Κάτω”, Τ.Θ. 8161-102 10, Αθήνα, **ISSN:** 2241-7176

Για επικοινωνία: sosialismosapotakato@gmail.com - www.socialismfrombelow.gr

Ένας κόσμος να κερδίσουμε!

«**Δ**ιαφορετικές συνθήκες και γεγονότα προκαλούν σοσιαλιστικές ιδέες στους ανθρώπους. Ένα συγκεκριμένο ζήτημα καταπίεσης μπορεί να οδηγήσει έναν άνθρωπο να γίνει επικριτής της υπάρχουσας κοινωνίας. Κανένας/μία δεν γίνεται σοσιαλιστής επειδή διάβασε Μαρξ: το διάβασμα του Μαρξ έρχεται ως αποτέλεσμα της αναζήτησης εξηγήσεων για τις αδικίες της κοινωνίας. ...Κάθε άτομο περνάει παρόμοιες εμπειρίες καθώς πρώτα γίνεται επικριτικό για την κοινωνία και ύστερα ψάχνει τρόπους για να την αλλάξει».¹

Νέες προκλήσεις για την Αριστερά μέσα σε περίοδο κρίσης των από πάνω και ριζοσπαστικοποίησης των από κάτω. Η Μαρία Στύλλου γράφει για τις επαναστατικές απαντήσεις.

Ζούμε σε μια περίοδο, όπου οι συνθήκες κάνουν εκατομμύρια ανθρώπους να ασφυκτιούν μέσα στις αδικίες της κοινωνίας. Οι εικόνες από την Πρωτομαγιά φέτος σε όλο τον κόσμο επιβεβαιώνουν αυτή τη διαπίστωση. Εκατομμύρια βγήκαν στους δρόμους από τις πόλεις των ΗΠΑ μέχρι τις πρωτεύουσες της Ασίας, περνώντας από το Παρίσι, το Τορίνο, την Αθήνα. Ήταν εκεί μαζί γυναίκες, άντρες, νεολαία, εργάτριες και εργάτες

απεργοί, μετανάστες, πρόσφυγες, αντιφασίστες και αντιρατσιστές με συνθήματα ενάντια στον πόλεμο, τον σεξισμό και τον ρατσισμό, ενάντια στην ακρίβεια και τη φτώχεια, ενάντια στον Τραμπ και το Νετανιάχου, στο πλευρό της Παλαιστήνης.

Στις ίδιες τις ΗΠΑ, χιλιάδες βγήκαν στους δρόμους του Λος Άντζελες. «Είναι αδύνατο να υπολογίσει κανείς πόσοι είναι οι διαδηλωτές. Οι περισσότεροι μι-

λάνε για συμμετοχή ρεκόρ σε πρωτομαγιάτικη διαδήλωση. Η πορεία συνεχίζεται για πολλά τετράγωνα βαδίζοντας για ώρες» μετέφερε η ρεπόρτερ του ABC την ώρα της διαδήλωσης. Στο Βερολίνο, την πρωτομαγιάτικη διαδήλωση συνόδευε ένας πύραυλος με το σύνθημα «Στείλτε τον Μασκ, τον Μιλί και τον Μερτς στον Άρη». Στη Μανίλα, χιλιάδες Φιλιππινέζοι εργαζόμενοι συγκεντρώθηκαν κοντά στο προεδρικό μέγαρο, όπου η αστυνομία απέκλεισε την πρόσβαση με οδοφράγματα. Οι διαδηλωτές απαίτησαν αυξήσεις μισθών και ισχυρότερη προστασία για τις τοπικές θέσεις εργασίας.²

Στην Αθήνα, το συλλαλητήριο της Πρωτομαγιάς ένωσε όλα τα ρεύματα της οργής:

«Σήμερα διαδηλώνουμε για Λευτεριά στην Παλαιστίνη. Ήμουν στη μεγάλη πανεθνική διαδήλωση που έγινε στην πρωτεύουσα του Μπαγκλαντές για την Παλαιστίνη και το ίδιο πρέπει να κάνουμε κι εδώ. Διαδηλώνουμε και για τα δικαιώματά μας. Για ανοιχτά σύνορα, για να μην πνίγονται οι πρόσφυγες, για να μπορούν να έρχονται ασφαλείς, να έχουν άσυλο και στέγη», δήλωσε στην Εργατική Αλληλεγγύη ο Σέιχ Γκιάζ, από το Συμβούλιο Δικαιωμάτων Απόδημων Μπαγκλαντεσιανών. Και η Βασιλική Κανέλλου, συμβασιούχος εργαζόμενη στο ΓΝΑ Γεννηματάς τόνισε: «Μεγάλο ποσοστό των εργαζομένων στην Υγεία παραμένουν συμβασιούχοι. Εγώ εργαζομαι με το πρόγραμμα των 4.000 του ΟΑΕΔ και η ομηρεία μας συνεχίζεται. Παραμένουμε καθηλωμένοι κάτω από τον κατώτατο μισθό ενός ανειδίκευτου εργάτη. Δεν έχουμε εξισωθεί καν με την τελευταία αύξηση του κατώτατου μισθού. Δεν το βάζουμε κάτω. Θα συνεχίσουμε τις κινητοποιήσεις. Οι εργαζόμενοι παλεύουμε, οι ασθενείς και οι συνοδοί στέκονται στο πλευρό μας».³

Η αποφασιστικότητα των διαδηλωτών της Πρωτομαγιάς δεν ήταν στιγμιαία. Η χρονιά ξεκίνησε με μεγάλες μάχες και η 1 Μάη ήταν η τρίτη Πανεργατική μετά τις 28 Φλεβάρη και τις 9 Απρίλη. Το πέρασμα από τη μια κινητοποίηση στην

άλλη είναι μια πραγματική σκυταλοδρομία, καθώς από την οργή για το έγκλημα των Τεμπών περνάμε στη δράση ενάντια στον σεξισμό στις 8 Μάρτη και στο «Τέμπη-Πύλος, κοινός αγώνας» στις 22 Μάρτη. Ξεδιπλώνεται μια ριζοσπαστικοποίηση μέσα σε όλους τους χώρους.

Και ταυτόχρονα, αυτές οι διαδικασίες συμβαίνουν μέσα σε συνθήκες όπου ολοκληρωτο το σύστημα βρίσκεται σε παρατεταμένη κρίση, οικονομική, πολιτική, ιδεολογική. Οι από πάνω, τρομοκρατημένοι, ψάχνουν τρόπους να σταματήσουν τις εξελίξεις, να φοβίσουν, να σταματήσουν τους αγώνες και τις αντιστάσεις και να επιτεθούν. Αλλά σκοντάφτουν στην κρίση τους, σχεδόν παντού.

Στην καρδιά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στη Γερμανία, η ανάδειξη του Μερτς στην Καγκελαρία σημαδεύτηκε από μια διαφωνία μερίδας των κυβερνητικών βουλευτών που αρνήθηκαν να τον ψηφίσουν στην πρώτη ψηφοφορία και τον υποχρέωσαν να ζητήσει δεύτερη ψηφοφορία για να εκλεγεί. Ανάμεσα στις δυο ψηφοφορίες επικράτησε πανικός στα Χρηματιστήρια, δείχνοντας πόσο ανήσυχες είναι οι αγορές για την πολιτική αστάθεια.

Οι ανησυχίες τους είναι δικαιολογημένες. Διπλή ψηφοφορία στη Βουλή για την ανάδειξη Καγκελάρου στη Γερμανία δεν είχε ξανα συμβεί από το 1949, τότε που ο Αντενάουερ εξασφάλισε με μία ψήφο (τη δική του) την πλειοψηφία στη δεύτερη ψηφοφορία. Τότε η Γερμανία έβγαине από τα χρόνια των Ναζί και την ήττα της στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και η Δυτική Γερμανία ήταν χωρισμένη σε τρεις ζώνες κάτω από τον έλεγχο ΗΠΑ, Βρετανίας και Γαλλίας. Έκτακτες συνθήκες, τις οποίες οι καπιταλιστές θέλουν να πιστεύουν ότι έχουν αφήσει πίσω τους.

Αλλά η Γερμανία δεν είναι το μόνο παράδειγμα. Σε επόμενες σελίδες αυτού του τεύχους, ο Γιώργος Πίττας δίνει διεξοδικά την εικόνα από τις πρώτες εκατό μέρες του Τραμπ στην προεδρία των ΗΠΑ. Δασμοί, εμπορικός πόλεμος, άγριες επιθέσεις με απολύσεις στο δημόσιο, με ρατσιστικές απελάσεις μεταναστών

και σεξιστικές επιθέσεις σε γυναίκες και ΛΟΑΤΚΙ. Αλλά ταυτόχρονα, έντονες διαμάχες μέσα στο πιο ισχυρό κατεστημένο του πλανήτη, διαφωνίες και υπαναχωρήσεις, την ώρα που ανοίγονται μαζικές αντιστάσεις από τα κάτω. Σύγκρουση του Τραμπ με την Κεντρική Τράπεζα και υποχώρηση του Λευκού Οίκου, αποχώρηση του Έλον Μασκ ενώ προβαλλόταν σαν «δεύτερος τη τάξει» δίπλα στον Τραμπ, Δικαστές που ακυρώνουν προεδρικά διατάγματα και Πρυτάνεις πανεπιστημίων που αρνούνται τον κυβερνητικό έλεγχο στην ακαδημαϊκή έρευνα και διδασκαλία. Μεγάλη ταραχή, όχι μόνο στους δρόμους αλλά και στα «ψηλά πατώματα».

Μια κρίση χωρίς τέλος

Η μακρόσυρτη κρίση σημαδεύει τις εξελίξεις και εδώ. Η Νέα Δημοκρατία έχει πέσει σε ποσοστά που θυμίζουν το 2012, η κοινοβουλευτική αντιπολίτευση δεν καταφέρνει να αξιοποιήσει την απομόνωση της κυβέρνησης και ο Μητσοτάκης χτυπάει στα τυφλά για να πισωγυρίσει την κοινωνική αντιπολίτευση.

Στην πρώτη γραμμή των κυβερνητικών επιθέσεων βρίσκονται η Παιδεία και η Υγεία.

Η Νέα Δημοκρατία παίζει το χαρτί του «Νόμου και της τάξης» στα σχολεία και στα πανεπιστήμια. Όποιος εκπαιδευτικός δεν αποδέχεται επί της αρχής την αξιολόγηση δεν έχει θέση στο σχολείο, όποιος φοιτητής κατηγορηθεί για βία δεν έχει θέση στο πανεπιστήμιο, κραυγάζει ο Μητσοτάκης και οι υπουργοί τρέχουν να ανακοινώσουν σειρά από κατασταλτικά μέτρα. Η εμπιστοσύνη στα δικαστήρια και στους δικαστές βρίσκεται στα τάρταρα, αλλά αν κάποιος ανακριτής παραπέμψει φοιτητή/ρια στη δικαιοσύνη, τότε τον/την καταδικάζει αυτόματα να χάσει τη φοίτησή του/της!

Η αντίσταση των εκπαιδευτικών και της νεολαίας, όμως, δεν λυγίζει. Μαζική ήταν η παρουσία συμπαραστατών την Παρασκευή 9 Μάη στο Διοικητικό Εφετείο Πειραιά όπου συζητήθηκε η αίτηση προσωρινής διαταγής αναστολής της συνδικαλιστρίας μέλους Δ.Σ. της

Πρωτομαγιά 2025

MANILA

INDIA

N. KOREA

ΠΑΚΙΣΤΑΝ

Ε.Λ.Μ.Ε. Πειραιά Χρύσας Χοντζόγλου ενάντια στην Υπουργική Απόφαση που την έθεσε σε δυνητική αργία από τις 05/03/2025.

Στο χώρο της δημόσιας Υγείας, τα κυβερνητικά εγκλήματα δεν έχουν τέλος. Φτάσαμε στο σημείο να παθαίνουν εγκαύματα ασθενείς και νοσηλευτικό προσωπικό μέσα στα χειρουργεία!

«Ένα τραγικό περιστατικό σημειώθηκε το μεσημέρι της Πέμπτης [25 Απρίλη] στο Νοσοκομείο «Αλεξάνδρα», όταν κατά τη διάρκεια χειρουργείου για καρκίνο, η ασθενής πήρε φωτιά. Συγκεκριμένα, μία 60χρονη γυναίκα υπέστη 2ου βαθμού εγκαύματα στο σώμα, ενώ πλέον, νοσηλεύεται στο ίδιο νοσοκομείο, ενώ την έχει αναλάβει πλαστικός χειρουργός. Η γυναίκα υπέστη εγκαύματα δευτέρου βαθμού από τη φωτιά που -πιθανώς- προήλθε από το σύστημα διαθερμίας που χρησιμοποιείται για αιμόσταση. Ευτυχώς, γιατροί και νοσηλευτές με πανιά κατάφεραν να σβήσουν τη φωτιά».⁴

Λίγες μέρες αργότερα, ήρθε η σειρά των νοσοκομείων Αγ. Σάββας και Ελπίς:

«Σοβαρά εγκαύματα ασθενών και υγειονομικών είναι ο μέχρι τώρα απολογισμός των πρόχειρων σχεδιασμών της κυβέρνησης μεταφοράς των χειρουργείων του μεγαλύτερου και καλύτερου ογκολογικού νοσοκομείου της χώρας αλλά και των Βαλκανίων «Ο Άγιος Σάββας» σε άλλα νοσοκομεία. Συγκεκριμένα οφθαλμολογικοί και γυναικολογικοί ασθενείς που είχαν προγραμματιστεί και θα εγχειρίζονταν στο «Ελπίς» αλλά και εργαζόμενοι υπέστησαν εγκαύματα μέχρι και δευτέρου βαθμού στο πρόσωπο και συγκεκριμένα στα μάτια -με εγκαύματα του αμφιβληστροειδούς τα οποία αποτελούν μόνιμη βλάβη- αλλά και σε άλλα σημεία του σώματος τους. Σύμφωνα με πληροφορίες τα εγκαύματα προκλήθηκαν από τις ειδικές λάμπες υπεριώδους ακτινοβολίας (UV) που χρησιμοποιούνται για την αποστείρωση οι οποίες παρέμεναν αναμμένες, χωρίς ασθενείς και εργαζόμενοι να φορούν ειδικά γυαλιά προστασίας. Οι εργαζόμενοι είχαν προειδοποιήσει έγκαιρα για τους επικίνδυνους χειρισμούς της κυβέρνη-

σης των ογκολογικών ασθενών με την «Εφ.Συν.» να αναδεικνύει το θέμα από την πρώτη στιγμή με πρωτοσέλιδο δημοσίευμα της «Στο χάος οι ασθενείς του "Αγίου Σάββα"», στις 25 Φεβρουαρίου».⁵

Η απάντηση των εργατών της Υγείας ήταν άμεση με κινητοποίηση του σωματείου στον Άγιο Σάββα τη Δευτέρα 12 Μάη με τη στήριξη του Συντονιστικού των Νοσοκομείων.⁶ Και είχε πίσω της τη δύναμη των αγώνων στα νοσοκομεία όλο το προηγούμενο διάστημα, μια δύναμη που καταγράφηκε με κρότο στα αποτελέσματα των εκλογών στην ΕΙΝΑΠ. Η ΔΑΚΕ και η Παγώνη έχασε την πρωτιά, η Αριστερά σημείωσε άνοδο και το Ενωτικό Κίνημα για την Ανατροπή, η παράταξη που συσπειρώνει την αντικαπιταλιστική αριστερά στα νοσοκομεία και στην οποία συμμετέχουν οι σύντροφοι/ισσες του Συντονιστικού Νοσοκομείων, βγήκε τρίτη δύναμη με τη μεγαλύτερη άνοδο σε ψήφους και ποσοστά: 1088 ψήφους και 24% (από 724 και 17% το 2022).⁷

Μάταια προσπαθούσε ο Γεωργιάδης με τσιμπούσια να ενισχύσει τους «συνδικαλιστές» της Δεξιάς για να κουκου-

λώνουν τα αίτια του. Και μάταιοι είναι οι σχεδιασμοί της κυβέρνησης ότι θα ξαναμαζέψει τις διαρροές προς τα ακροδεξιά της παίζοντας το χαρτί του «Νόμου και της τάξης». Όσο ο Βορίδης κλιμακώνει τις ρατσιστικές επιθέσεις στους πρόσφυγες και στους μετανάστες, τόσο δίνει αέρα στα πανιά όλου αυτού του κυκλώματος. Η πραγματική δύναμη που δεν αφήνει τους φασίστες να φτάσουν στα επίπεδα της Λεπέν ή του AfD είναι το αντιρατσιστικό και αντιφασιστικό κίνημα και οι ρίζες του μέσα στο εργατικό κίνημα.

«Τέμπη-Πύλος, κοινός αγώνας»

Η Νέα Δημοκρατία τρέχει με μανία να κουκουλώσει το έγκλημα με τους 650 πνιγμένους πρόσφυγες στην Πύλο:

«Επιβράβευση των δολοφόνων της Πύλου, επίσημη συγκάλυψη του εγκλήματος, είναι η πρώτη κίνηση της νέας ηγεσίας του Υπουργείου Ναυτιλίας υπό τον Κικίλια με την πλήρη στήριξη του ΚΥΣΕΑ και του Μητσοτάκη ως προέδρου του. Μόνο έτσι μπορεί να ερμηνευτεί η τοποθέτηση στη θέση του Αρχηγού

του Λιμενικού Σώματος του Τρύφωνα Κοντιζά, ενός εκ των πρωταγωνιστών της επιχείρησης που οδήγησε πάνω από 650 πρόσφυγες στον πάτο της θάλασσας και ενός εκ των οκτώ ανώτατων αξιωματικών του Λιμενικού που, όπως έχει κυκλοφορήσει στα ΜΜΕ, ο Συνήγορος του Πολίτη (ΣτΠ) στο πρόσφατο πολυσέλιδο πόρισμά του για το ναυάγιο κρίνει ως ελεγκτέους για βαρύτατα κακούργηματα».⁸

Για τον κόσμο που αγωνίζεται, όμως, η σύνδεση «Τέμπη-Πύλος, κοινός αγώνας» είναι ενεργή και δυναμώνει. Αυτό φάνηκε χειροπιαστά στο Σύνταγμα στις 22 Μάρτη με τη μαζική συμμετοχή στο συλλαλητήριο και τη συναυλία που κάλεσε η ΚΕΕΡΦΑ. Χιλιάδες διαδηλωτές/ριες απαίτησαν σύνορα ανοιχτά για την προσφυγιά, να τιμωρηθούν οι δολοφόνοι της Πύλου και των Τεμπών, να μην συγκαλυφθεί κανένα κυβερνητικό έγκλημα. Συγκλόνισαν οι συγγενείς των θυμάτων των Τεμπών και της Πύλου που ένωσαν τις φωνές και τον αγώνα τους για δικαιοσύνη, αλλά και όλοι/ες που ανέβηκαν στην εξέδρα εκφράζοντας τις δυνάμεις που στήριξαν την κινητοποίη-

ση: συνδικάτα, φοιτητικούς συλλόγους, καλλιτέχνες, δεκάδες συλλογικότητες, αγωνιστές/ριες του κινήματος αλληλεγγύης στους πρόσφυγες και στην Παλαιστίνη, οργανώσεις της Αριστεράς.⁹

Τελευταίο χαρτί του Μητσοτάκη είναι η προσπάθεια να υποσχεθεί ότι έρχεται βελτίωση στην «καθημερινότητα» γιατί η κυβέρνηση θα φροντίσει ώστε τα πλεονάσματα του προϋπολογισμού να επιστρέψουν στην κοινωνία ενισχύοντας την ανάπτυξη. «*As σκεφτούμε ότι όσο καλύτερα πηγαίνουν τα δημόσια οικονομικά, τόσο θα μπορούμε να επιστρέψουμε αυτό το πλεόνασμα της αναπτυξιακής πορείας προς τους πολίτες*», είπε ο Κυριάκος Μητσοτάκης μιλώντας στην Κρήτη.¹⁰

Ξέρουμε ήδη πολύ καλά ότι αυτός ο «κύκλος» δεν βελτιώνει την κατάσταση για τους «πολίτες», αντίθετα, συγκεντρώνει κέρδη στα χέρια λίγων μέσα από την αφαίμαξη των πολλών. «*“Πλεονάσματα” απ’ την πλάτη μας και το κουλούρι κέρασμα...*» όπως έλεγε ο τίτλος σε σχετικό άρθρο της Εργατικής Αλληλεγγύης. Οι απεργοί της Speedex, της Wolt, της efood που βγήκαν ξανά σε απεργία με τα μηχανάκια τους στις 8 Μάη ζουν στο πετσί τους την πραγματική συμπίεση του μεροκάματου από την «αναπτυξιακή πορεία» του Μητσοτάκη.

Μαθαίνουμε, όμως, και ότι έρχονται χειρότερα: Πρόωρη αποπληρωμή 31,6 δις. ευρώ του δημόσιου χρέους ανακοίνωσε ο Πιερρακάκης ότι σχεδιάζει η κυβέρνηση.

Γιατί πιέζεται να προαναγγείλει τέτοια θηριώδη πληρωμή η κυβέρνηση; Μέσα σε συνθήκες όπου ακόμη και η Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ και το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης ανησυχούν για την επιδείνωση της παγκόσμιας οικονομία που μπορεί να φέρουν οι εμπορικοί πόλεμοι του Τραμπ, ο υπερχρεωμένος ελληνικός καπιταλισμός είναι ξανά ευάλωτος σε μια νέα κρίση χρέους. Ο Πιερρακάκης τρέχει να καθησυχάσει τις «αγορές» ότι η κυβέρνηση θα πληρώνει ό,τι χρειαστεί.

Από πού θα βρεθούν αυτά τα τεράστια ποσά για να καταλήξουν στους τραπεζίτες; «*Τα διαθέσιμα κεφάλαια εί-*

ναι: α) Τα περίπου 10 δις. ευρώ που απομένουν από το «σκληρό μαξιλάρι» του χρέους, β) τμήμα των ρευστών διαθεσίμων του ευρύτερου δημόσιου τομέα, γ) έσοδα από νέο δανεισμό από τις αγορές».¹¹

Όσο και να ειρωνεύεται ο Μητσοτάκης τον ΣΥΡΙΖΑ για τις κωλοτούμπες που έκανε η κυβέρνηση του Αλέξη Τσίπρα, η αλήθεια είναι ότι η Νέα Δημοκρατία εφαρμόζει τη μνημονιακή πολιτική που κληρονόμησε από τον ΣΥΡΙΖΑ. Ο Βαρουφάκης τον χειμώνα του 2015 χρησιμοποίησε τα «ρευστά διαθέσιμα του ευρύτερου δημόσιου» για να πληρώνει το ΔΝΤ. Ο Τσακαλώτος ήταν αυτός που φρόντισε από το 2015 ως το 2019 ώστε ο Μητσοτάκης να κληρονομήσει το «σκληρό μαξιλάρι». Τηρώντας εκείνες τις δεσμεύσεις με το παραπάνω, ο Σταϊκούρας και ο Χατζηδάκης έφτασαν στα «υπερπλεονάσματα». Και τώρα ο Πιερρακάκης λέει ότι θα χρειαστούν κι άλλα για να ικανοποιούνται οι ορέξεις των δανειστών.

Αν στα 31,6 δις πρόωρης αποπληρωμής προσθέσουμε και άλλα τόσα για τα τρέχοντα τοκοχρεολύσια και τα 28 δις για τους εξοπλισμούς, φτάνουμε σχεδόν στο μισό ΑΕΠ. Δηλαδή μέσα στα επόμενα χρόνια, αν συνεχίσει αυτή η πολιτική, θα δουλέψουμε για ένα εξάμηνο μόνο για τους τραπεζίτες και τους εμπόρους όπλων!

Αριστερά της επαναστατικής ανατροπής

Είναι τραγικό ότι η κοινοβουλευτική αντιπολίτευση δεν τολμάει ούτε τώρα να προτείνει εναλλακτική απέναντι σε αυτόν το φαύλο κύκλο. Μόνο η επαναστατική αντικαπιταλιστική Αριστερά, όπως και το 2015 η ΑΝΤΑΡΣΥΑ, σηκώνει το αίτημα για διαγραφή του χρέους και ρήξη με την ΕΕ.

Η διαπίστωση ότι η Αριστερά βρίσκεται σε κρίση, σε αντίθεση με τις προσδοκίες του κόσμου, έχει γίνει κοινός τόπος. Ο τρόπος για να σπάσουμε τον εγκλωβισμό σε αυτό το αδιέξοδο ξεκινάει από την αναφορά στις επαναστατικές παραδόσεις.

Να θυμηθούμε ότι για τον Μαρξ και τον Ένγκελς «*η απελευθέρωση της εργατικής τάξης είναι έργο της ίδιας της τάξης*». Όλη η ανοδική πορεία του εργατικού κινήματος και της Αριστεράς επί σχεδόν 80 χρόνια, από τις επαναστάσεις του 1848 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1920, έχει στο κέντρο της αυτή τη στρατηγική επιλογή.

Δεν ήταν εύκολη εκείνη η πορεία. Στις αρχές του εικοστού αιώνα υπήρχαν ισχυρά ρεφορμιστικά ρεύματα που έλεγαν ότι οι συνθήκες έχουν αλλάξει: νέοι «θεσμοί», όπως η διασπορά των μετοχών των επιχειρήσεων (Χίλφερντινγκ) και η επέκταση του τραπεζικού συστήματος (Μπερνστάιν), έδιναν τη δυνατότητα στην εργατική τάξη να ελέγχει την οικονομία αν η Αριστερά κερδίζει τις εκλογές και γίνει κυβέρνηση. Τέτοιες αντιλήψεις έφταναν μέχρι το σημείο να βλέπουν τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο ως «φεουδαρχικό κατάλοιπο» ακόμη και τις παραμονές που ξεκινούσε ο ιμπεριαλιστικός πόλεμος (Κάουτσκι).

Χρειάστηκε η επιμονή επαναστατών, όπως η Ρόζα Λούξεμπουργκ, ο Λένιν, ο Τρότσκι και ο Γκράμσι, για να αναδειχθεί ξανά και ξανά η καρδιά του Μαρξισμού. Η Ρόζα έγραψε το θρυλικό βιβλίο της για τη «Μαζική Απεργία» επιμένοντας ότι εκεί βρίσκεται ο δρόμος για τη νίκη. Ο Λένιν, σε πείσμα όσων συκοφαντούν τη Ρώσικη επανάσταση ως «πραξικόπημα των Μπολσεβίκων», ήταν αυτός που επέμενε ότι όλη η εξουσία περνάει στα χέρια των εργατικών συμβουλίων, των Σοβιέτ. Μαζί του ο Τρότσκι, ως ηγέτης του Σοβιέτ της Πετρούπολης, οργάνωσε τη νίκη του Οκτώβρη έχοντας την έγκριση και την ενεργητική συμμετοχή της πλειοψηφίας των αντιπροσώπων των εργατών και των εργατριών στα Σοβιέτ. Αυτό το νήμα διαπερνούσε τις διαμάχες μέσα σε όλο το κύμα των επαναστάσεων εκείνης της εποχής που απλώθηκαν από τη Ρωσία στη Γερμανία και στην Ιταλία, μέχρι και την Κίνα.

Ο Γκράμσι ήταν αυτός που μέσα στις μάχες της Κόκκινης Διετίας ξεκαθάρισε ότι αριστερός επαναστάτης σημαίνει δέσιμο με τους καθημερινούς αγώνες της

5 Μάη, Συγκέντρωση-συναυλία εκπαιδευτικών στα Προπύλαια.

εργατικής τάξης για να γίνει «οργανικός διανοούμενος» της τάξης:

«Ο τρόπος ύπαρξης του νέου διανοούμενου δεν μπορεί πια να συνίσταται στην ευφράδειά του, στη στιγμιαία και εξωτερική διέγερση των συναισθημάτων και του πάθους, αλλά πρέπει να αποτελείται από την ενεργό ανάμειξη στην πρακτική ζωή ως οικοδόμου και οργανωτή...».¹²

Τι αλλάζει μετά την υποχώρηση του κύματος των επαναστάσεων των αρχών του εικοστού αιώνα και την επικράτηση του σταλινισμού στη Μόσχα και στα Κομμουνιστικά Κόμματα; Κατά κύριο λόγο η μεγάλη αλλαγή είναι η εγκατάλειψη της στρατηγικής ότι η απελευθέρωση είναι έργο της ίδιας της εργατικής τάξης. Επικρατούν οι απόψεις ότι η εργατική τάξη έχει ανάγκη συμμαχιών που φτάνουν μέχρι την ανοιχτή συνεργασία της Αριστεράς με κόμματα της αστικής τάξης. Συμμαχίες που σημάδεψαν και τις ήττες των Λαϊκών Μετώπων στη δεκαετία του 1930 και τις προδοσίες των κινημάτων της Αντίστασης μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Με αυτόν τον τρόπο χάθηκαν ευκαιρίες που δημιουργούσαν τόσο οι κρίσεις

των από πάνω, όσο και τα κύματα ριζοσπαστικοποίησης των από κάτω. Και δημιουργήθηκε μια αρνητική παράδοση αναζητήσεων ότι μια επόμενη φορά οι συμμαχίες θα αποδειχθούν πιο αποτελεσματικές και μια κυβέρνηση της Αριστεράς πιο συνεπής. Δεν ξεχνάμε ότι παραμονές της Χούντας στην Ελλάδα, η ηγεσία της ΕΔΑ έψαχνε την απάντηση στις συνεργασίες με την Ένωση Κέντρου. Η «Πρώτη φορά Αριστερά» του ΣΥΡΙΖΑ λογοδοτούσε σε εκείνη την παράδοση.

Σήμερα, όμως έχουμε ζωντανή την εμπειρία για την αποτυχία αυτής της στρατηγικής για άλλη μια φορά. Η συζήτηση για το τι πήγε στραβά είναι ορθάνοιχτη δέκα χρόνια μετά το καλοκαίρι του 2015. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι ένας δημοφιλής δημοσιογράφος όπως ο Πάνος Χαρίτος ετοιμάζει ντοκιμαντέρ με τίτλο «Το ελληνικό παράδειγμα- 2015, κυβέρνηση της Αριστεράς, δημοψήφισμα, Τρίτο Μνημόνιο».

Τι απαντήσεις κατατίθενται σε αυτή τη συζήτηση; Το τμήμα του ΣΥΡΙΖΑ που έχει κρατήσει τον τίτλο κάτω από την ηγεσία του Σωκράτη Φάμελλου σήμερα, συνεχίζει να ψάχνει λύσεις μεγαλύτερης προσαρμογής προς τα δεξιά. Μπορεί

να αναγνώρισε την αποτυχία της «ταχείας» προσαρμογής κάτω από την ηγεσία Κασσελάκη, αλλά παραμένει εγκλωβισμένο στην ίδια επιλογή έστω με άλλους ρυθμούς.

Η Νέα Αριστερά που αποχώρησε διαμαρτυρόμενη για εκείνη την κατάσταση βρίσκεται μετέωρη. Ο Ευκλείδης Τσακαλώτος έχει κάνει μια προσπάθεια να μπει στη συζήτηση με το νέο του βιβλίο με τίτλο «Μανιφέστο για μια βιώσιμη κοινωνία».¹³ Πάσχει, όμως, από την επανάληψη δυο βασικών αδυναμιών: υποτίμηση των διαστάσεων της συστημικής κρίσης του καπιταλισμού και ακόμη μεγαλύτερη υποτίμηση της εργατικής τάξης και του στρατηγικού ρόλου της.

Χαρακτηρίζει τη σημερινή κατάσταση ως «μεταβατική». Γράφει στη σελίδα 39:

«Η στασιμότητα των οικονομιών και η πολιτική αστάθεια αποτελούν ενδείξεις ότι ο δυτικός κόσμος βρίσκεται σε μια παρατεταμένη μεταβατική περίοδο». Αλλά περιορίζει το ζήτημα στις διαχειριστικές αδυναμίες αρχικά του Κεϊνσιανού μοντέλου και στη συνέχεια του νεοφιλελεύθερου. Κάτω από αυτό το πρίσμα, περιορίζονται οι διαστάσεις της κρίσης των από πάνω και αντίστοιχα οι

βλέψεις της Αριστεράς: δεν αναζητάει δρόμους ανατροπής αλλά εναλλακτικής διαχείρισης: «Το αφήγημα της Αριστεράς πρέπει να είναι αξιόπιστο, καθορίζοντας όχι μόνο το επιθυμητό και εφικτό μέλλον, αλλά και την πορεία προς αυτό. Ένα νέο ιστορικό μπλοκ πρέπει να πιστέψει ότι τα τρέχοντα προβλήματά του- φτώχεια, χαμηλοί μισθοί, ανεπαρκείς κοινωνικές υπηρεσίες κλπ- μπορούν να αντιμετωπιστούν, έστω και εν μέρει, έστω και σταδιακά».(σελ.43)

Από την αφετηρία, λοιπόν, οι αναζητήσεις περιορίζονται στο «έστω εν μέρει, έστω σταδιακά». Κάτω από ένα τέτοιο πρίσμα, οι εναλλακτικές προτάσεις περιορίζονται ακόμη περισσότερο όταν γράφει για την κατάσταση των από κάτω: «Οι 'εργάτες' δεν είναι απαραίτητως τα μοναδικά υποκείμενα της αριστερής πολιτικής. Η εργατική τάξη, εσωτερικά διαιρεμένη βάσει του επαγγέλματος, της φυλής, του φύλου, χρειαζόταν πάντα εξωτερικούς συμμάχους (...) Το κοινωνικό σώμα γενικά δεν είναι σε καλή κατάσταση: μοιάζει κατακερματισμένο, ενώ έχουν εδραιωθεί στο εσωτερικό του οι συντηριακές αντιλήψεις, ο ατομικισμός και οι χαμηλές προσδοκίες».(σελ.151-4)

Είναι τραγικά ειρωνικό ότι αυτό το βιβλίο κυκλοφορούσε τις μέρες που οι δρόμοι πλημμύριζαν από τα συγκλονιστικά συλλαλητήρια της 28 Φλεβάρη. Καθόλου παράξενο ότι στη Νέα Αριστερά εμφανίζονται αποχωρήσεις. Ένα δείγμα είναι η αποχώρηση του πρώην βουλευτή Χρήστου Καραγιαννίδη που δήλωσε:

«Είχα την τιμή να είμαι μεταξύ των συντροφισμών και των συντρόφων που υπέγραψαν το ιδρυτικό κείμενο της Νέας Αριστεράς που κατατέθηκε στον Άρειο Πάγο. Η προσπάθεια ξεκίνησε με ενθουσιασμό και είχε όλα τα εχέγγυα πως δεν θα επαναληφθούν τα τραγικά λάθη του πρόσφατου παρελθόντος. Δυστυχώς όμως η συνέχεια δεν ήταν αντάξια της ανάγκης να υπάρξει ένα αριστερό ριζοσπαστικό κόμμα στην χώρα. Η επιμονή στη στρατηγική του Λαϊκού Μετώπου, με τον εαυτό μας άντε και με τον ΣΥΡΙΖΑ ή το νεοφιλελέ ΠΑΣΟΚ, μας έχει καθηλώ-

σει σε μια ατέρμονη συζήτηση, μεταξύ στελεχών κυρίως, περί συνεργασιών με τις υπάρχουσες πολιτικές δυνάμεις που βρίσκονται αριστερότερα της ΝΔ. (...) Καλλιεργούμε κι εμείς μια πολιτική στρατηγική που ο κεντρικός της στόχος είναι ο κυβερνητισμός».¹⁴

Είναι επιτακτική η ανάγκη για μια Αριστερά που βλέπει στην εργατική τάξη όπως είναι στο σήμερα το υποκείμενο της κοινωνικής αλλαγής. Όπως τονίζει ο Άλεξ Καλλίνικος, δίνοντας συγκεντρωμένη την εικόνα για το εργατικό κίνημα και τις απεργίες, για τους αγώνες των γυναικών, για το αντιρατσιστικό κίνημα, για την ενότητα και τον αντικαπιταλισμό που μπορεί να ανεβάσει αυτή τη δύναμη σε άλλο επίπεδο ώστε να αποτελέσει εναλλακτική λύση:

«Η αντικαπιταλιστική Αριστερά πρέπει να διασφαλίσει ότι παλεύει με συνέπεια για τη συνολική χειραφέτηση με προοπτική να σαρώσει όχι μόνο την οικονομική εκμετάλλευση αλλά και τις μυριάδες μορφές καταπίεσης στις οποίες υπόκεινται οι άνθρωποι. (...) Με απροσδόκητους τρόπους, η παγκόσμια εργατική τάξη, στην οποία ο Μαρξ και ο Ένγκελς απευθύνονται στο τέλος του Κομμουνιστικού Μανιφέστου θα μπορούσε έτσι να αρχίσει να αναδύεται ως συλλογικό υποκείμενο σε αυτή την εποχή της καταστροφής».¹⁵

Παραμένουν επίκαιρα τα λόγια του Τόνι Κλιφ στο τέλος της αυτοβιογραφίας του: «Η εργατική τάξη, όχι το κόμμα, κάνει την επανάσταση, αλλά το κόμμα οδηγεί την τάξη. Όπως έγραφε σωστά ο Τρότσκι, 'Χωρίς μια οργάνωση που καθοδηγεί, η ενέργεια των μαζών μπορεί να εκτονωθεί, όπως ο ατμός όταν δεν βρίσκεται σε πιστόνι. Αλλά, αυτό που κινεί τα πράγματα είναι ο ατμός, όχι το πιστόνι'.

Η διαφορά ανάμεσα στην επιτυχία και την αποτυχία, ανάμεσα στη Ρώσικη επανάσταση και στις άλλες εργατικές επαναστάσεις ήταν το γεγονός ότι σε εκείνη υπήρχε ένα μαζικό επαναστατικό κόμμα που έδινε αποτελεσματική ηγεσία. Οι σοσιαλιστές δεν μπορούν να καθορίσουν τη στιγμή όπου ξεσπάει μια επαναστα-

τική κρίση, αλλά είναι αυτοί που καθορίζουν το τελικό αποτέλεσμα στο βαθμό που χτίζουν ένα δυνατό επαναστατικό κόμμα.

Ο Κάτων ο Πρεσβύτερος, μέλος της Γερουσίας στη Ρώμη, έκλεινε όλες τις ομιλίες του με τα εξής λόγια: 'Cartago delenda est'- 'Η Καρθαγένη πρέπει να καταστραφεί'. Και τελικά η Ρώμη νίκησε την Καρθαγένη. Ας κλείσουμε με αυτά τα λόγια: 'Το επαναστατικό κόμμα πρέπει να χτιστεί'». ■

Σημειώσεις

1. Tony Cliff, A world to win, Life of a revolutionary, Bookmarks, London 2000, p.6
2. Στέλιος Μιχαηλίδης, Πρωτομαγιά 2025: Στους δρόμους σε όλο τον πλανήτη, Εργατική Αλληλεγγύη 1671, 7 Μόν 2025, <https://ergatik.gr/article.php?id=36611&issue=1671>
3. <https://ergatik.gr/article.php?id=36609&issue=1671>
4. <https://www.cnn.gr/ellada/story/4737371/asthenis-epiase-fotia-mesa-sto-xeirourgeio-diataxthike-edo-i-anartisi-georgiadi>
5. Άγιος Σάββας: Εγκαύματα σε ασθενείς και υγειονομικούς το αποτέλεσμα του κλεισίματος των χειρουργείων, https://www.efsyn.gr/ellada/ygeia/471496_agios-sabbas-egkaymata-se-asthenis-kai-ygeionomikou-apotelesma-toy
6. <https://www.facebook.com/photo?fbid=4153012011645342&set=a.1691954007751167>
7. Στέλιος Μιχαηλίδης, Εκλογές ΕΙΝΑΠ- Βροντερό μήνυμα ανατροπής, Εργατική Αλληλεγγύη 1666, 2 Απρίλ 2025, <https://ergatik.gr/article.php?id=36468&issue=1666>
8. Λένα Βερδέ, Έγκλημα στην Πύλο: Συγκάλυψη με προαγωγή!, Εργατική Αλληλεγγύη 1666, 2 Απρίλ 2025, <https://ergatik.gr/article.php?id=36475&issue=1666>
9. <https://ergatik.gr/article.php?id=36433&issue=1665>
10. <https://www.primeminister.gr/2025/05/09/36209>
11. Πάνος Κοσμάς, Πρόωρη αποηληρωμή 31.6 δισ, Εφημερίδα των Συντακτών, 8 Μαΐου 2025, https://www.efsyn.gr/oikonomia/elliniki-oikonomia/471623_proori-apoqliromi-316-dis
12. Antonio Gramsci, The formation of intellectuals, The Modern Prince and other writings, International publishers, New York, Third printing 1968, p.122
13. Ευκλείδης Τσακαλώτος, Μανιφέστο για μια βιώσιμη κοινωνία, εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2025
14. Παραίτηση Καραγιαννίδη από Νέα Αριστερά, https://www.efsyn.gr/politiki/antipolitisi/471964_paraitisi-karagiannidi-apo-nea-aristera-me-aiihmes-gia-aytarhismo-kai
15. Άλεξ Καλλίνικος, Η νέα Εποχή της Καταστροφής, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Αθήνα 2024, σελ. 216
16. Tony Cliff, A world to win, Life of a revolutionary, Bookmarks, London 2000, p.234

Η επικαιρότητα του εργατικού ελέγχου

«Όταν ένας εργοστασιάρχης ή ένας τραπεζίτης δημοσιεύει τα έσοδα και τα έξοδα του εργάτη, τα στοιχεία για το μεροκάματό του και για την παραγωγικότητα της εργασίας του, αυτό θεωρείται υπερνόμιμο και δίκαιο. Κανενός δεν του περνάει από το μυαλό να δει σε αυτό επιβουλή στην "ιδιωτική ζωή" του εργάτη, "χαφιεδισμό ή κατάδοση" από τη μεριά του εργοδότη. Η αστική κοινωνία θεωρεί την εργασία και το μεροκάματο των μισθωτών εργατών δικό της ανοιχτό βιβλίο, όπου ο κάθε αστός έχει πάντα το δικαίωμα να ρίχνει μια ματιά, πάντα να ξεσκεπάζει την τάδε "πολυτέλεια" του εργάτη και την τάδε δήθεν "τεμπελιά" του. Και ο αντίστροφος έλεγχος; Τι θα γινό-

Τραμπ και Μπτσotάκης λυσομοανούν με αντεργατικές επιθέσεις, αλλά οι εργατικοί αγώνες ανοίγουν δρόμους για τη δική μας εναλλακτική. Ο Πάνος Γκαργκάνας θυμίζει τη σημασία της στρατηγικής του εργατικού ελέγχου.

ταν αν το δημοκρατικό κράτος καλούσε τα συνδικάτα των υπαλλήλων, των εμποροϋπαλλήλων, του υπηρετικού προσωπικού να ελέγξουν τα έσοδα και τα έξοδα των καπιταλιστών, να δημοσιεύσουν τα σχετικά στοιχεία, να βοηθήσουν στην πάλη ενάντια στην απόκρυψη των εισοδημάτων; Τι άγρια ουρλιαχτά θα έβγαζε η αστική τάξη ενάντια στους "χαφιεδισμούς", ενάντια στις "καταδόσεις";¹

Έχουν περάσει πάνω από εκατό χρόνια από τότε που ο Λένιν ειρωνευόταν

τις υποκρισίες των αστών, αλλά τα «ουρλιαχτά» των καπιταλιστών σήμερα ενάντια σε κάθε εργατική «διείσδυση» στον έλεγχό τους ακούγονται εκκωφαντικά από την μια άκρη του πλανήτη ως την άλλη.

Στις ΗΠΑ, ο Τραμπ επιτίθεται με μανία στο εργατικό κίνημα και έχει ιδρύσει ξεχωριστό υπουργείο συρρίκνωσης του δημόσιου, για να βρει μεγαλύτερο δημοσιονομικό χώρο για νέες φοροαπαλλαγές στις μεγάλες επιχειρήσεις. Εδώ, η

Οι Σιδηροδρομικοί προειδοποιούσαν
για το έγκλημα στα Τέμπη

HellenicTrain προχώρησε στην απόλυση του Κώστα Γενηδούνια, του συνδικαλιστή των Μηχανοδηγών που είχε αναδείξει τους κινδύνους για την ασφάλεια των τρένων πριν γίνει το έγκλημα των Τεμπών. Μια απόλυση που γίνεται ενώ στη Βουλή ανοίγει ξανά ζήτημα προανακριτικής για τα Τέμπη!

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, ακόμα και στα τελευταία της, προσπαθεί με νύχια και με δόντια να ακυρώσει τις εργατικές αντιστάσεις στις ιδιωτικοποιήσεις. Δεν είναι «μόνο» οι κραυγές του Γεωργιάδη ενάντια στους γιατρούς των δημόσιων νοσοκομείων που καταγγέλλουν τη συρρίκνωση του ΕΣΥ για χάρη των ιδιωτικών κλινικών. Είναι οι απειλές του ίδιου του Μητσοτάκη ενάντια στους εκπαιδευτικούς που αντιστέκονται στην «αξιολόγηση» και στα «Ωνάσεια» σχολεία. Ο κατάλογος είναι ατελείωτος. Ακόμα και η Επιθεώρηση Εργασίας έχει συρρικνωθεί την ώρα που οι θάνατοι από εργατικά «ατυχήματα» στους χώρους δουλειάς σπάνε ρεκόρ. Άραγε πόσοι εργάτες θα είχαν σωθεί αν την «επιθεώρηση» στους χώρους εργασίας την ασκούσαν τα συνδικάτα των εργαζόμενων;

Το ζήτημα του εργατικού ελέγχου έρχεται στην επικαιρότητα με δραματικό τρόπο. Κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι οι εργαζόμενοι ξέρουν καλύτερα από τα αφεντικά τις ανάγκες του χώρου τους. Οι Μηχανοδηγοί των τρένων το έδειξαν δραματικά με τις προειδοποιήσεις τους πριν από τα Τέμπη. Το ίδιο ισχύει για τους εργαζόμενους στα Νοσοκομεία. Κάθε νοσηλεύτρια ξέρει τις ανάγκες των ασθενών σε έναν θάλαμο καλύτερα από τον Διοικητή του Νοσοκομείου που διορίζει ο κάθε κομματάρχης που γίνεται υπουργός Υγείας. Οι λιμενεργάτες γνωρίζουν πόσοι χειριστές χρειάζονται για κάθε γερανό εμπορευματοκιβωτίων πολύ καλύτερα από την COSCO.

Και βέβαια, τα κριτήρια δεν είναι «στενά» και εξειδικευμένα από χώρο σε χώρο «μόνο» για να προστατεύουν τον κόσμο της δουλειάς του κάθε χώρου. Αφορούν τις ανάγκες της κοινωνίας. Το πιο χτυπητό παράδειγμα έχει να κάνει με τις τράπεζες. Όταν οι τράπεζες είναι κάτω από το έλεγχο των «funds», τα κριτήρια χρηματοδότησης προσαρμόζονται στις απαιτήσεις των κερδοσκοπών της στέγης. Δημόσιος εργατικός έλεγχος

στο τραπεζικό σύστημα σημαίνει αλλαγή στις προτεραιότητες προς όφελος όχι απλά των τραπεζοϋπάλληλων, αλλά όλης της εργατικής τάξης. Επιστροφή της ΔΕΗ στο Δημόσιο με εργατικό έλεγχο σημαίνει σίγουρα μέτρα προστασίας για να μην σκοτώνονται οι εναερίτες αλλά και δύναμη ενάντια στην κερδοσκοπία και την ακρίβεια στην ενέργεια.

Αντιρρήσεις δεξιά και «αριστερά»

Κι όμως, το αίτημα για επανακρατικοποιήσεις, και μάλιστα με εργατικό έλεγχο, συναντάει αντιδράσεις όχι μόνο από την κυβέρνηση που επιμένει λυσσαλέα στις ιδιωτικοποιήσεις, αλλά και από τα κόμματα της κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης.

Το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται έτη φωτός μακριά από τότε που νομοθετούσε για τη συμμετοχή συνδικαλιστών στις διοικήσεις των δημόσιων επιχειρήσεων. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980, οι πρώτες κυβερνήσεις του Ανδρέα Παπανδρέου αναζητούσαν τρόπους ώστε οι ηγεσίες των συνδικαλιστικών Ομοσπονδιών να εκτονώσουν τις πιέσεις της μαχητικής βάσης τους που έβγαине ριζοσπαστικο-

ποιημένη από τις απεργίες της Μεταπολίτευσης.

Ένα παράδειγμα είναι το 12ο πανελλαδικό συνέδριο της ΟΤΟΕ, όπου υπήρχε εισήγηση με τίτλο «Η συμμετοχή των εργαζομένων στα κέντρα λήψης αποφάσεων των τραπεζών (Εργατικός Έλεγχος)» και στην οποία τόνιζε:

«Η συμμετοχή των εργαζομένων στα όργανα λειτουργίας των τραπεζών δεν έχει σε καμιά περίπτωση την έννοια της συνδιαχείρισης και φυσικά της ανάληψης ευθύνης για την οικονομική πορεία τους. Πολύ περισσότερο, δεν έχει την έννοια της συνεργασίας των λεγόμενων παραγωγικών τάξεων γιατί μια τέτοια ρεφορμιστική θέση θα οδηγούσε στη διαιώνιση της αλλοτρίωσης των εργαζομένων και θα αποπροσανατόλιζε το κίνημα από τον στρατηγικό του στόχο που είναι η κατάργηση των τάξεων στα πλαίσια μιας αυτοδιαχειριζόμενης κοινωνίας. Η προώθηση θέσεων συμμετοχής γίνεται καθαρά για λόγους πληροφόρησης και ελέγχου».²

Η τοποθέτηση «εκπροσώπων των εργαζομένων» στις διοικήσεις των ΔΕΚΟ δεν αποτελούσε βήμα εργατικού ελέγχου και αυτό αποδείχθηκε ξεκάθαρα στη συνέχεια, καθώς η συνδικαλιστική γραφειοκρατία συνεργάστηκε με τις κυβερνήσεις, ιδιαίτερα την περίοδο του Σημίτη, για να προχωρήσουν νεοφιλελεύθερες «μεταρρυθμίσεις». Τη συνέχεια την ξέρουμε: η συγκυβέρνηση Σαμαρά-Βενιζέλου έφερε το ΠΑΣΟΚ τόσο κοντά στη Νέα Δημοκρατία ώστε να εγκαταλείπει κάθε σκέψη για παρεμβάσεις του Δημόσιου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα δεν είναι μόνο οι τοποθετήσεις του Ανδρουλάκη για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Είναι και οι προτάσεις για την κρίση στέγης. Καμιά σκέψη για επανίδρυση του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας, μόνο ιδέες για «ενίσχυση της προσφοράς» στην αγορά κατοικίας.

Η αντίθεση στις επανακρατικοποιήσεις, ωστόσο, δεν περιορίζεται στο ΠΑΣΟΚ. Στον ΣΥΡΙΖΑ, θεωρητικά, ισχύει η τοποθέτηση του Πολάκη στη Βουλή στη συζήτηση για τον Προϋπολογισμό, για επιστροφή της Εθνικής Τράπεζας στο

Δημόσιο, έστω με διαδικασίες αργές και θεσμικές:

«Να σας πω τρεις τρόπους για να πάρουμε πίσω τη χασούρα. Να χρησιμοποιήσουμε ένα μέρος των πλεονασμάτων των επόμενων χρόνων, σαν τοποθέτηση, για επαναγορά μετοχών, με σκοπό κατ' αρχήν να πάρουμε το 34% της αποτρεπτικής μειοψηφίας και προοδευτικά, μέσα σε μια πενταετία, να πάρουμε το 50%. Δεύτερον, εγγύηση στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων για έκδοση ομολογιακού δανείου τεσσάρων με πέντε δις. ευρώ, που να αγοράσουμε το πλειοψηφικό ποσοστό. Ποιος θα αρνηθεί να βάλει το ελληνικό δημόσιο, 4,5 με 5 δις. ευρώ στην Τράπεζα και να την ξαναπάρει πίσω; Τρίτος τρόπος είναι άλλος υπολογισμός του αναβαλλόμενου φόρου, αντί για 30 χρόνια στα 60 χρόνια. Περισεύουν 7,5 δις., με αυτά διαπραγματευόμαστε την επαναγορά της τράπεζας».³

Ωστόσο, ακόμη και αυτή η μακροπρόθεσμη υπόσχεση έχει μετατραπεί σε «ενίσχυση του ρόλου και της συμμετοχής του δημόσιου στην Εθνική Τράπεζα» με τις προτάσεις που κατέθεσε ο Φάμελλος για τη συνεργασία της «προοδευτικής αντιπολίτευσης».⁴

Ίσως η εξήγηση για τις εκπώσεις να είναι η προσπάθεια συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ. Μια πιο ουσιαστική εξήγηση, όμως, έχει να κάνει με την αποφυγή συγκρούσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η αντίληψη «Ας μην μπλέξουμε ξανά σε αντιπαραθέσεις με την ΕΕ και την ΕΚΤ» μοιάζει να είναι το συμπέρασμα που έχει βγάλει όλος ο χώρος του νυν και πρώην ΣΥΡΙΖΑ από την εμπειρία του 2015.

Τυχόν επανακρατικοποιήσεις σίγουρα θα προκαλέσουν απειλές από τους «θεσμούς» της ΕΕ, αλλά η λύση δεν είναι ο ενδοτισμός. Αυτό δείχνει πραγματικά η εμπειρία του 2015. Κοντεύουν δέκα χρόνια από την απόφαση της κυβέρνησης Τσίπρα που μετέτρεψε το σαρωτικό ΟΧΙ του δημοψηφίσματος σε συνθηκολόγηση με τα Μνημόνια. Ο δρόμος προς εκείνη την τραγωδία είχε στρωθεί ακριβώς από την πολιτική αποφυγής της σύγκρουσης. Όπως γράφαμε σε αυ-

τό το περιοδικό ήδη από τότε:

«Η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ, ιδιαίτερα από τη στιγμή που αναδείχθηκε και σε ηγεσία της κυβέρνησης, μπήκε σε αυτή την αντιπαράθεση με μια ανοιχτά ρεφορμιστική αντιμετώπιση: η καλύτερη στάση είναι η προσπάθεια κατευνασμού. Δεν χτυπάς γροθιά στο μαχαίρι, αναζητάς ρωγμές στο αντίπαλο στρατόπεδο, κάνεις υποχωρήσεις, επιδιώκεις συμβιβασμούς, ελίσσεται και προχωράς.

Όλα αυτά έμοιαζαν με τετράγωνη λογική για μεγάλο μέρος των στελεχών αλλά και των οπαδών του ΣΥΡΙΖΑ. Με βάση αυτή τη συλλογιστική υπήρξε αρχικά ανοχή για τις κινήσεις που έκανε ο Αλέξης Τσίπρας και το επιτελείο του.(...)

Αποτυχημένη αποδείχθηκε η τακτική του συμβιβασμού απέναντι στους εκπρόσωπους της Τρόικας. Η συμφωνία της 20 Φλεβάρη [2015] υπογράφηκε με μεγάλες υποχωρήσεις της κυβέρνησης, εγκαταλείποντας το αίτημα της διαγραφής του χρέους και αναλαμβάνοντας δεσμεύσεις κατά των “μονομερών ενεργειών”. Τότε η δικαιολογία ήταν ότι η κυβέρνηση κέρδισε με αυτόν τον τρόπο χρόνο.

Τώρα ξέρουμε ότι ο χρόνος οδήγησε σε σκλήρυνση της στάσης όλων των “θεσμών” και ότι οι ελπίδες για να αναδιπλωθούν οι εκβιαστές στηρίζονται σε ένα ισχυρό Όχι μέσα από το δημοψήφισμα. Δεν θα ήταν πιο αποτελεσματικό να είχε ειπωθεί αυτό το Όχι από την αρχή, χωρίς να έχουν ρημάξει στο μεταξύ τα νοσοκομεία από το στράγγισμα για να πληρώνονται οι δόσεις; Δεν αποδείχθηκαν λεφτά πεταμένα τα 8 δις που πήρε το ΔΝΤ όλο αυτό το διάστημα που υποτίθεται ότι κερδίζαμε χρόνο;»⁵

Σήμερα, η επιλογή στρατηγικής που ετοιμάζεται για τη σύγκρουση αντί να την αποφεύγει είναι πιο επιτακτική ανάγκη.

Κι όμως, μέσα στις σημερινές συνθήκες έρχεται η ηγεσία του ΚΚΕ να απορρίψει την επιλογή των επανακρατικοποιήσεων και του εργατικού ελέγχου και μάλιστα με επιθέσεις από τα «αριστερά». Απέναντι στο αίτημα για κρατικοποίηση των σιδηρόδρομων χωρίς αποζημίωση για τη HellenicTrain και με ερ-

Η ιστορική απεργία για την κρατικοποίηση των Ναυπηγείων του Νιάρχου

γατικό έλεγχο, έρχονται καταγγελίες για τις «δυνάμεις των ΝΑΡ –ΑΝΤΑΡΣΥΑ, ΜΕ-ΡΑ25– ΛΑΕ, ΝεΑρ, άλλοι όπως Μετάβαση, Αναμέτρηση κ.λπ. με “φιλική συμμετοχή” ακόμα και “αναρχοαυτόνομων” οπαδών της κρατικής παρέμβασης (!) που ανακάλυψαν στον δήθεν “αντικαπιταλιστικό” στόχο της επανακρατικοποίησης του σιδηροδρόμου τη μαγική συνταγή ενός “μεταβατικού” αιτήματος που συνιστά “ρήγμα” στην αστική πολιτική».⁶

Ας αφήσουμε στο πλάι την προσφιλή τακτική του τσουβαλιάσματος όλων – από τους αναρχικούς μέχρι τη Νέα Αριστερά περνώντας από την ΑΝΤΑΡΣΥΑ– σε ένα «οπορτουνιστικό ρεύμα» που χτυπάει σαν «οχιά διμούτσουνη», όπως γράφει ένα άλλο μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ στο ίδιο φύλλο του Ριζοσπάστη. Δεν βγαίνει τίποτα με τις βρισιές. Ας δούμε αν υπάρχει κάποιο επιχείρημα για αυτή τη θέση. Γράφει ο Τσιμπουκάκης:

«Ιδιωτικοποίηση vs Επανακρατικοποίηση: Φαύλος κύκλος στην υπηρεσία του κεφαλαίου. Στο πλαίσιο του σημερινού συστήματος και της απελευθερωμέ-

νης αγοράς της ΕΕ, όσο οι Μεταφορές, η Ενέργεια, οι Επικοινωνίες, το νερό αποτελούν εμπορεύματα, όλοι οι όμιλοι, είτε κρατικοί είτε ιδιωτικοί, θα θυσιάζουν τις ανάγκες μας για να αυξήσουν τα κέρδη τους και τα μερίδιά τους στον ανταγωνισμό».

Πραγματικά, δεν υπάρχει κατάκτηση μέσα στον καπιταλισμό που να είναι μόνη. Το ίδιο το σύστημα και οι κυβερνήσεις που το υπηρετούν φροντίζουν να επιτεθούν σε οποιαδήποτε παραχώρηση αναγκαστούν να κάνουν στις διεκδικήσεις του εργατικού κινήματος. Ακόμα και στοιχειώδεις κατακτήσεις τρέχουν να τις υπονομεύσουν. Αν μετά από απεργιακό αγώνα αναγκαστούν να υπογράψουν Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας που παραχωρούν αυξήσεις στους μισθούς, τρέχουν να αυξήσουν τις τιμές και να ροκανίσουν τα μεροκάματα με την ακρίβεια. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι η πάλη για αυξήσεις είναι «φαύλος κύκλος».

Μπορούμε να συμφωνήσουμε ότι η κρατικοποίηση, παραδείγματος χάριν των Ναυπηγείων, υπονομεύτηκε και ξα-

ναβήκαν στο σφυρί. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι ο αγώνας των εργατών που απαιτούσαν την κρατικοποίηση όταν τα έκλεινε ο Νιάρχος πριν από σαράντα χρόνια ήταν «λάθος». Κάτι τέτοιο το υποστηρίζουν μόνο απολογητές της «ελεύθερης αγοράς»:

«Το 1985 έπειτα από πολύμηνη απεργία των συνδικάτων, όπου κυριαρχούσε τότε το ΚΚΕ, και μετά το ΠαΣοΚ οι πελάτες του εφοπλιστές το εγκατέλειψαν. Αντιμετωπίζοντας τις πιο εξωφρενικές διεκδικήσεις των απεργών, ο δημιουργός και ιδιοκτήτης του ναυπηγείου Σταύρος Νιάρχος αποφάσισε να το ξεφορτωθεί μεταβιβάζοντάς το στο ελληνικό κράτος αντί μόνο 14 εκατ. δολαρίων. Αυτό επεδίωκε με τις απεργίες του το συνδικάτο Τρίαινα για το «ναυπηγείο του λαού», όπως το αποκάλεσε. Ετσι τη διαχείριση και σε κάποια φάση και την κατά 49% ιδιοκτησία του ανέλαβαν κατ' ουσίαν οι συνδικαλιστές με αποτέλεσμα, ενώ επί Νιάρχου απασχολούνταν 4.800 άτομα προσωπικό, να το καταντήσουν στο σημερινό ναυπηγείο-«φάντασμα» όπου απέμειναν μόνο 1.100 εργαζόμενοι».⁷

Ούτε μπορούμε να δεχτούμε ότι δεν έπρεπε να κάνουν οι εργαζόμενοι της Ιονικής τράπεζας την ιστορική τους απεργία ενάντια στο ξεπούλημα της από την κυβέρνηση Σημίτη στην τράπεζα Πίστewς, όπως λεγόταν τότε η Alpha bank. Όπως δήλωνε ένας από τους απεργούς, ο Κυριάκος Πατριαρχάς, σε αυτό το περιοδικό:

«Ο κόσμος από κάτω ήθελε την απεργία διαρκείας, δεν γινόταν κι αλλιώς γιατί αποφασίσαμε ότι έχουμε πόλεμο, στον πόλεμο πρέπει να πηγαίνεις μέχρι την τελική νίκη.(...) Μια σοβαρή κίνηση ήταν να πάνε οι απεργοί έξω από το μέρος που συνεδρίαζε η Κεντρική Επιτροπή του ΠΑΣΟΚ προκειμένου να διαμαρτυρηθούν ειρηνικά για το απαράδεκτο γεγονός του ξεπουλήματος μιας κερδοφόρας δημόσιας τράπεζας σε ιδιώτη. (...) Βρήκαμε μπροστά μας τα ΜΑΤ».⁸

Εκείνοι ήταν ιστορικοί αγώνες που είχαν τη στήριξη και του ΚΚΕ, το οποίο συγκέντρωνε δυνάμεις, κόντρα στις πιέσεις που του ασκούσε το ΠΑΣΟΚ, ακριβώς γιατί στήριζε τέτοιες μάχες. Στις ευρωεκλογές του 1999 το ΚΚΕ ήταν τρίτο κόμμα με 557.365 ψήφους και ποσοστό 8,67%. Η θέση ότι τώρα πια δεν χρειάζεται να στηρίζουμε τέτοιους αγώνες δεν αποτελεί στροφή του ΚΚΕ προς τον «επαναστατικό χαρακτήρα του κόμματος», αλλά μια δεξιά μετατόπιση με «αριστερό» μανδύα.

Η επαναστατική παράδοση...

Πώς αντιμετώπισαν οι Μπολσεβίκοι τις πρωτοβουλίες των εργατών όταν εργοστασιακές επιτροπές άρχισαν να διεκδικούν έλεγχο για το τι συμβαίνει στους χώρους δουλειάς;

Η επανάσταση στη Ρωσία το 1917 ξεκίνησε με την ανατροπή του Τσάρου στην αρχή εκείνης της χρονιάς. Οι καπιταλιστές αντέδρασαν στο «θράσος» των εργατών που είχαν πρωτοστατήσει στην ανατροπή, επιδιώκοντας να τους «συνετίσουν» με την περιβόητη δήλωση ότι «το κοκαλιάρικο χέρι της πείνας θα βάλει μυαλό στους εργάτες». Η απάντηση των εργατών της Ρωσίας ήταν ένα κίνημα εργοστασιακών επιτροπών που άρχι-

σε να αμφισβητεί ότι το άλφα εργοστάσιο «έπρεπε» να κλείσει γιατί «δεν υπήρχαν πρώτες ύλες» ή το βήτα εργοστάσιο «έπρεπε» να απολύσει γιατί «δεν βγαίνει». Από τέτοιες κινήσεις ξεκίνησε το κίνημα του εργατικού ελέγχου, από τα κάτω.

Με τέτοιες διαδικασίες άρχισαν να εμφανίζονται εργοστάσια-κάστρα των εργατών όπου εκλεγμένες επιτροπές ήταν αναγκασμένες να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα λειτουργίας της επιχείρησης σε αντιπαράθεση με τις επιλογές των ιδιοκτητών. Αυτό το αναδυόμενο κίνημα υποχρέωσε όλη την Αριστερά της εποχής να δώσει απαντήσεις για τους τρόπους με τους οποίους μπορούσε να προχωρήσει. Η ίδια η Προσωρινή κυβέρνηση στην οποία συμμετείχαν οι ρεφορμιστικές πτέρυγες της Αριστεράς έβγαλε διάταγμα που καθιέρωνε την ύπαρξη εργοστασιακών επιτροπών και προσπαθούσε να θεσμοθετήσει ένα ρόλο συνεργασίας με τη διεύθυνση του εργοστασίου ήδη από τον Απρίλη του 1917. Όμως οι Μπολσεβίκοι αντέταξαν τον προσανατολισμό του εργατικού ελέγχου διακηρύσσοντας σε κείμενο του Λένιν στις 17 Μάη ότι «οι εργάτες πρέπει να απαιτήσουν την άμεση εγκαθίδρυση πραγματικού ελέγχου που να ασκείται από τους ίδιους τους εργάτες».⁹

Στις 30 Μάη του 1917 έγινε η πρώτη Συνδιάσκεψη Εργοστασιακών Επιτροπών της Πετρούπολης και ο Ζινόβιεφ εκ μέρους των Μπολσεβίκων κατέθεσε ένα σχέδιο απόφασης που είχε γράψει ο Λένιν και το οποίο μιλούσε για μέτρα όπως το άνοιγμα των εμπορικών βιβλίων με προοπτική «τον πλήρη έλεγχο της παραγωγής και διανομής αγαθών από τους εργάτες». Το σχέδιο εγκρίθηκε με 297 ψήφους υπέρ, 21 κατά και 44 λευκά.

Σε αυτά τα προχωρήματα μπόρεσε να δώσει ολοκληρωμένη μορφή ο Λένιν με δυο κλασικά του κείμενα γραμμένα σε απόσταση μερικών εβδομάδων τον Σεπτέμβριο του 1917: «Η Καταστροφή που μας απειλεί και πώς πρέπει να την καταπολεμήσουμε» και «Θα κρατήσουν άραγε οι Μπολσεβίκοι την κρατική εξουσία;».¹⁰

Ο Λένιν συνοψίζει τα κυριότερα μέτρα που πρέπει να επιβληθούν με τον έλεγχο των εργατών ως εξής:

- 1) Εθνικοποίηση των τραπεζών
- 2) Εθνικοποίηση των μεγαλύτερων μονοπωλιακών ενώσεων των καπιταλιστών (τροφίμων, καυσίμων, μετάλλου κλπ)
- 3) Κατάργηση του εμπορικού απόρρητου
- 4) Υποχρεωτική ένταξη των επιχειρήσεων σε Ενώσεις
- 5) Συνένωση του πληθυσμού σε καταναλωτικούς συνεταιρισμούς.

Με τέτοια αντιμετώπιση στάθηκε δυνατό να κερδίσουν οι Μπολσεβίκοι την πλειοψηφία στα Σοβιέτ και να έχουν μαζί τους την εργατική τάξη για να γίνει πράξη το «Όλη η εξουσία στα Σοβιέτ». Ευτυχώς, δεν περίμεναν να γίνει η κατάληψη της εξουσίας και μετά να αρχίσουν να μιλάνε για εθνικοποιήσεις και εργατικό έλεγχο.¹¹

...και η υπεράσπιση της

Ο Τρότσκι έδωσε μάχες μαζί με τον Λένιν, αλλά και αργότερα, για να κρατήσει ζωντανή αυτήν την παράδοση.

Στα πρώτα συνέδρια της Κομιντέρν χρειάστηκαν πολλές αντιπαραθέσεις με απόψεις που δεν κατανοούσαν τη διαλεκτική σχέση των αγώνων για συγκεκριμένα αιτήματα με την νίκη της εργατικής επανάστασης και την κατάκτηση της εξουσίας από τα εργατικά συμβούλια. Στο Τρίτο Συνέδριο, οι «Θέσεις πάνω στην τακτική» ήταν απαραίτητο να τονίσουν ότι:

«Τα Κομμουνιστικά Κόμματα πρέπει να προωθούν αιτήματα των οποίων η ικανοποίηση είναι άμεση και επείγουσα ανάγκη της εργατικής τάξης και πρέπει να αγωνιστούν με μαζικούς αγώνες για αυτά τα αιτήματα αδιαφορώντας για το αν είναι ή δεν είναι συμβατά με την οικονομία του κέρδους της καπιταλιστικής τάξης. (...) Κάθε αντίρρηση στην προώθηση τέτοιων επιμέρους αιτημάτων, κάθε κατηγορία για ρεφορμισμό για αυτόν το λόγο, είναι απόρροια της ανικανότητας να κατανοηθούν οι θεμελιώδεις συνθήκες της επαναστατικής δράσης (...)

Πορτογαλία, Η Επανάσταση με τα Γαρύφαλλα. Οι εργάτες των Ναυπηγείων στην πρώτη γραμμή.

Το ζήτημα δεν είναι αν διακηρύσσεις τον τελικό σου στόχο στο προλεταριάτο, αλλά το αν εντείνεις τις αγωνιστικές πρακτικές, που είναι ο μόνος τρόπος για να οδηγήσεις το προλεταριάτο στην πάλη για τον τελικό στόχο». ¹²

Ήδη εδώ υπάρχει πολύ απλά η θέση για τον «μεταβατικό χαρακτήρα» αιτημάτων που μπορεί να μην είναι «συμβατά» με την οικονομία του κέρδους, αλλά προωθούν με τους αγώνες για αυτά την προετοιμασία για τον τελικό στόχο. Ο Τρότσκι κράτησε αυτό το νήμα τη δεκαετία του 1930, όταν τα ΚΚ είχαν προσαρμοστεί στον εκλογικό δρόμο του Λαϊκού Μετώπου. Στη Γαλλία του 1936, με τους εργάτες να κάνουν καταλήψεις στα εργοστάσια, η ηγεσία του ΓΚΚ συμβούλευε να σταματήσουν αφού είχαν πετύχει σημαντικές κατακτήσεις. Ο Τρότσκι μιλούσε για τη σημασία ενός μεταβατικού προγράμματος που αξιοποιούσε τις καταλήψεις για να φτάσει στην ανατροπή του συστήματος, σπάζοντας τον διαχωρισμό ανάμεσα σε «μίνιμουμ» και «μάξιμουμ» πρόγραμμα. Υποστήριζε ότι ήταν απαραίτητο να χτιστεί μια γέφυρα ανάμεσα στις άμεσες διεκδικήσεις τους εργατικού κινήματος και τον τελικό στόχο του:

«Αυτή η γέφυρα πρέπει να περιλαμβάνει ένα σύστημα μεταβατικών αιτημάτων που πηγάζουν από τις σημερινές συνθήκες και τη σημερινή συνείδηση πλατιών στρωμάτων της εργατικής τάξης και θα οδηγούν αναπόφευκτα στο τελικό συμπέρασμα: την κατάκτηση της εξουσίας από το προλεταριάτο». ¹³

Το κείμενο του Τρότσκι για το μεταβατικό πρόγραμμα δεν αποτελεί κάποια έτοιμη συνταγή. Είναι γραμμένο στις συνθήκες της δεκαετίας του 1930. Οι συνθήκες άλλαξαν μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και την ήττα των κινήματων της Αντίστασης. Ο καπιταλισμός γνώρισε μια περίοδο ανάπτυξης και οι επαναστατικές ιδέες μπήκαν σε μια περίοδο περιθωριοποίησης. Χρειάστηκε ο εκρηκτικός Μάης του 1968 για να γίνουν ξανά κτήμα μιας σημαντικής μερίδας της νεολαίας και της εργατικής τάξης.

Μέσα στις μάχες εκείνης της ριζοσπαστικοποίησης η εργατική τάξη έδειξε ξανά ότι η πάλη για τον δικό της έλεγχο βρίσκεται στην ίδια τη φύση της, από τη θέση της στην παραγωγή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν οι εργατικοί αγώνες στην Πορτογαλία μετά την Επα-

νάσταση με τα Γαρύφαλλα τον Απρίλη του 1974.

Το δικτατορικό καθεστώς ήταν σε τόσο βαθιά κρίση (σήψη, ακριβέστερα) ώστε οι μονάδες που κινήθηκαν τα ξημερώματα της 25 Απρίλη δεν συνάντησαν κανέναν που να ρισκάρει να το υπερασπίσει. Οι φαντάροι έβαλαν κόκκινα γαρύφαλλα στα όπλα τους για να συμβολίσουν την αδελφσύνη τους με τον κόσμο που βγήκε στους δρόμους. Η ανατροπή της δικτατορίας δεν ήταν το τέλος της επανάστασης. Όπως αναφέρει ο Κρις Χάρμαν:

«Οι εργάτες κι οι εργάτριες της Πορτογαλίας γιόρτασαν την Πρωτομαγιά ελεύθερα για πρώτη φορά στη ζωή τους. Εκατό χιλιάδες βγήκαν διαδηλώνοντας στους δρόμους της Λισαβόνας, κρατώντας κόκκινα πανό και ακούγοντας τις ομιλίες των ηγετών της Αριστεράς που μόλις είχαν επιστρέψει από την εξορία. Αλλά μετά, οι εργάτες δεν πήγαν απλά στα σπίτια τους περιμένοντας από αυτούς τους ηγέτες να εφαρμόσουν τις μεταρρυθμίσεις που υπόσχονταν. Κάθε κλάδος και κάθε χώρος δουλειάς είχε αιτήματα που συσσωρεύονταν επί χρόνια. Τώρα, προχωρούσαν όλοι σε απερ-

γία για να απαιτήσουν την ικανοποίηση αυτών των αιτημάτων. Ούτε έβαζαν μόνο οικονομικές διεκδικήσεις: απαιτούσαν *saneamento* – μια λέξη που σήμαινε κυριολεκτικά “κάθαρση” από τους φασίστες διευθυντές και τους χαφιέδες, το ξήλωμα όλων αυτών. “Σε πολλούς χώρους αυτό συνεπαγόταν απόλυση όλων αυτών των γουρουνιών”, δήλωνε ένας συνδικαλιστής”.

Μέσα σε λίγους μήνες είχαν συγκροτηθεί περισσότερες από πέντε χιλιάδες εργατικές επιτροπές – οι *Comissoes de Trabalhadores* – στους χώρους δουλειάς και τα μέλη τους ήταν άμεσα ανακλητά από τους συναδέλφους τους. Εκατοντάδες επιχειρήσεις που εγκατέλειψαν τα αφεντικά πέρασαν στον έλεγχο των εργατών.

Κι όπως επισημαίνει ο Τόνι Κλιφ:

«ένα σύστημα με κύτταρο τα εργατικά συμβούλια, σημαίνει έλεγχο πάνω σε κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής, στις τράπεζες, στις εκκλησίες, στα σχολεία, στα πανεπιστήμια, στους διευθυντές των υπηρεσιών και των εργοστασίων. Μια πλήρης κάθαρση θα σήμαινε καταστροφή ολόκληρης της κοινωνικής ιεραρχίας, από τους διευθυντές επιχειρήσεων μέχρι τον τελευταίο επιστάτη».¹⁴

Η Επανάσταση με τα Γαρύφαλλα δεν έφτασε στην τελική νίκη. Η επαναστατική Αριστερά ήταν πολύ μικρή και άπειρη για να αντιμετωπίσει τους συμβιβασμούς που επέβαλαν το Σοσιαλιστικό και το Κομμουνιστικό κόμμα της Πορτογαλίας. Για να φτάσουμε στην εργατική εξουσία που απλώνει τον έλεγχο της τάξης παντού, χρειαζόμαστε δυνατή Αριστερά αφοσιωμένη στην επαναστατική στρατηγική.

Σήμερα

Έχει γίνει σχεδόν κοινός τόπος ότι η σημερινή διεθνής εικόνα θυμίζει τη δεκαετία του 1930. Βέβαια, πολλές φορές αυτή η αναλογία υπενθυμίζεται με έναν αυτοματισμό που λέει ότι βαδίζουμε ξανά προς τον φασισμό και τον πόλεμο. Αυτή η απειλή είναι υπαρκτή. Δεν μπορούμε να κλείσουμε τα μάτια στις επιθέσεις του Τραμπ και όλων των κυβερνή-

Η εναλλακτική λύση σε εξώφυλλο του Σοσιαλισμός από τα Κάτω το 2015.

σεων που διαχειρίζονται τον σημερινό καταστροφικό καπιταλισμό. Αλλά ταυτόχρονα δεν πρέπει να χάσουμε από τα μάτια μας τις διαστάσεις της κρίσης των από πάνω και τις αντιστάσεις των από κάτω που επίσης θυμίζουν τη δεκαετία του 1930. Αυτό σημαίνει να μην χάσουμε από τα μάτια μας τη στρατηγική του εργατικού ελέγχου.

Στην Ελλάδα, οι τεράστιες κινητοποιήσεις που σημάδεψαν τη φετινή χρονιά, μάς καλούν να εντείνουμε αυτή την προσπάθεια. Να συγκεντρώσουμε τις διεκδικήσεις που ανέδειξαν οι εργατικοί αγώνες σε ένα πρόγραμμα ανατροπής της κυβέρνησης των δολοφόνων με προοπτική την ανατροπή του ίδιου του συστήματος.¹⁵

Το έγκλημα των Τεμπών έχει ριζοσπαστικοποιήσει ένα μαζικό ρεύμα που απαιτεί τιμωρία. Το αίτημα για επανκρατικοποίηση των σιδηροδρόμων χωρίς αποζημίωση για την HellenicTrain και κάτω από τον έλεγχο των εργατών που προειδοποιούσαν για το έγκλημα βρίσκει μαζική απήχηση και δεν πρέπει να μένει μόνο του. Μπορούμε και πρέπει να κάνουμε τις συνδέσεις και με τους άλλους αγώνες αλλά και με την επαναστατική παράδοση που γίνεται ξανά χειροπιαστά επίκαιρη. Καιρός να ανταποκριθούμε!

Σημειώσεις

1. Λένιν, όπως αναφέρεται από τον Τόνι Κλιφ, «Λένιν, τόμος 2: 1914-1917, Όλη η εξουσία στα σοβιέτ», εκδόσεις Εργατική Δημοκρατία-Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, σελ. 268
2. ΟΤΟΕ, 12ο Πανελλαδικό Συνέδριο, Εισήγηση Α. Πουλαρίκα, Η συμμετοχή των εργαζομένων στα κέντρα λήψης αποφάσεων των τραπεζών (Εργατικός Έλεγχος), Αθήνα 1983, σελ. 16
3. <https://thefaq.gr/eseis-pou-anakalypsatediastasi-aropseon-ston-syriza-min-fate-echoume-glarosoupa-o-pavlos-polakis-xediprose-to-schedio-oi-treis-tropoi-pou-thaxanaginei-dimosia-i-ethniki-trapeza-plirom/>
4. Οι 10+1 προτάσεις διαλόγου για ένα προοδευτικό πρόγραμμα διακυβέρνησης, Εφημερίδα των Συντακτών, 10 Απριλίου 2025, https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/468884_oi-101-protaseis-dialogoy-gia-ena-proodeytiko-programma-diakybernisis#goog_rewarded
5. Πάνος Γκαργγκάνας, Οι αντινομίες του ρεφορμισμού, Σοσιαλισμός από τα Κάτω No 111, Ιούλης-Αύγουστος 2015, <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=781&issue=111#gsc.tab=0>
6. Ηλία Τσιμπουκάκη, Θα μας σώσει απ' τις ιδιωτικοποιήσεις το κράτος του κεφαλαίου., Ριζοσπάστης 26-27 Απριλίου, <https://www.rizospastis.gr/page.do?publDate=26/4/2025&id=20019&pageNo=11>
7. Γιάννης Μαρίνος, Ένα αποσιωπούμενο έγκλημα, Το Βήμα, 14-10-2012, <https://www.tovima.gr/2012/10/14/opinions/ena-aposiwoymeno-oikonomiko-egklima/>
8. Η απεργία της Ιονικής- μιλάνε οι απεργοί, Σοσιαλισμός από τα κάτω No27, Απριλίου-Μάης 1998, <https://socialismfrombelow.gr/pdf/27.pdf>
9. όπως αναφέρει ο Κλιφ, στο «Λένιν, τόμος 2: 1914-1917, Όλη η εξουσία στα σοβιέτ»
10. Τα κείμενα αυτά υπάρχουν στον τόμο 34 στην ελληνική έκδοση με τα Άπαντα του Λένιν, αλλά και σε μια συλλογή που έχει βγάλει η Σύγχρονη Εποχή («Από τον Φλεβάρη στον Οκτώβρη»).
11. Πάνος Γκαργγκάνας, Η στρατηγική του εργατικού ελέγχου, Σοσιαλισμός από τα κάτω No90, Γενάρης-Φλεβάρης 2012, <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=235&issue=90#gsc.tab=0>
12. Τόνι Κλιφ, Τρότσκι, τόμος 2, 1917-23, Το Ξίφος της επανάστασης, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Αθήνα 2010, σελ. 289
13. Τόνι Κλιφ, Τρότσκι, τόμος 4, 1927-1940, Όσο πιο σκοτεινή η νύχτα τόσο πιο φωτεινό το αστέρι, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Αθήνα 2010, σελ. 412 και <https://www.marxists.org/archive/trotsky/1938/tp/tp-text.htm#mt>
14. Λεάνδρος Μπόλαρης, Μισός αιώνας από την Επανάσταση των Γαρυφάλων, Εργατική Αλληλεγγύη 1617, 10-4-2024, <https://ergatiki.gr/article.php?id=35096&issue=1627>
15. Κάτω η κυβέρνηση των δολοφόνων, έκτακτη έκδοση της Εργατικής Αλληλεγγύης 1 Μάρτι 2025, <https://ergatiki.gr/article.php?id=36346&issue=1661>

Οι ΗΠΑ δυσκλονίστηκαν από τεράστια συλλαλητήρια ενάντια στον Τραμπ με σύνθημα "Κάτω τα χέρια"

ΤΡΑΜΠ

“Ηγεμόνας” σε κρίση

«**Σ**αν ταύρος σε κινέζικο μαγαζί με πορσελάνες, ο Τραμπ στη δεύτερη διακυβέρνησή του θα αποσταθεροποιήσει τον καπιταλισμό ακόμη περισσότερο» έγραφε το Νοέμβριο στο Socialist Worker ο Άλεξ Καλίνικος σε ένα άρθρο που επεσήμανε εγκαίρως τη διάσταση μεταξύ των απόψεων για τους δασμούς στο οικονομικό επιτελείο του Τραμπ. Πριν καλά-καλά κλείσουν οι 100 πρώτες μέρες της προεδρίας του, το μοναδικό που μπορεί κάποιος να πει με σιγουριά είναι ότι η εικόνα της «παντοδυναμίας» του ξεθωριάζει με ταχύτητα ανάλογη των δηλώσεων που αραδιάζει στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Στην ορκωμοσία του, έλεγε: «Θα είμαστε περήφανοι, θα είμαστε δυνατοί, και θα κερδίζουμε όπως ποτέ στο παρελ-

Οι πρώτες 100 μέρες της νέας θητείας του Τραμπ ανέδειξαν και τις αγριότητες των επιθέσεών του αλλά και τις εσωτερικές αντιφάσεις και τις μαζικές αντιστάσεις. Ο Γιώργος Πίπτας δίνει την εικόνα.

θόν». Από κάτω, οι πρώην Ρεμπουπλικανοί πρόεδροι χειροκροτούσαν με κάποια αμηχανία ενώ οι Δημοκρατικοί τον άκουγαν να τους λοιδορεί δίχως να βγάζουν άχνα. Τους μήνες που μεσολάβησαν ανάμεσα στις εκλογές και την ανάληψη της εξουσίας από τον Τραμπ η διακυβέρνηση Μπάιντεν έκανε τα πάντα για να τον διευκολύνει, εξασφαλίζοντας «τη συνέχεια του κράτους».

Με την αυτοπεποίθηση του χάρτη των ΗΠΑ που «βάφτηκε κόκκινος», ο Τραμπ εξαπέλυσε «σοκ και δέος» σε όλα τα μέτωπα με στόχο να ξανακάνει την «Αμερική Μεγάλη» όπως ήταν και

το σλόγκαν της καμπάνιας του. Αλλά η πρώτη εβδομάδα του Απριλίου εξελίχθηκε σε ιλαροτραγωδία για τις ΗΠΑ.

Στις 2 Απριλίου, τη λεγόμενη «Μέρα Απελευθέρωσης», ο Τραμπ παρουσίασε το νέο καθεστώς δασμών. Περίπου 80 χώρες θα είχαν να αντιμετωπίσουν υψηλότερους δασμούς 10-50%. Το ύψος των δασμών υπολογίστηκε με βάση το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ με κάθε χώρα: 34% στην Κίνα, 20% στην ΕΕ, 24% στην Ιαπωνία, 25% στην Κορέα, 46% στο Βιετνάμ, 26% στην Ινδία κ.ο.κ – με τις χώρες της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ασίας, το «εργοστάσιο του πλα-

νήτη» να δέχονται τη μεγαλύτερη πίεση.

Οι υψηλότεροι δασμοί θα ξεκινούσαν να εφαρμόζονται στις 9/4. Η Κίνα απάντησε αμέσως ανακοινώνοντας δασμούς 34% στις εισαγωγές από τις ΗΠΑ. Ο Τραμπ τουιτάροντας την απείλησε με πρόσθετους δασμούς 50%. Η ΕΕ μπήκε επίσης σε εσωτερικές διαβουλεύσεις για αντίμετρα.

Μέσα στο τετραήμερο 5-9 Απρίλη τα χρηματιστήρια άρχισαν να κατρακυλάνε όπως και η τιμή του πετρελαίου ενώ αντίθετα συνέχισε την ανοδική του πορεία ο χρυσός, το λεγόμενο «νόμισμα της κρίσης». Το πιο απειλητικό για τις ΗΠΑ ήταν ότι την κάτω βόλτα πήραν και τα αμερικανικά ομόλογα, «το πιο σίγουρο χαρτί» για τους επενδυτές σε όλο τον κόσμο που είχε μείνει «ασφαλές καταφύγιο» ακόμη και στην κρίση του 2009.

«Το εύρος και το μέγεθος των δασμών στους κύριους εμπορικούς εταίρους των ΗΠΑ προκάλεσε παγκόσμιο ξεπούλημα μετοχών και πυροδότησε έντονες αντιδράσεις από τα μέλη του Καπιτωλίου, ακόμα και από Ρεπουμπλικανούς, αλλά και από δισεκατομμυριούχους χρηματοδότες του Ρεπουμπλικανικού κόμματος» ανέφεραν οι Financial Times. Ένας από αυτούς, ο Μπιλ Άκμαν, προειδοποίησε τον Τραμπ: «Ο πρόεδρος έχει μια ευκαιρία να πάρει ταίματ 90 ημερών. Αν εξαπολύσουμε οικονομικό πυρηνικό πόλεμο εναντίον κάθε χώρας στον κόσμο, οι επενδυτές θα κλείσουν τα πορτοφόλια τους... Οι επιχειρήσεις είναι ένα παιχνίδι εμπιστοσύνης. Ο πρόεδρος χάνει την εμπιστοσύνη των ηγετών των επιχειρήσεων σε όλο τον κόσμο... Δεν είναι αυτό που ψηφίσαμε».

Στις 8 Απριλίου ο Χάσετ, ένας οικονομικός σύμβουλος του Τραμπ, ρωτήθηκε αν ο πρόεδρος θα εξέταζε αναβολή των δασμών για 90 ημέρες. Ο σύμβουλος απάντησε μετά από μια μικρή σιγή «ναι»: Για είκοσι λεπτά στην Wall Street υπήρξε ράλι τιμών το οποίο διακόπηκε άδοξα μόλις το «πάγωμα» διαψεύστηκε από τον Λευκό Οίκο και ξανάρχισε η κατρακύλα. Η 9η Απρίλη ήρθε και ο Τραμπ ανακοίνωσε ότι επιβάλλει δασμούς 104% στην Κίνα για να πάρει απάντη-

ση ένα 84% από το Πεκίνο και να ακολουθήσει νέα ρελάνς του Τραμπ 125% (αθροιστικά 145%) προς την Κίνα. Η κατρακύλα συνεχίστηκε.

Στο τέλος της μέρας ο Τραμπ ανακοίνωσε ότι τελικά προχωράει σε 90ήμερο πάγωμα των δασμών προς όλες τις χώρες «που θα ήθελαν να διαπραγματευτούν» εκτός από την Κίνα. Εξήγησε ότι ανέβαλε τους δασμούς γιατί οι άνθρωποι άρχισαν να συμπεριφέρονται «νευρικά» και «φοβισμένα». Μετά πανηγύρισε ότι οι «χώρες με παίρνουν τηλέφωνο και μου φιλάνε τον κώλο για να κλείσουν μια συμφωνία». Προέβλεψε ότι το ίδιο θα κάνει και η Κίνα: «Απλά, ακόμη ψάχνουν τρόπο... ξέρετε οι κινέζοι είναι περήφανοι άνθρωποι».

Απαντώντας η Κίνα ανακοίνωσε ότι «αν οι ΗΠΑ αγνοούν τα συμφέροντα και των δύο χωρών και της διεθνούς κοινότητας και επιμένουν σε έναν δασμολογικό και εμπορικό πόλεμο, η Κίνα θα πολεμήσει μέχρι τέλους». Η φον Ντερ Λάιεν «χαιρέτισε» το πάγωμα ως ένα «σημαντικό βήμα προς τη σταθεροποίηση της παγκόσμιας οικονομίας» αφού βέβαια νωρίτερα η ΕΕ (εκτός Ουγγαρίας) είχε εγκρίνει δασμούς «εξισορρόπησης» 10-25% σε μια σειρά αμερικανικών προϊόντων.

Πίσω στο μαντρί

Ο υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ Μπέσεντ προσπαθώντας να συμμαζέψει τα ασυμάζευτα δήλωσε ότι «τα γεγονότα της τελευταίας εβδομάδας αντανακλούν τη στρατηγική του προέδρου» που «κάταφερε περισσότερες από 75 χώρες να προσέλθουν για διαπραγματεύσεις και παρέμεινε σταθερός στην πορεία φτάνοντας μέχρι εδώ». Αλλά ακόμη και το πρόσωπό του έδειχνε ότι ψεύδεται. Στο ρεπορτάζ τους οι Financial Times εξηγούν πώς εξελίχθηκαν τα πράγματα:

«Η εξέγερση κατά του Τραμπ από τους επενδυτές και ορισμένους από τους πλούσιους υποστηρικτές του, συγκέντρωσε τις δυνάμεις της... Την Δευτέρα (7/4) ο Τραμπ άρχισε να προσαρμόζεται. Ξεκίνησε εμπορικές συνομιλίες με την Ιαπωνία και τη Ν. Κορέα και έθεσε

επικεφαλής των διαπραγματεύσεων τον υπουργό Οικονομικών Μπέσεντ ...Μέχρι τις 9/4 ο πολυμέτρωπος εμπορικός πόλεμος που εξαπέλυσε στις 2/4 με πολλές φανφάρες είχε γίνει μη βιώσιμος οικονομικά, δημοσιονομικά και πολιτικά...».

Η επίδειξη δύναμης εξελίχθηκε σε επίδειξη αδυναμίας. «Η παύση των αμοιβαίων δασμών εξαιρουμένης της Κίνας δεν σημαίνει ότι η αμερικανική οικονομία έχει αποφύγει την επιβράδυνση της ανάπτυξης και την αύξηση του πληθωρισμού» ανακοίνωσε η Citigroup.

Στις 13/4 ο Τραμπ με την ουρά στα σκέλια έστειλε παντού μηνύματα «ηρεμίας» ανακοινώνοντας ότι 20 κατηγορίες προϊόντων που αφορούν υπολογιστές, laptops, σκληρούς δίσκους κλπ εξαιρούνται, χαρακτηρίζοντας «εποικοδομητικές» τις συνομιλίες με το Ιράν και ετοιμάστηκε για τις διακοπές του Πάσχα.

Μετά δυσκολίας τα χρηματιστήρια άρχισαν να συνέρχονται και τα αμερικανικά ομόλογα ανέβηκαν. Αλλά ακόμη κι έτσι η αισιοδοξία είναι περιορισμένη. Ο διευθύνων σύμβουλος της JPMorgan, Ντάιμον δήλωσε ότι αναμένει μακροχρόνια ύφεση και ακολούθως πούλησε τις μετοχές που είχε στην τράπεζά του.

Ούτε με τους δασμούς ούτε με τις αγορές

Η συζήτηση ανοίγει πάνω στο αν κανείς πρέπει να πάρει θέση σήμερα υπέρ του ελεύθερου εμπορίου ή του «προστατευτισμού». Και η απάντηση είναι τίποτα από τα δύο.

Λένε ψέματα οι υπερασπιστές του «ελεύθερου εμπορίου» ότι η κρίση προέκυψε απλά από τον εμπορικό πόλεμο. Για να προκύψει χρειαζόταν και τους αναμαλιασμένους επενδυτές να ουρλιάζουν «πούλα-πούλα». Τη βουτιά και τη χασούρα αμέτρητων δις. δολαρίων σε λίγες μέρες δεν την προκάλεσαν μόνο οι ανακοινώσεις των δασμών αλλά το γεγονός ότι η αβεβαιότητα είναι σύμφυτη με το αέναο κυνήγι του κέρδους, την αναρχία της αγοράς και τον ανταγωνισμό που σημαδεύουν τον καπιταλισμό. Ο «προστατευτισμός» απλώνει το χάος

καθώς ο ανταγωνισμός οξύνεται πλέον όχι μόνο ανάμεσα στις επιχειρήσεις αλλά και ανάμεσα στα κράτη.

Τα κραχ και οι υφέσεις μπορεί να ξεσπάνε με διάφορες αφορμές αλλά η αιτία τους είναι η βαθύτερη κρίση του καπιταλιστικού συστήματος, κρίση πτωτικής τάσης του ποσοστού κέρδους. Τα υπόλοιπα είναι συμπτώματα και δευτερεύουσες συνέπειες αυτής της κρίσης που την επανατροφοδοτούν. Αν σήμερα η αφορμή ήταν οι δασμοί, το 2009 αφορμή ήταν η φούσκα των ακινήτων και αύριο θα είναι κάποια άλλη.

Το ζήτημα είναι ότι οι καπιταλιστές προτιμάνε, αντί να ρισκάρουν πραγματικές μακροπρόθεσμες επενδύσεις, να τζογάρουν στο γρήγορο κέρδος. Όπως υποστηρίζει ο οικονομολόγος Obstfeld είναι η εσωτερική κατάσταση της αμερικανικής οικονομίας που οδήγησε στα εμπορικά ελλείμματα λόγω της κατάρρευσης των επενδύσεων σε παραγωγικά περιουσιακά στοιχεία στις ΗΠΑ σε μεγάλο βαθμό λόγω της φούσκας των ακινήτων. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι γιατί εδώ και τέσσερις δεκαετίες το μέσο ποσοστό κέρδους συνεχίζει την καθοδική του πορεία.

Οικονομική ηγεμονία σε κρίση

Οι δασμοί δεν μπορούν να «ντριμπλάρουν» αυτό το γεγονός. Αλλά δεν είναι το έργο ενός «τρελού», όπως λίγο-πολύ προσπαθούν να το παρουσιάσουν οι Δημοκρατικοί.

Ο Τραμπ κέρδισε τις εκλογές έχοντας την υποστήριξη ενός μεγάλου κομματιού του αμερικανικού καπιταλισμού υποσχόμενος μια πολιτική που θα πετύχει να διαφυλάξει την παγκόσμια ηγεμονία του που απειλείται παντιοτρόπως τα τελευταία χρόνια.

Μέσα από τους δασμούς ο Τραμπ θέλει να πειθαναγκάσει τις μεγάλες εταιρίες να μεταφέρουν την παραγωγή τους στις ΗΠΑ. Και με αυτόν τον τρόπο να μπορέσει να ανταγωνιστεί την Κίνα εκεί που είναι το δυνατό της σημείο, δηλαδή στην παραγωγή.

Ταυτόχρονα οι δασμοί αυξάνουν την

πίεση που ήδη ασκεί στους φιλικούς, αλλά ανταγωνιστικούς προς τον αμερικάνικο, καπιταλισμούς, σε οικονομικό, γεωπολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο, να συνταχτούν από πίσω του στον ρόλο που αυτός τους έχει ταγμένους:

Δεν μπορεί οι ΗΠΑ να εξασφαλίζουν την «άμυνα» της ΕΕ και η Γερμανία να συσσωρεύει κέρδη. Να φορτωθεί η ΕΕ το κόστος των εξοπλισμών και γιατί όχι να μεταφέρει τις αυτοκινητοβιομηχανίες της στις ΗΠΑ, λέει ο Τραμπ. Ο αντίστοιχος πειθαναγκασμός γίνεται προς τις σύμμαχες δυνάμεις της ανατολικής και νοτιοανατολικής Ασίας, να συνταχθούν από πίσω του εναντίον του βασικού αντιπάλου, της Κίνας, στον Ειρηνικό.

Ένα δύσκολο στοίχημα

Το πολλαπλό αυτό στοίχημα του Τραμπ, όπως φάνηκε από την πρώτη μέρα έχει προβλήματα:

Η πρώτη άμεση συνέπεια του «προστατευτισμού» θα είναι η αύξηση των τιμών στις ίδιες τις ΗΠΑ δηλαδή η εκτίναξη του πληθωρισμού. Η FED θα πιεστεί, για να αντισταθμίσει την άνοδο του πληθωρισμού, να αυξήσει τα επιτόκια δανεισμού. Ο συνδυασμός ύφεσης και αύξησης των επιτοκίων απειλεί την παγκόσμια οικονομία με κρίση.

Ένα δεύτερο πρόβλημα αφορά το δολάριο. Το ισχυρό δολάριο δίνει στις ΗΠΑ τη δυνατότητα να δανείζονται σχεδόν απεριόριστα μέσα από την πώληση των αμερικανικών ομολόγων. Αλλά, η πώληση αμερικανικών ομολόγων που είδαμε τις προηγούμενες μέρες απειλεί να ξεκινήσει μια διαδικασία που αυξάνει το κόστος δανεισμού για το κράτος, αυξάνει τους τόκους και τροφοδοτεί περαιτέρω τον πληθωρισμό. Και έτσι έχει αντίκτυπο στην πραγματική οικονομία –και στην ισχύ των ΗΠΑ στον κόσμο. Η Κίνα είναι η χώρα που κατέχει τα περισσότερα αμερικανικά ομόλογα. Αν μπει σε διαδικασία να τα ξεφορτωθεί (πολλοί λένε ότι αυτό ήδη συμβαίνει), μπορεί να δημιουργήσει τεράστιο πρόβλημα στις ΗΠΑ.

Επιπλέον ολόκληρα κομμάτια της αμερικανικής παραγωγής εξαρτώνται από προϊόντα που παράγονται στην Κί-

να. Η Κίνα είναι χώρα με μεγαλύτερη παραγωγική αυτόρκεια συγκριτικά με τις ΗΠΑ, που προς το παρόν καλούν τους επενδυτές να επενδύσουν σε ένα περιβάλλον που όπως φάνηκε κάθε άλλο παρά ασφάλεια τους παρέχει. Οι υποσχέσεις ότι οι ΗΠΑ θα γίνουν νέο φορολογικό ελντοράντο για τους μεγάλους επενδυτές ξένους και αμερικάνους που θα ήθελαν να επιστρέψουν τα εργοστάσιά τους στις ΗΠΑ, για την ώρα δεν πείθουν. Ποιος πραγματικά θα δεχόταν να εμπιστευτεί τα κεφάλαιά του σε μια χώρα που ο πρόεδρος της τη μια μέρα διεκδικεί την Γροιλανδία, την άλλη τον Κόλπο του Μεξικού και την άλλη θέλει να κάνει Ριβιέρα την Γάζα; Ο Τραμπ λέει ότι «οι χώρες του φιλάνε τον κώλο» για διαπραγμάτευση, και πράγματι ο εκβιασμός των ΗΠΑ είναι ισχυρός, ανάλογος με τη δύναμή τους. Αλλά η επιθετική στάση του Τραμπ όχι μόνο εναντίον της Κίνας αλλά και εναντίον των συμμάχων/ανταγωνιστών του μπορεί να σπρώξει χώρες που ταλαντεύονται προς την αντίθετη κατεύθυνση. Η Κίνα το καταλαβαίνει αυτό και μπαίνει δυναμικά στο παιχνίδι καλώντας την ΕΕ, στην οποία έχει ούτως ή άλλως τεράστια ανοίγματα, να συμπράξει μαζί της.

Όπως υποστηρίζει ο μαρξιστής οικονομολόγος Michael Roberts: «Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές των ΗΠΑ δεν αποτελούν πλέον την καθοριστική δύναμη στο παγκόσμιο εμπόριο. Το αμερικανικό εμπόριο ως ποσοστό του παγκόσμιου εμπορίου δεν είναι μικρό, σήμερα ανέρχεται στο 10,35% αλλά έχει μειωθεί από το 14% το 1990. Αντίθετα, το μερίδιο της ΕΕ είναι 29% ενώ οι λεγόμενες BRICS έχουν τώρα μερίδιο 17,5%, με επικεφαλής την Κίνα με σχεδόν 12%, από μόλις 1,8% το 1990».

Στρατιωτική ηγεμονία σε κρίση

Στρατιωτικά οι ΗΠΑ είναι η πρώτη υπερδύναμη, ένα ισχυρό εργαλείο. Ο, κατά τα άλλα «ειρηνικός», Τραμπ το αξιοποιεί απειλώντας τους «ανυπάκουους» και βομβαρδίζοντας ήδη στην Υεμένη σε μια επίδειξη δύναμης στο πλευρό

Πρωτομαγιά 2025 στο Τορίνο

του Ισραήλ στη Μέση Ανατολή.

Μόνο που το πρόσφατο ιστορικό των ΗΠΑ έχει δείξει ότι αυτή η υπεροπλία δεν παίζει τον ίδιο ρόλο όπως παλιά. Τις δύο προηγούμενες δεκαετίες οι ΗΠΑ βγήκαν ηττημένες από δύο πολέμους στη Μέση Ανατολή, στο Ιράκ και το Αφγανιστάν, με την Ρωσία και το Ιράν να καλύπτουν το κενό. Η απόπειρα της κυβέρνησης Μπάιντεν να ενδυναμώσει το κύρος τους μέσα από ένα πόλεμο φθοράς εναντίον της Ρωσίας στην Ουκρανία, κατέληξε τελικά σε πόλεμο φθοράς για τις ΗΠΑ σπαταλώντας πόρους και αναβάλλοντας εξελίξεις στο μέτωπο του Ειρηνικού το οποίο θεωρείται από όλους ως το κύριο.

Ο Τραμπ εκλέχτηκε ως ο πρόεδρος που θα τελείωνε τον πόλεμο στην Ουκρανία «μέσα σε μια μέρα» με στόχο να καλύψει τη νέα αποτυχία. Αλλά ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται. Η Ρω-

σία έχοντας ασφαλίσει τα νώτα της κλιμακώνει στρατιωτικά τις επιθέσεις προκειμένου να πάρει ό,τι προλάβει μέχρι την επερχόμενη εκεχειρία. Οι διαρροές από τον Λευκό Οίκο λένε ότι ο Τραμπ είναι όλο και πιο θυμωμένος με τη Ρωσία. Αν και δεν τη συμπεριέλαβε στις χώρες που αύξησε τους δασμούς δήλωσε: «Δεν είμαι χαρούμενος, διότι βομβαρδίζουν σαν τρελοί αυτή τη στιγμή. Βομβαρδίζουν –δεν ξέρω τι συμβαίνει εκεί».

Το ότι έκανε αυτή τη δήλωση μιλώντας σε συνάντηση με τον Νετανιάχου στον Λευκό Οίκο την ώρα που κλιμάκωνε τους βομβαρδισμούς στην Γάζα, είναι προκλητικό. Αλλά και στο μέτωπο της Μέσης Ανατολής, ο Τραμπ έχει κολλήσει. Κάνοντας πλάτες στον Νετανιάχου ρισκάρει τις σχέσεις των ΗΠΑ με τα αραβικά καθεστώτα, που πιέζονται για διέξοδο από την αστάθεια στην οποία έχει περιέλθει όλη η Μέση Ανατολή. Ρισκά-

ρει είτε αυτά να απομακρυνθούν είτε να ανατραπούν, όπως συνέβη, εκπλησσοντας τους πάντες και τον ίδιο τον Τραμπ, στην Συρία.

Η οικονομική κλιμάκωση με την Κίνα φέρνει τον πλανήτη πιο κοντά στη στρατιωτική κλιμάκωση. Πρόκειται για εξαιρετικά επικίνδυνη εξέλιξη.

Η εργατική τάξη στις ΗΠΑ, στην Ευρώπη, στην Κίνα και σε όλο τον πλανήτη δεν έχει κανένα λόγο να συνταχτεί με οποιοδήποτε από τα ιμπεριαλιστικά στρατόπεδα. Οι εργάτες χρειάζεται να συγκρουστούν με τους καπιταλιστές στην ίδια τους τη χώρα. Στις χώρες της «Δύσης» και ιδιαίτερα στις χώρες του NATO και της ΕΕ, παλεύουμε ενάντια στους εμπορικούς πολέμους και τους εξοπλισμούς, ενάντια στις ΗΠΑ και την ΕΕ του «Rearm Europe» και κάθε ιμπεριαλιστική τους επέμβαση.

Αυτό δεν σημαίνει ότι συντασσόμα-

στε με τις άρχουσες τάξεις της Κίνας ή της Ρωσίας. Η εργατική τάξη έχει πληρώσει με τεράστιες θυσίες και αίμα την οικονομική και στρατιωτική τους ανάπτυξη. Ο «νεκροθάφτης» του Τραμπ δεν είναι ο Πούτιν ή ο Σι Τζινπίνγκ. Είναι η αντίσταση της εργατικής τάξης που βρίσκεται στην καρδιά του κτήνους. Και έχει πιάσει ήδη το φτυάρι του.

Η πιο γρήγορη «περίοδος χάριτος»

Τα πλακώματα έχουν ανοίξει με σφοδρότητα στο εσωτερικό του αμερικανικού κεφαλαίου –και των Ρεπουμπλικάνων– για τον αν το σοκ και δέος του Τραμπ θα κάνει τελικά χειρότερη την κατάσταση για την αμερικανική ηγεμονία. Η γκρίνια είχε ήδη αρχίσει για την τοποθέτηση του Μασκ στην ηγεσία της νεοσύστατης DOGE με στόχο τις απίστευτες περικοπές 2 τρις δολαρίων στις δημόσιες δαπάνες των ΗΠΑ. Η σύγκρουση κορυφώθηκε με την ανακοίνωση των δασμών.

Πριν ανοίξει η κρίση των δασμών, σημάδια κόπωσης της διακυβέρνησης εμφανίστηκαν σε εκλογικές αναμετρήσεις. Στο Ουισκόνσιν την 1η Απρίλη σε εκλογές για την ανάδειξη δικαστή, η υποψήφια που στήριζαν οι Δημοκρατικοί κέρδισε με 1,3 εκατομμύρια ψήφους έναντι ενός για τον υποψήφιο που στήριζαν οι Ρεπουμπλικάνοι. Ο Μασκ είχε ρίξει πάνω από 25 εκατομμύρια δολάρια για τη διαφήμιση του εκλεκτού του, αλλά έπεσαν στο κενό.

Η πτώση είναι αποτέλεσμα της κινηματικής έκρηξης που σαρώνει τις ΗΠΑ το πρώτο τρίμηνο της διακυβέρνησης Τραμπ. Παρά την νωθρή στάση της ηγεσίας του Δημοκρατικού Κόμματος και των συνδικάτων η μετωπική επίθεση από τον Τραμπ φέρνει αντίθετα αποτελέσματα.

«Κάτω τα χέρια»!

Αυτό έγινε σαφές στις 5 Απρίλη. Η «δυσαρέσκεια» είναι πολύ λίγη σαν λέξη για να περιγράψει το αντικυβερνητικό κύμα που σαρώνει τις ΗΠΑ. Στα συλλαλητήρια που οργανώθηκαν με σύνθημα

«Κάτω τα χέρια» ενώθηκαν όλα τα μέτωπα. Εκατομμύρια άνθρωποι, σύμφωνα με το CNN, διαδήλωσαν σε 1.400 σημεία σε 50 πολιτείες.

Στην Ουάσινγκτον πάνω από 100.000 και άλλοι τόσοι στη Νέα Υόρκη. Ο κόσμος βγήκε στους δρόμους ακόμη και στις μικρότερες πόλεις και κωμοπόλεις. Στο Ράλεϊ, της Βόρειας Καρολίνας με πληθυσμό λιγότερο από μισό εκατομμύριο οι διοργανωτές περίμεναν 2.000 και κατέβηκαν 45.000. Όπως έγραψε ο Νίκος Λούντος στην Εργατική Αλληλεγγύη: «Είναι πολύ μεγάλη η διαφορά με τις διαδηλώσεις το αντίστοιχο κύμα της πρώτης τετραετίας του Τραμπ. Όχι μόνο όσον αφορά στο μέγεθος. Οι κινητοποιήσεις του Σαββάτου ήταν παντού ένα κάλεσμα για μάχη εδώ και τώρα, όχι για υπομονή. Αυτή η πραγματικότητα καταγράφεται σε κάθε σύνθημα, σε κάθε πικέτα».

Στο Χάρισμπουργκ της Πενσυλβάνια, οι άνθρωποι φώναζαν: «Κάτω τα χέρια από τους ΛΟΑΤΚΙ+». Στο Σιάτλ, υπήρχε μια θάλασσα από πλακάτ με το σύνθημα «Πολεμήστε την ολιγαρχία». Στο Πρόβιντενς του Ρόουντ Άιλαντ, ο κόσμος κατακεραύνωσε τις απελάσεις των μεταναστών. Στην Ατλάντα την απο χρηματοδότηση της δημόσιας Υγείας. Στο Σαν Φρανσίσκο, οι διαδηλωτές σχημάτισαν με τα σώματά τους το μήνυμα «Κάτω τα χέρια από τη δημοκρατία». Στη Βοστώνη, ένα πλακάτ έγραφε: «Δεν υπάρχει πόλεμος, αλλά ταξικός πόλεμος». Ένα άλλο, «Ταίστε το λαό, φάτε τους πλούσιους». Στην Ουάσινγκτον ο ξεσηκωμός συνδυάστηκε με πανεθνική κινητοποίηση για την Παλαιστίνη όπου συμμετείχαν δεκάδες χιλιάδες. Οι διαδηλωτές ξεδίπλωσαν ένα πανό εκατοντάδων μέτρων με όλα τα ονόματα των νεκρών της Γάζας.

Στο «Hands off» που κάλεσε τις διαδηλώσεις συμμετέχουν διακόσιες περίπου οργανώσεις κάθε είδους όπως: Move On, Indivisible, Αμερικανική Ένωση Πολιτικών Ελευθεριών, Women's March, Greenpeace. Αλλά και συνδικάτα, όπως: AFL-CIO, AFT (εκπαιδευτικών), CWA (τηλεπικοινωνιών), Ομοσπονδιακό Συνδι-

καλιστικό Δίκτυο (FUN) –μια ομάδα συνδικαλιστών βάσης των εργαζομένων στις ομοσπονδιακές υπηρεσίες που βρίσκονται στο στόχαστρο των περικοπών του Μασκ με δεκάδες χιλιάδες απολυμένους τις τελευταίες εβδομάδες.

Το ζήτημα της δράσης είναι κάτι εξαιρετικά κρίσιμο γιατί μπορεί να ξεδιπλώσει τη δυναμική και δεν χωράει καμιά απολύτως υποτίμηση. Όπως καμιά υποτίμηση δεν χωράει στην συζήτηση που πρέπει να ανοίξει για το σε ποια κατεύθυνση θα πάει αυτό το κίνημα για να νικήσει και αφορά δύο βασικά άξονες: Την Αριστερά και τα Συνδικάτα.

Αριστερά

Ξεκινώντας από το πρώτο, οργανώσεις όπως το MoveOn και το Indivisible έχουν πιάσει μεν το αίσθημα του κόσμου που αγανακτεί με την απραξία της ηγεσίας του Δημοκρατικού Κόμματος αλλά ο στόχος τους είναι να τις πιέσουν να γίνουν «πιο προοδευτικές». Όπως είπε χαρακτηριστικά στην ομιλία της στην Ουάσινγκτον εκ μέρους του Indivisible, η Leah Greenberg, σε μια συγκέντρωση που το λόγο πήραν βουλευτές των Δημοκρατικών: «Αν οι πολιτικοί μας ηγέτες σηκώσουν το ανάστημά τους, θα τους στηρίξουμε».

Ήδη σε αυτήν την κατεύθυνση η Αριστερά του Δημοκρατικού Κόμματος, εκφραζόμενη από τον Σάντερς και την Κορτέζ, πήρε την πρωτοβουλία να μαζέψει τις διάσπαρτες δράσεις σε μια πολιτική καμπάνια κάτω από το σύνθημα «Fight Oligarchy» (Πολεμήστε την Ολιγαρχία). Στις συγκεντρώσεις τους με σύνθημα «πώς πάμε παραπέρα» συμμετέχουν δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι. Η οργή αφορά και τον Τραμπ αλλά και την ηγεσία των Δημοκρατικών. Η Κορτέζ είπε σε μια ομιλία: «Θα πετάξουμε έξω αυτούς τους αλήτες...Αυτό δεν αφορά μόνο τους Ρεπουμπλικάνους. Χρειαζόμαστε και ένα Δημοκρατικό κόμμα που να αγωνίζεται πιο σκληρά για εμάς». Ο πρόεδρος του συνδικάτου στην αυτοκινητοβιομηχανία (UAW) Σων Φέιν μίλησε σε μία από τις συγκεντρώσεις φορώντας μπλουζάκι «Φάτε τους πλούσιους».

“Οι εργάτες πάνω από τους δισεκατομμυριούχους” γράφει το πλακάτ

Το κάλεσμά τους για ανατροπή Τραμπ λειτουργεί προωθητικά για το κίνημα. Αλλά η απάντηση που δίνουν στο ερώτημα πώς πάμε παρά πέρα αντί να στοχεύει σε μια μαζική, αυτόνομη, πολιτική έκφραση στην Αριστερά στις ΗΠΑ, εγκλωβίζει το κίνημα στον «μονόδρομο» του Δημοκρατικού Κόμματος –το οποίο είναι κόμμα της ολιγαρχίας όσο και οι Ρεμπουπλικάνοι.

Το είδαμε αυτό να συμβαίνει, την προηγούμενη φορά που ο Σάντερς μάγευε τα πλήθη αλλά όταν έχασε από τον Μπάιντεν κατέληξε να στηρίζει την άθλια διακυβέρνησή του που άνοιξε το δρόμο στον Τραμπ. Αλλά ακόμη και τώρα, ο Σάντερς εξήρε πρόσφατα την πάταξη της «παράνομης μετανάστευσης» από τον Τραμπ ενώ τόσο ο ίδιος όσο και η Κορτέζ παρέμειναν σιωπηλοί κόντρα στον γενοκτονικό πόλεμο του Ισραήλ

παρά τις τεράστιες μάχες του κινήματος αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη στις ΗΠΑ.

Συνδικάτα

Τα συνδικάτα μέσα στην τελευταία δεκαπενταετία έχουν επιστρέψει δυναμικά στις ΗΠΑ με νικηφόρες απεργίες σε μια σειρά παραδοσιακών κλάδους αλλά και δημιουργία συνδικάτων σε δύσκολους, όπου δεν υπήρχαν, όπως η Amazon, τα Mc Donalds, τα Starbucks.

Σήμερα, δεν είναι λίγοι αυτοί που παρομοιάζουν την επίθεση του Τραμπ εναντίον της εργατικής τάξης με την αντίστοιχη επίθεση του Ρήγκαν στην μεγάλη απεργία των ελεγκτών εναέριας κυκλοφορίας και το συνδικάτο τους, την PATCO, που κατέληξε σε μαζική απόλυση των εργαζομένων και έγινε αφετηρία μια μεγάλης ήττας για την εργατική τάξη των ΗΠΑ. Αλλά η επίθεση του Τραμπ ξεσηκώνει μαζικές αντιστάσεις.

Πέρα από τους αντιεργατικούς νόμους που ψήφισε με το καλημέρα ο Τραμπ, έδωσε εντολή να τερματιστούν οι συλλογικές διαπραγματεύσεις με 50.000 ελεγκτές εναέριας κυκλοφορίας και στη συνέχεια να ξηλωθούν οι συμβάσεις περίπου ενός εκατομμυρίου ομοσπονδιακών υπαλλήλων σε δεκάδες υπηρεσίες απολύοντας δεκάδες χιλιάδες εργαζόμενους σε υπηρεσίες που αφορούν: κέντρα Υγείας, ιατρική έρευνα, αξιολόγηση φαρμάκων, υποστήριξη ατόμων με αλτσχάιμερ, προστασία κατά της γρίπης, περιβάλλον, δάση, εθνικά πάρκα –σε όποιον τομέα έχει να κάνει με τις κοινωνικές ανάγκες.

Η κλίμακα της επίθεσης κόβει την ανάσα. Σεκιουριτάδες και αστυνομικοί σταματάνε τους εργαζόμενους που πάνε να πιάσουν δουλειά λίγες ώρες αφού τα αφεντικά τους έστειλαν ειδο-

ποιητήρια απόλυσης. Αλλά το ίδιο και η άμεση αντίσταση. Το ρεπορτάζ του MSNBC την παραμονή της 5ης Απριλίου είναι χαρακτηριστικό:

«Μόλις άρχισαν να γίνονται γνωστά τα νέα των μαζικών απολύσεων στα Κέντρα Ελέγχου και Πρόληψης Ασθενειών (CDC)» λέει η παρουσιάστρια Rachel Maddow, «κόσμος άρχισε να συγκεντρώνεται μπροστά στο κτίριο του CDC στην Ατλάντα. Στο Άινταχο διαδηλώνουν βετεράνοι ενάντια στις απολύσεις στα Κέντρα Υγείας που τους αφορούν. Στο Σακραμέντο στην Καλιφόρνια εκατοντάδες διαδηλώνουν στο πλευρό των ομοσπονδιακών υπαλλήλων έξω από μονάδα Υγείας. Στο Μαϊάμι στην Φλόριντα, μαζική συγκέντρωση γίνεται έξω από στρατόπεδο κράτησης μεταναστών ζητάει την απελευθέρωση αυτών που απήχθησαν από το ICE. Στο πανεπιστήμιο της Αλαμπάμα, φοιτητές διαδηλώνουν ενάντια στην σύλληψη ιρανής συμφοιτήτριας τους. Στην Βαλτιμόρη, σε διαδήλωση που οργανώνει το FUN, οι συγκεντρωμένοι μαζί με τους συμπαραστάτες φωνάζουν "εργάτες ενωμένοι ποτέ νικημένοι».

Ο Τραμπ από την πλευρά του παίζει το χαρτί του διαίρει και βασιλεύει καταγγέλλοντας ως «τεμπέληδες» τους εργαζόμενους στο Δημόσιο. Ταυτόχρονα ο Τραμπ πουλάει τους δασμούς ως φιλεργατικό μέτρο: «Είμαι υπερήφανος που είμαι ο πρόεδρος των εργαζομένων, που δεν υπερασπίζεται τη Wall Street». Πρόκειται για παραμύθι. Τους δασμούς που επιβάλει ο Τραμπ θα κληθεί να πληρώσει η εργατική τάξη των ΗΠΑ λόγω της αύξησης των τιμών. Τις επιθέσεις του Τραμπ στις κοινωνικές υπηρεσίες τις πληρώνει ήδη ολόκληρη η εργατική τάξη που τις χρησιμοποιεί. Οι επιθέσεις του Τραμπ στο δικαίωμα στο συνδικαλισμό, στις ΣΣΕ και το δικαίωμα στην εργασία δίνουν το πράσινο φως σε κάθε τοπικό κυβερνήτη και κάθε αφεντικό να κάνει το ίδιο τσακίζοντας τα συνδικάτα, κάνοντας απολύσεις και συντρίβοντας τους μισθούς.

Στην Γιούτα ψηφίστηκε νόμος που

απαγορεύει τις συλλογικές διαπραγματεύσεις των εργαζομένων του δημόσιου τομέα. Μια εταιρεία στο Μίσιγκαν αρνήθηκε στους εργαζόμενους το δικαίωμα να προχωρήσουν σε εκλογές για την ανάδειξη συνδικάτου. Λίγες ώρες μετά την «Ημέρα Απελευθέρωσης», η γιγαντιαία αυτοκινητοβιομηχανία Stellantis δήλωσε ότι θα «αδρανοποιήσει» τα εργοστάσιά της στο Μεξικό και τον Καναδά και ότι τα αμερικανικά εργοστάσια που τα προμηθεύουν, στο Μίτσιγκαν και την Ιντιάνα, θα απολύσουν επίσης εργαζόμενους.

Οι υποσχέσεις του Τραμπ για τη δημιουργία δουλειών μέσα από το ξανάνοιγμα εργοστασίων στις ΗΠΑ αφενός έχουν ως προϋπόθεση τη μείωση του κόστους εργασίας –που ήταν και ο λόγος για τον οποίο οι αμερικανικοί κολοσοί μετέφεραν τις προηγούμενες δεκαετίες την παραγωγή τους στην Κίνα και πολλές άλλες χώρες. Η «μεγάλη Αμερική» του Τραμπ θέλει «μικρούς» εργάτες ασυνδικαλιστους, με ελάχιστους μισθούς, συντάξεις, δικαιώματα.

Δυστυχώς στα παραμύθια του Τραμπ έχουν τσιμπήσει μερικές από τις συνδικαλιστικές ηγεσίες. Ο πρόεδρος της UAW, που πέρσι πραγματοποίησε μια από τις πιο δυνατές νικηφόρες απεργίες, μπορεί να φοράει μπλουζάκι «φάτε τους πλούσιους» αλλά το συνδικάτο έχει δηλώσει τη συμφωνία του με τους δασμούς που τάχα θα αναστήσουν την αμερικανική αυτοκινητοβιομηχανία.

Πολεμήστε σαν την κόλαση

Προς το παρόν οι περισσότερες ηγεσίες που είναι ενάντια στον Τραμπ παραμένουν σε «συμβολικές» κινήσεις: Το συνδικάτο NTEU δίνει μάχη στα δικαστήρια για να προστατεύσει τους απολυμένους εργαζόμενους. Η AFGE που εκπροσωπεί τους 820.000 ομοσπονδιακούς υπαλλήλους δηλώνει ότι «προετοιμάζει άμεση νομική δράση». Η AFT, επίσης με μεγάλη απεργιακή παράδοση, μήνυσε την κυβέρνηση Τραμπ για το κλείσιμο του υπουργείου Παιδείας.

Αλλά οι πιέσεις θα μεγαλώνουν όσο θα αποκαλύπτεται η απάτη του Τραμπ.

Η πρόεδρος του συνδικάτου των ιπτάμενων φροντιστών και συνοδών Σάρα Νέλσον πήγε ένα βήμα παρά πέρα υποστηρίζοντας: «Είναι στο χέρι όλων μας να χρησιμοποιήσουμε τη δύναμη που έχουμε. Το εργατικό κίνημα έχει πολύ λίγες επιλογές σε αυτό το σημείο εκτός από την κινητοποίηση για γενική απεργία». Η βάση δεν περιμένει, απαιτεί και οργανώνει πιο σκληρή απάντηση τώρα.

Στις κινητοποιήσεις των ομοσπονδιακών υπαλλήλων στην πρώτη γραμμή της αντίστασης βρίσκεται η οργάνωση βάσης FUN. Η Βιρτζίνια Ροντίνο συνδικαλίστρια στην AFL-CIO, μίλησε σχετικά στο Socialist Worker: «Σε κάθε περικοπή υπήρξαν έκτακτες διαμαρτυρίες σε τοπικό, πολιτειακό, αστικό και εθνικό επίπεδο. Υπάρχει μεγάλη οργάνωση. Το FUN είναι ένα απλό κίνημα ομοσπονδιακών εργαζομένων που θέλουν να κάνουν περισσότερα από όσα τους επέτρεπαν τα υπάρχοντα συνδικάτα και ηγείται στη μάχη για να σταματήσουν οι επιθέσεις κατά των ομοσπονδιακών εργαζομένων. Συμμετέχουν στον προγραμματισμό διαδηλώσεων για την Πρωτομαγιά. Η ομάδα είναι πολύ μαχητική, καθώς πολλοί τοπικοί συνδικαλιστικοί ηγέτες είναι απογοητευμένοι από τη γραφειοκρατία.

Ο κόσμος λέει ότι οι Δημοκρατικοί απέτυχαν, μόνο εμείς στους δρόμους θα κάνουμε τη διαφορά. Αυτό το συναίσθημα είναι διάχυτο σε όλη την αντίσταση. Υπήρξαν επίσης εθνικές μέρες δράσης από τα συνδικάτα των ταχυδρομικών». Και εκεί ο Τραμπ θέλει να προχωρήσει στην πλήρη ιδιωτικοποίηση της Ταχυδρομικής Υπηρεσίας των ΗΠΑ. Το συνδικάτο APW των ταχυδρομικών απάντησε με μέρα δράσης και συγκεντρώσεις σε περισσότερα από 250 σημεία. Άλλες 210 συγκεντρώσεις οργανώθηκαν από το συνδικάτο «National Association of Letter Carriers» με σύνθημα «Fight Like Hell». Πολεμήστε σαν την κόλαση. Είναι ένα μήνυμα που βρίσκει απήχηση σε όλο και περισσότερο κόσμο. ■

Πρωτομαγιά 2025, Αθήνα.

Αντίσταση στο ReArm Europe

Η κλιμάκωση των εξοπλισμών δεν φέρνει ούτε ειρήνη ούτε οικονομική ανάπτυξη. Ο Λέανδρος Μπόλαρης εξηγεί το γιατί και προτείνει πώς να την σταματήσουμε.

Στις αρχές Μάρτη η Κομισιόν ανακοίνωσε ένα μεγαλεπήβολο εξοπλιστικό σχέδιο, με τίτλο ReArm Europe Plan/Readiness 2030 ύψους 800 δις ευρώ. Όπως δήλωσε η φον ντερ Λάιεν: «Βρισκόμαστε σε μια εποχή επανεξοπλισμού. Και η Ευρώπη είναι έτοιμη να αυξήσει μαζικά τις αμυντικές της δαπάνες». ¹ Τόσο μαζικά, ώστε η Κομισιόν να εφευρίσκει ευφάνταστους τρόπους για να παρακάμψει την περιβόητη δημοσιονομική πειθαρχία του Συμφώνου Σταθερότητας, όπως με την «ρήτρα διαφυγής» για την προσμέτρηση των εξοπλιστικών δαπανών στο χρέος και τα ελλείμματα. Στα μέσα Μάρτη ο ο χριστιανοδημοκράτης Μερτς που αναλαμβάνει καγκελάριος της Γερμανίας, πέρασε

από την υπό διάλυση γερμανική βουλή –σε συμφωνία με τους σοσιαλδημοκράτες και τους Πράσινους– την κατάργηση του περίφημου «φρένου του χρέους» που περιλαμβανόταν στο γερμανικό Σύνταγμα. Τώρα το γερμανικό κράτος θα μπορεί να δανειστεί χωρίς όριο για τις «αμυντικές» του δαπάνες.

Ξαφνικά, η αναφορά στο παλιό δίλημμα «βούτυρο ή κανόνια»; βρίσκεται στο στόμα των πολιτικών που απαντάνε κανόνια. Όπως του Μητσοτάκη που δήλωσε, παρουσιάζοντας το εξοπλιστικό πρόγραμμα των 25 δις στη Βουλή στις 2 Απρίλη: «Το παλαιότερο δίλημμα, λοιπόν, το οποίο το ακούγαμε συχνά κυρίως από την Αριστερά, “κανόνια ή βούτυρο” αποδεικνύεται ένα δίλημμα το οποίο εί-

ναι σαθρό αλλά και επικίνδυνο, ιδίως σήμερα». ² Γιατί «βρισκόμαστε σε μια εποχή επανεξοπλισμού»; Τι σηματοδοτεί αυτή η εξέλιξη για τον καπιταλισμό; Και ποια πρέπει να είναι η απάντηση της Αριστεράς;

Ουκρανία: Μοιρασιά;

Η εξήγηση που δίνουν οι ηγέτες της Ευρώπης στο πρώτο ερώτημα είναι με λίγα λόγια η εξής: ο Τραμπ τα βρίσκει με τον Πούτιν για την Ουκρανία, και απειλεί τους ευρωπαίους συμμάχους των ΗΠΑ ότι θα τους εγκαταλείψει αν δεν προσαρμοστούν. Οπότε, πρέπει να εξοπλιστούμε, για να αντιμετωπίσουμε τη ρωσική απειλή. Πολιτικοί, δημοσιογράφοι, «δεξαμενές σκέψης» προειδοποιούν ότι

η Ρωσία «θα είναι σε θέση να επιτεθεί στην Ευρώπη μέσα σε 4-5 χρόνια».³

Μια συνηθισμένη ερμηνεία για το άνοιγμα του παζαριού ανάμεσα στον Τραμπ και τον Πούτιν είναι ότι πρόκειται για δυο «αδελφές ψυχές» που μισούν τη δημοκρατία και το κράτος του νόμου και, στην περίπτωση του Τραμπ, είναι «απομονωτιστής» –θέλει να αποκόψει την Αμερική από τον υπόλοιπο κόσμο. Είναι πολύ κοντόθωρες ερμηνείες. Ο πόλεμος στην Ουκρανία είναι μια ιμπεριαλιστική σύγκρουση με ρίζες που πάνε πολύ πιο πίσω. Όπως έγραφε η Εργατική Αλληλεγγύη στις αρχές του Φλεβάρη:

«Η Ουκρανία ήταν από τη δεκαετία του '90 πεδίο ενός σκληρού ανταγωνισμού ανάμεσα στον αμερικάνικο και τους ευρωπαϊκούς ιμπεριαλισμούς από τη μια και τον ρώσικο ιμπεριαλισμό από την άλλη. Αυτός ο ανταγωνισμός, που κεντρικό του διακύβευμα ήταν η ένταξη ή μη της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ, μετατράπηκε σε ένα πόλεμο "δια αντιπροσώπων" από τα μέσα της δεκαετίας του 2010. Και αυτός ο πόλεμος πήρε καταστροφικές διαστάσεις με τη βάρβαρη εισβολή του Πούτιν τον Φλεβάρη του 2022.

Οι ΗΠΑ και η Ε.Ε ξόδεψαν τεράστια ποσά για να στηρίξουν την ουκρανική κυβέρνηση. Έστειλαν το ένα εξελεγμένο οπλικό σύστημα μετά το άλλο. Επέτρεψαν πλήγματα στο ρώσικο έδαφος με αυτά τα συστήματα. Αλλά παρόλη την στήριξη, η πλάστιγγα ήδη από πέρσι άρχισε να γέρνει υπέρ της Ρωσίας. [...] Αλλά το γεγονός παραμένει: η Δύση χάνει, η Ρωσία κερδίζει. Αυτό το επισήμανε στα τέλη Γενάρη σε μια συνέντευξή του ο Ρούμπιο [υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ]. Ο ισχυρισμός ότι η Ουκρανία μπορεί να νικήσει τη Ρωσία είναι "ανέντιμος" δήλωσε και συμπέρανε ότι "χρηματοδοτούμε ένα τέλμα" ενώ η Ουκρανία έχει "γυρίσει 100 χρόνια πίσω".⁴

Αυτό το «τέλμα» προσπαθούν να αντιμετωπίσουν και ο Τραμπ και η ΕΕ με την κλιμάκωση των εξοπλισμών. Ο Τραμπ δεν έχει σκοπό να εγκαταλείψει την Ευρώπη. Ο Ρούμπιο δήλωσε στην σύνοδο των Υπουργών Εξωτερικών του ΝΑ-

ΤΟ στις αρχές Απρίλη ότι ο Τραμπ δεν είναι κατά του ΝΑΤΟ αλλά «είναι κατά ενός ΝΑΤΟ που δεν έχει τις δυνατότητες να εκπληρώνει τους όρους της συμφωνίας».⁵ Κι ο όρος που βάζει ο Τραμπ είναι οι εξοπλιστικές δαπάνες να φτάσουν στο 5% του ΑΕΠ κάθε «συμμάχου». Η Ευρώπη αντιπροσωπεύει το 21% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Η ιδέα ότι οποιαδήποτε αμερικανική κυβέρνηση θα άφηνε τη Ρωσία να κυριαρχήσει σε αυτή τη βασική οικονομική περιοχή είναι γελοία.

Ανταγωνισμοί με την Κίνα

Ο Τραμπ θέλει να μπαλώσει την κατάσταση για να ρίξει το βάρος στην αντιπαράθεση με την Κίνα, τη βασική ανταγωνίστρια των ΗΠΑ. Κι αυτή η επιδίωξη περιλαμβάνει και πιθανές συμφωνίες με τον ρωσικό ιμπεριαλισμό και τον Πούτιν. Άλλωστε, ένα ολόκληρο ρεύμα της αμερικάνικης άρχουσας τάξης και των «αυτοκρατορικών διανοούμενων» της ασκούσαν επί δεκαετίες κριτική στις αμερικάνικες κυβερνήσεις για την πολιτική τους απέναντι στην Ρωσία. Ήδη τον Οκτώβρη του 2014, ο Τζον Μίερσχαίμερ, ένας διάσημος θεωρητικός της «ρεαλιστικής» σχολής των διεθνών σχέσεων, έγραφε στο περιοδικό Foreign Affairs για τα οφέλη μιας προσέγγισης με τη Ρωσία: «Οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορεί, επίσης, κάποια μέρα, να χρειαστούν τη βοήθεια της Ρωσίας για την ανάσχεση της ανερχόμενης Κίνας. Η τρέχουσα πολιτική των ΗΠΑ, όμως, ωθεί πιο κοντά τη Ρωσία και την Κίνα».⁶ Διάφοροι σχολιαστές υποστηρίζουν ότι ο Τραμπ αποπειράται μια κίνηση «αντίστροφου Κίσινγκερ», μια αναφορά στην προσέγγιση των ΗΠΑ με την Κίνα του Μάο το 1972 ενάντια στην ΕΣΣΔ που εγκαινίασε ο Κίσινγκερ, ο Σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας του προέδρου Νίξον.⁷ Δεν υπάρχει, όμως, κανένας λόγος για τον Πούτιν να παίξει αυτό το παιχνίδι.

Η αντιπαράθεση με την Κίνα βρίσκεται πίσω ακόμα και από κινήσεις του Τραμπ στην Ουκρανία που μοιάζουν απλά οικονομικές δοσοληψίες ή εκβιασμοί, όπως η συμφωνία για την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου της χώρας

που έχει επιβάλει στην κυβέρνηση Ζελένσκι. Οι σπάνιες γαίες της Ουκρανίας χρειάζονται στις ΗΠΑ γιατί τα μέταλλά τους είναι απαραίτητα για τους εξοπλισμούς της. Κάθε F-35, το «κόσμημα» της αμερικάνικης πολεμικής βιομηχανίας που τρέχει να αγοράσει κι ο Μητσοτάκης, έχει 400 κιλά τέτοιων μετάλλων. Το 2022 ξέσπασε ένα μικρό σκάνδαλο στο Κογκρέσο όταν αποκαλύφτηκε ότι μαγνήτες κατασκευασμένοι από τέτοια μέταλλα προέρχονται από την Κίνα, η οποία ελέγχει την «αλυσίδα εφοδιασμού» τους από την εξόρυξη μέχρι την επεξεργασία τους.⁸

Αυτό που διεκδικεί η Ε.Ε δεν είναι να σώσει τη δημοκρατική Ευρώπη από τη ρωσική απολυταρχία και τους υπερσύγχρονους πυραύλους της. Οι άρχουσες τάξεις της διεκδικούν να κάτσουν στο τραπέζι της μοιρασιάς της Ουκρανίας και λόγο στα παζάρια και τους ανταγωνισμούς γενικότερα. Όμως, μπαίνουν σε αυτή την κούρσα από θέση αδυναμίας. Όχι ότι η Ε.Ε. είναι άοπλη, κάθε άλλο: σύμφωνα με έναν υπολογισμό το 2023 οι αμυντικές δαπάνες των μελών της έφταναν τα 588 δις δολάρια (αν προστεθεί κι η Βρετανία που έχει αποχωρήσει από την Ε.Ε).⁹ Αλλά από άποψη στρατιωτικής ισχύος υστερούν και ποσοτικά και ποιοτικά μπροστά στις ΗΠΑ. Για παράδειγμα, η μοναδική πυρηνική δύναμη της Ε.Ε., η Γαλλία, διαθέτει ένα πυρηνικό αεροπλανοφόρο ενώ οι ΗΠΑ έντεκα. Η ανάπτυξη και εφοδιασμός ακόμα και μιας σχετικά μικρής «αποτρεπτικής» δύναμης στην Ουκρανία είναι εφιάλτης για τα επιτελεία, για να μην μιλήσουμε για τα πολιτικά προβλήματα που θα έχει η εφαρμογή μιας τέτοιας απόφασης. Γι' αυτό η σύνοδος των «προθύμων» που συγκάλεσε ο Μακρόν στα τέλη Μάρτη στο Παρίσι κατέληξε σε φιάσκο.¹⁰

Ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει ένα τεράστιο ανθρώπινο κόστος. Μια επιπτευτική ουκρανική εκτίμηση το 2024, την οποία ανέφερε η Wall Street Journal, τοποθετούσε τις απώλειες των ουκρανικών στρατευμάτων σε 80.000 νεκρούς και 400.000 τραυματίες και των ρωσικών σε 200.000 και 400.000 αντίστοι-

Οι ηγέτες της ΕΕ μαζί με τον Στάρμερ της Βρετανίας και τον Ζελένσκι της Ουκρανίας αποφασίζουν κλιμάκωση των εξοπλισμών

χα.¹¹ Καμιά πλευρά δεν δίνει επίσημα στοιχεία απωλειών. Το βέβαιο είναι ότι ο πόλεμος φθοράς έχει σημαίνει μια κλίμακα ανθρωποθυσιών που είχε να δει η Ευρώπη από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Αυτός ο πόλεμος συνεχίζεται ενώ τα παζάρια στις συναντήσεις των διπλωματών ΗΠΑ και Ρωσίας προς το παρόν δεν έχουν καταλήξει κάπου συγκεκριμένα. Η εκχειρία σε πλήγματα υποδομών ενέργειας και στη Μαύρη Θάλασσα, στην οποία συμφώνησε θέλοντας και μη ο Ζελένσκι, τελικά δεν προχώρησε γιατί η Ρωσία ζήτησε σε αντάλλαγμα άρση κυρώσεων σε κάποια αγροτικά προϊόντα. Σε απάντηση ο Τραμπ απείλησε με «δευτερογενείς κυρώσεις», δηλαδή σε χώρες που αγοράζουν ρωσικό πετρέλαιο.¹² Την ίδια στιγμή η Ρωσία ήταν ίσως η μοναδική χώρα που εξαιρέθηκε από το τσουνάμι των δασμών που ανακοίνωσε ο Τραμπ στις αρχές Απριλίου (η Ουκρανία περιλαμβάνεται). Αυτά δεν είναι δείγματα δύναμης ενός Τραμπ που «αλλάζει με δυο κινήσεις τον παγκόσμιο χάρτη», είναι αποδείξεις της αδυναμίας και των στρατηγικών διλημάτων –και αδιεξόδων– του αμερικανικού ιμπεριαλισμού.

Ο Τραμπ, ο Πούτιν, ο Μακρόν κι ο Στάρμερ (κι από δίπλα κάθε λογής Μελόνι και Μητσοτάκηδες) μπορεί να μιλάνε για ειρήνη αλλά το μόνο που κατορθώνουν είναι να αυξάνουν επικίνδυνα την αστάθεια ενός συστήματος που οδηγεί στη μια καταστροφή μετά την άλλη. Κάθε «μπάλωμα» που κάνουν ή επιδιώκουν να κάνουν, όπως στην περίπτωση της Ουκρανίας, αυξάνει την ένταση σε ένα άλλο σημείο και ανά πάσα στιγμή μπορεί να τιναχθεί το ίδιο στον αέρα.

Ιμπεριαλισμός από το χτες στο σήμερα

Αυτό που χαρακτηρίζει τον καπιταλισμό δεν είναι μόνο η εκμετάλλευση της εργατικής τάξης. Είναι και ο ανταγωνισμός ανάμεσα στα πολλά κεφάλαια. Κάθε επιχείρηση είναι αναγκασμένη να επιδιώκει την ένταση της εκμετάλλευσης των εργατών για να μπορέσει να πραγματοποιήσει μεγαλύτερα κέρδη τα οποία με την σειρά τους θα της επιτρέψουν να επικρατήσει απέναντι στους ανταγωνιστές της. Έτσι τα κεφάλαια μεγάλωνουν (συγκέντρωση) και συγχωνεύονται ή συντονίζονται (συγκεντρο-

ποίηση), όπως ανέλυε ο Μαρξ.¹³

Πατώντας πάνω σ' αυτή την ανάλυση μια σειρά επαναστάτες μαρξιστές στις αρχές του 20ου όπως ο Λένιν, ο Μπουχάριν, η Ρ. Λούξεμπουργκ, συνέδεσαν την γιγάντωση των εξοπλισμών, τον ανταγωνισμό για τις αποικίες και την πορεία προς τον πόλεμο με τη δυναμική του συστήματος. Ολόκληροι κλάδοι της οικονομίας ελέγχονταν πλέον από μια χούφτα εταιρείες που το πεδίο της δράσης τους ξεπερνούσε τις «εθνικές» αγορές. Άλλωστε εκείνη η εποχή αποκαλείται συχνά σήμερα ως το «πρώτο κύμα της παγκοσμιοποίησης». Η ανάπτυξη των «μονοπωλίων», όπως ονόμαζε αυτές τις τεράστιες επιχειρήσεις ο Λένιν, στο εσωτερικό μιας χώρας είχε ως συμπλήρωμα της χρήση της κρατικής ισχύος για να εδραιώσουν την επιρροή τους στο εξωτερικό.

Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στα μονοπώλια μετατρέπεται σε διαμάχη ανάμεσα στα κράτη τους. Η ισχύ των όπλων της κάθε άρχουσας τάξης κρίνει τη δυνατότητά της να κρατήσει ή να αναβαθμίσει τη θέση της στο ιμπεριαλιστικό σύστημα. Όπως υπογράμιζε εύστοχα ο Μπουχάριν το 1915: «Η διαδικασία διε-

θνοποίησης της οικονομικής ζωής δεν είναι με κανένα τρόπο ταυτόσημη με τη διαδικασία της διεθνοποίησης των καπιταλιστικών συμφερόντων [...] η διαδικασία διεθνοποίησης της οικονομικής ζωής μπορεί να οξύνει –και όντως το κάνει– σε υψηλό βαθμό, τη σύγκρουση συμφερόντων ανάμεσα στις διάφορες ‘εθνικές’ ομάδες της αστικής τάξης [...] Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο στην εποχή μας, που οι οικονομικές συγκρούσεις έχουν φθάσει σε ασυνήθιστο βαθμό έντασης, είμαστε μάρτυρες ενός τρελού οργίου εξοπλισμών».¹⁴

Αυτή η ανάλυση έμοιαζε να μην ταιριάζει στην εικόνα του κόσμου μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι παλιοί εχθροί στη Δύση γίνονταν συνεταιρείοι υπό την υψηλή εποπτεία των ΗΠΑ, οι αποικίες έπαιρναν την ανεξαρτησία τους, κυριαρχούσε ο στρατιωτικός ανταγωνισμός ανάμεσα στις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ. Στη δεκαετία του '90, μετά την κατάρρευση των καθεστώτων του κρατικού καπιταλισμού στη Ρωσία και την ανατολική Ευρώπη και το άνοιγμα της Κίνας στην παγκόσμια αγορά, άνησαν οι θεωρίες που έλεγαν ότι ο ιμπεριαλισμός ανήκει στο παρελθόν κι ότι η παγκοσμιοποίηση καταργεί τα σύνορα και τους κρατικούς ανταγωνισμούς.

Όταν αυτές οι θεωρίες ήταν στο φόρε τους (και μέσα στη ριζοσπαστική Αριστερά) η πραγματικότητα είχε αρχίσει ήδη να τις διαψεύδει. Οι παγκόσμιες στρατιωτικές δαπάνες άρχισαν να αυξάνονται από τα τέλη της δεκαετίας του '90.

Αυτό που μεσολάβησε δεν ήταν βέβαια η επιθετικότητα του ρωσικού ιμπεριαλισμού: ο Πούτιν στις αρχές του 2000 καλωσοριζόταν στις Συνόδους των G7 (που έγιναν G8). Ήταν η εξόρμηση του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού με μέσο τη στρατιωτική ισχύ του (και τη δύναμη του δολαρίου) για να κόψει τη φόρα σε κάθε επίδοξο ανταγωνιστή του. Και ταυτόχρονα η ανάδυση της Κίνας σε μια νέα υπερδύναμη που διεκδικεί το δικό της χώρο.

Αυτή η εξόρμηση του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού σκόνηταψε με τις ήττες που γνώρισε στο Ιράκ και στο Αφγανι-

σταν. Αντί για σταθεροποίηση του παγκόσμιου καπιταλισμού κάτω από έναν ηγεμόνα, άρχισε να ξεδιπλώνεται η δυναμική της πολυκρίσης του. Η αδυναμία του συστήματος να ανακάμψει ουσιαστικά από τη Μεγάλη Ύφεση του 2008-9 αλληλοτροφοδοτείται και με την όξυνση των γεωπολιτικών ανταγωνισμών.

Σε αυτή την ανταγωνιστική κούρσα προσπαθεί να κρατηθεί η Ε.Ε. Ο Ντράγκι είναι γνωστός μας εδώ από την περίοδο των μνημονίων όταν ως διοικητής της ΕΚΤ δήλωνε ότι θα κάνει τα πάντα για να σωθεί το ευρώ. Η περιβόητη Έκθεσή Ντράγκι που δημοσιεύτηκε τον περσινό Σεπτέμβριο λέει τα πράγματα ωμά αλλά με σαφήνεια:

«Η Ευρώπη πρέπει να προσαρμοστεί σε έναν κόσμο γεωπολιτικά λιγότερο σταθερό, όπου οι εξαρτήσεις μετατρέπονται σε τρωτά σημεία και δεν μπορεί πλέον να βασίζεται σε άλλους για την ασφάλειά της. [...]»

Οι αμυντικές δαπάνες της ΕΕ ανέρχονται σήμερα περίπου στο ένα τρίτο των δαπανών των ΗΠΑ, ενώ οι δαπάνες της Κίνας αυξάνονται με ταχείς ρυθμούς. Σύμφωνα με τη βάση δεδομένων SIPRI, οι αμυντικές δαπάνες των ΗΠΑ το 2023 υπολογίζονται σε 916 δισ. δολάρια ΗΠΑ, ενώ οι σωρευτικές δαπάνες των κρατών μελών της ΕΕ υπολογίζονται σε 313 δισ. δολάρια ΗΠΑ. Ο αμυντικός προϋπολογισμός της Κίνας εκτιμήθηκε σε 296 δισ. δολάρια ΗΠΑ, αλλά σύμφωνα με διάφορες πηγές θα μπορούσε να είναι σημαντικά υψηλότερος. [...] Οι ΗΠΑ και η Κίνα αντιπροσωπεύουν περίπου το ήμισυ των παγκόσμιων αμυντικών δαπανών το 2023, με τον αμυντικό προϋπολογισμό των ΗΠΑ να ανέρχεται στο 37% περίπου των παγκόσμιων δαπανών. Μετά από χρόνια υποεπενδύσεων, η ΕΕ έχει πολύ δρόμο να διανύσει για να αποκαταστήσει τη βιομηχανική ικανότητα και, κατά συνέπεια, να αυξήσει τις στρατιωτικές ικανότητές».¹⁵

Όταν «όλα πάνε καλά» στο καπιταλιστικό σύστημα, παρατηρούσε ο Μαρξ, ο ανταγωνισμός «δρα στην πράξη σαν αδελφότητα της τάξης των κεφαλαιοκρατών, έτσι που να μοιράζονται μετα-

ξύ τους συντροφικά την κοινή λεία ανάλογα με το μέγεθος της συμμετοχής του καθενός». Όταν όμως έρχεται η περίοδος της κρίσης και το ζήτημα είναι το «μοίρασμα της ζημιάς» τότε αυτό «γίνεται πια ζήτημα δύναμης και πανουργίας» και ο ανταγωνισμός μετατρέπεται «σε πάλη εχθρών αδελφών».¹⁶ Αυτό είναι το υπόβαθρο της έντασης των ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών και της κλιμάκωσης των εξοπλισμών σήμερα.

Ατμομηχανή ανάπτυξης;

Το πρόγραμμα του «επανεξοπλισμού» της Ε.Ε συνοδεύεται και με ισχυρισμούς ότι τελικά θα αποβεί ευεργετικό οικονομικά. Δηλαδή ότι οι εξοπλισμοί θα ανοίξουν τις δουλειές στις πολεμικές βιομηχανίες αλλά θα έχουν και «δευτερογενή επίπτωση» (spillover effect) σε πολλούς άλλους κλάδους. Στις υποδομές –όπως μεταφορές και ενέργεια, στην έρευνα– κι αυτό με τη σειρά του θα πολλαπλασιάσει τη ζήτηση για μια σειρά προϊόντα.

Ένας από τους ενθουσιώδεις υποστηρικτές αυτής της προοπτικής είναι κι ο Όλιβερ Μπλουμ, ο διευθύνων σύμβουλος της Volkswagen. Οι πωλήσεις της εταιρείας πέφτουν, τα σχέδια για το ηλεκτρικό της αυτοκίνητο έχουν καταρρεύσει από τον κινέζικο ανταγωνισμό, εργοστάσιά της μένουν άπραγα. Οπότε ο Μπλουμ προσφέρει τις δυνατότητές της για να ενισχύσει τον γερμανικό επανεξοπλισμό και αναζητεί ιδέες και συνεταίρους γιατί «πρέπει να επενδύσουμε περισσότερο για να είμαστε ασφαλείς». Άλλωστε «το έχουμε κάνει ξανά στο παρελθόν»¹⁷ (η Volkswagen κατασκεύαζε τα στρατιωτικά αυτοκίνητα Kübelwagen και τα αμφίβια σκάφη Schwimmwagen για τη Βέρμαχτ του Χίτλερ).

Είναι γεγονός ότι η μεταπολεμική άνοδος του καπιταλισμού σε ΗΠΑ και Δυτική Ευρώπη στις δεκαετίες από το 1950 ως το 1970 συνδυάστηκε με αυτό που επαναστάτες μαρξιστές όπως ο Μάικ Κίντρον, ο Τόνι Κλιφ και ο Κρις Χάρμαν ονόμασαν «διαρκή οικονομία των όπλων». Υπήρχαν όμως αντιφάσεις και ανταγωνισμοί που ήρθαν στην επιφάνεια στη συνέχεια.

Φιέστα Δένδια για τις φρεγάτες και τους εξοπλισμούς

Καπιταλισμοί που δεν είχαν το βάρος των εξοπλισμών, όπως ο δυτικογερμανικός και ο ιαπωνικός μπορούσαν να είναι πιο ανταγωνιστικοί στη διεθνή αγορά από τον αμερικάνικο. Η κλιμάκωση των στρατιωτικών δαπανών στη διάρκεια του Πολέμου του Βιετνάμ έφερε πληθωρισμό και αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος για τις ΗΠΑ. Το ίδιο έγινε και στη διάρκεια των «αέναων πολέμων» του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στο Ιράκ και το Αφγανιστάν.¹⁸ Κάτι παρόμοιο εξελίσσεται σήμερα. Οι μετοχές πολεμικών βιομηχανικών οδηγούσαν το ράλι της κερδοσκοπίας στα χρηματιστήρια αγκαλιά με αυτές των εταιρειών της υψηλής τεχνολογίας. Για παράδειγμα το καλοκαίρι του 2024 η αξία των μετοχών της γερμανικής Rheinmetall είχε εξαπλασιαστεί σε σχέση με το 2022.¹⁹ Οι πολεμικές δαπάνες τροφοδοτούν τις «φούσκες» και εντείνουν όλα τα άλλα προβλήματα του καπιταλισμού, αντί να λειτουργούν σαν ατμομηχανή.

Κι αυτό ισχύει και για τη φαινομενικά επιτυχημένη περίπτωση της Ρωσίας του Πούτιν. Μπορεί η εκτόξευση των πολεμικών δαπανών που έχει φτάσει στο 7,5% του ΑΕΠ (περίπου 140 δις δολάρια) ή το 35% του προϋπολογισμού, να έχει φέρει πρόσκαιρη μείωση της ανεργίας και άνοδο των μισθών (καθώς οι επι-

χειρήσεις ανταγωνίζονται να εξασφαλίσουν εργατικό δυναμικό) αλλά φέρνει και έντονες «πληθωριστικές πιέσεις» που δεν τις αποτρέπουν ούτε τα τεράστια επιτόκια της Κεντρικής Τράπεζας (φτάνουν στο 21%). Αντίθετα, η αύξηση του κόστους δανεισμού δημιουργεί τις συνθήκες κατά τις οποίες η: «ρωσική οικονομία βρίσκεται αντιμέτωπη με την απειλή μιας μεγάλης κλίμακας έξαρσης των εταιρικών πτωχεύσεων».²⁰

Δουλειές όχι Βόμβες

Η κλιμάκωση των εξοπλισμών είναι μια τεράστια επίθεση στην εργατική τάξη. «Η Ευρώπη πρέπει να περιορίσει το κράτος πρόνοιας για να οικοδομήσει ένα κράτος πολέμου. Δεν υπάρχει τρόπος να υπερασπιστούμε την ήπειρο χωρίς περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες» έγραφαν οι Financial Times στις αρχές Μάρτη.²¹

Κι αυτή είναι η κοινή συνισταμένη όλων των κυβερνήσεων και βέβαια της κυβέρνησης της ΝΔ. Μπορεί να προβάλει το «δημοσιονομικό χώρο» που υποτίθεται ότι της δίνει το ReArm Europe. Αλλά όπως προειδοποιεί με κομψή διατύπωση μια μελέτη του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή: «Το σχέδιο ReArm Europe δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ως ρήξη με τη δημοσιονο-

μική σύνεση».²² Σε απλά ελληνικά, αυτό σημαίνει ότι το κόστος του εξοπλιστικού προγράμματος που ανακοίνωσε ο Δένδιας και ο Μητσοτάκης θα καλυφθεί από ακόμα μεγαλύτερη λιτότητα και ακόμα πιο σκληρές περικοπές από την Παιδεία μέχρι την Υγεία και κάθε κοινωνική υπηρεσία, σκορπώντας τη δυστυχία και τον θάνατο.

Πρόκειται για ένα τεράστιο, 12ετές, πρόγραμμα. Το πακέτο περιλαμβάνει ανάμεσα στα άλλα την αγορά μιας ακόμα (τέταρτης) γαλλικής φρεγάτας και δυο ιταλικών φρεγατών. Την «Ασπίδα του Αχιλλέα», έναν ισραηλινής κατασκευής αντιαεροπορικό «θόλο» που δεν θα περιορίζεται στο Αιγαίο αλλά θα εξαπλώνεται σε ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο. Την προμήθεια και άλλων (πέρα των αρχικών 20) αεροσκαφών F-35 με στόχο να έχει, μέχρι το 2030 η Ελλάδα τουλάχιστον 200 πολεμικά αεροσκάφη «νέας γενιάς». Και την εγκατάσταση ενός ακόμα «αμυντικού συστήματος... με στόχευση προς τα βορειοανατολικά» (τη Ρωσία δηλαδή).

Άλλωστε, ο Μητσοτάκης μπορεί να περηφανεύεται ότι η κυβέρνησή του έχει δώσει ήδη τα πάντα στους εξοπλισμούς: «Η Ελλάδα για το 2024 διέθεσε το 3,08% του ΑΕΠ σε στρατιωτικές δαπάνες, 6,1 δις. ευρώ(!), 0,9% παραπάνω

από το 2014. Την επόμενη 4ετία (2025-2028) θα εκτιναχτεί καθώς θα χρηματοδοτηθούν οι αγορές των πολεμικών συστημάτων που θα παραληφθούν σε αυτή την περίοδο (Raffale, F35, Belharra). Ο προϋπολογισμός του 2025 ήδη προβλέπει 2,5 δισ. ευρώ μόνο για τα εξοπλιστικά προγράμματα».²³

Αυτές οι επιθέσεις έχουν να αναμετρηθούν με μια εργατική τάξη οργισμένη και σε κίνηση. Η έκρηξη του κινήματος στις 28 Φλεβάρη δεν ήταν ένας παροδικός σπασμός. Και αυτό ισχύει από τις ΗΠΑ, με την αντίσταση στις επιθέσεις του Τραμπ να κλιμακώνεται όπως περιγράφει ο Γ. Πίττας στις σελίδες αυτού του τεύχους μέχρι τη «γειτονιά μας» όπως έδειξαν οι τεράστιες κινητοποιήσεις στην Τουρκία.

Αυτό δίνει δύναμη στην Αριστερά να βγει θαρρετά και να καταδικάσει την κούρσα των εξοπλισμών σαν αυτό που πραγματικά είναι: μια τεράστια αφαίμαξη σε βάρος των εργαζόμενων για να μπορεί ο ελληνικός καπιταλισμός να παίζει το ρόλο του προκεχωρημένου φυλακίου της Δύσης από τα Βαλκάνια μέχρι τη Μ. Ανατολή στο πλευρό του σιωνιστικού κράτους του Ισραήλ και του καταζητούμενου σφαγέα Νετανιάχου.

Η εργατική τάξη έχει τη δύναμη να συγκρουστεί νικηφόρα και σε αυτό το μέτωπο με τη δολοφονική κυβέρνηση της ΝΔ και να την ανατρέψει. Κάθε απεργία που διεκδικεί λεφτά για την Παιδεία, για την Υγεία, για προσλήψεις, για συλλογικές συμβάσεις και αυξήσεις είναι ένα καρφί στο φέρετρο της κυβέρνησης και ο τρόπος για να επιβάλλουμε ότι οι πόροι της κοινωνίας θα πηγαίνουν για τις δικές μας ανάγκες και όχι για τη σπατάλη των εξοπλισμών. Η επαναστατική Αριστερά μπαίνει σε αυτές τις μάχες ενωτικά αλλά και αποφασιστικά γιατί έχει τη στρατηγική που τις πάει μέχρι το τέλος του δρόμου την ανατροπή του καπιταλισμού.

Το 1911 η Ρόζα Λούξεμπουργκ έγραφε ένα άρθρο με τίτλο «Ειρηνικές Ουτοπίες» για να συγκρουστεί με απόψεις και μέσα στην Αριστερά της εποχής της, που υποστήριζαν ότι ο περιορισμός

ίσως και η κατάργηση των εξοπλισμών και η ειρήνη, θα έρθει με τη συνεργασία με τα «σώφρονα» και ειρηνόφιλα τμήματα του κεφαλαίου που προτιμάνε τη διπλωματία αντί τις πολεμικές οξύνσεις. Έγραφε:

«Ο περιορισμός των εξοπλισμών, η αναδίπλωση του μιλιταρισμού δεν συμβαδίζει με την παραπέρα ανάπτυξη του διεθνούς καπιταλισμού. Μόνο όσοι πιστεύουν στην άμβλυνση των ταξικών ανταγωνισμών και στον μετριασμό της οικονομικής αναρχίας του καπιταλισμού μπορούν να πιστεύουν ότι είναι δυνατή η χαλάρωση, ο περιορισμός και η εξάλειψη των διεθνών συγκρούσεων. Γιατί οι διεθνείς ανταγωνισμοί δεν είναι παρά το συμπλήρωμα των ταξικών ανταγωνισμών και η παγκόσμια πολιτική αναρχία δεν είναι παρά η άλλη όψη του αναρχικού συστήματος παραγωγής του καπιταλισμού. Αυτά τα δυο αναπτύσσονται μαζί και μπορούν να ανατραπούν μόνο μαζί».²⁴ ■

Σημειώσεις

1. «Press statement by President von der Leyen on the defence package», 4/3/2025, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/statement_25_673
2. «Ομιλία του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στη Βουλή, στη συζήτηση με αντικείμενο την ενημέρωση του Σώματος για τον προγραμματισμό των αμυντικών εξοπλισμών και την αμυντική πολιτική της χώρας», 2/4/2025, στο: <https://www.primeminister.gr/2025/04/02/36011>
3. Ketrin Jochecova, «Russia could start a major war in Europe within 5 years, Danish intelligence warns», Politico, 11/2/2025, στο: <https://www.politico.eu/article/russia-war-threat-europe-within-5-years-danish-intelligence-ddis-warns/>
4. Λεάνδρος Μπόλαρης, «Ουκρανία: Η ώρα της 'μοιρασιάς';», Εργατική Αλληλεγγύη, 18/02/2025, No 1660, στο: <https://ergatik.gr/article.php?id=36298>
5. Antoaneta Roussi, «Rubio reassures allies on US commitment to NATO», Politico, 3/4/2025, στο: <https://www.politico.eu/article/rubio-reassures-allies-on-us-commitment-to-nato/>
6. John J. Mearsheimer, «Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault- The Liberal Delusions That Provoked Putin», Foreign Affairs, Vol. 93, No. 5 (September-October 2014), σελ. 89.
7. Για μια συνοπτική παρουσίαση βλ. Λεάνδρος Μπόλαρης, «Το 'πιάπιλατο χτύπημα' του Μάο», Εργατική Αλληλεγγύη, no1006 (29/2/2012), στο: <https://ergatik.gr/article.php?id=3892&issue=1006>
8. Aaron Jerome, «The impact of China's Rare Earth Supply Chain Monopoly on National Security», Karve, στο: <https://www.karveinternational.com/insights/the-impact-of-chinas-rare-earth-supply-chain-monopoly-on-national-security>
9. Tamsin Paternoster, «Military spending in Western and Central Europe higher than end of Cold War, data shows», Euro News, 22/04/2024, στο <https://www.euronews.com/2024/04/22/military-spending-in-western-and-central-europe-higher-than-end-of-cold-war-data-shows>
10. Σωτήρης Κοντογιάννης, «Σύντομος-φιάσκο για την Ουκρανία», Εργατική Αλληλεγγύη 02/04/2025, no1666, στο: <https://ergatik.gr/article.php?id=36486>
11. Bojan Pancevski, «Toll of Dead and Injured Hovers Near One Million in Ukraine War», Wall Street Journal 17/9/2024.
12. James Politi, Ben Hall, and Christopher Miller «Trump threatens secondary tariffs on Russian oil if no deal on Ukraine», Financial Times, 3/4/2025, στο: <https://www.ft.com/content/784b4869-2a47-4ce1-8009-c0183ace30a0>
13. Καρλ Μαρξ, Το Κεφάλαιο, Τόμος Πρώτος, Σύγχρονη Εποχή, σ.σ. 649-49.
14. Νικολάι Μπουχάριν, Ιμπεριαλισμός και Παγκόσμια Οικονομία, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο 2004. Για μια συνοπτική και αιχμηρή παρουσίαση βλ. Κρις Χάρμαν, «Λένιν, Μπουχάριν, Κάουτσκι - Ποιος είχε δίκιο», Σοσιαλισμός από τα κάτω, no69 (Ιούλης-Αύγουστος 2008), στο: <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=655&issue=69#gsc.tab=0>
15. M. Draghi, The Future of European Competitiveness, September 2024, σ.σ. 15 και 160.
16. Καρλ Μαρξ, Το Κεφάλαιο, Τόμος Τρίτος, Σύγχρονη Εποχή, σελ. 320.
17. Matt Oliver, «Volkswagen open to building military equipment for German army», The Telegraph, 11/2/2025, <https://www.telegraph.co.uk/business/2025/03/11/volkswagen-open-to-building-military-equipment-german-army/>
18. Chris Harman, Καπιταλισμός Ζόμπι-Η παγκόσμια καπιταλιστική κρίση και η επικαιρότητα του Μαρξ, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο 2011, σελ. 262, 364.
19. Πάνος Γκαργγκάνας, «Ταξικά πολωμένος παγκόσμιος καταστροφικός καπιταλισμός», Σοσιαλισμός από τα Κάτω no166 (Σεπτέμβρης-Οκτώβρης 2024), στο: <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=1498#gsc.tab=0>
20. Για τις πληθωριστικές πιέσεις βλ. Oleg V. Buklemishev, «Russian economic development under forceful defense spending growth», Russian Journal of Economics 10 (2024) 319-331, 2/12/2024, στο: <https://ruec.org/article/141382/> Για τον κίνδυνο των χρεοκοπιών βλ. «Does Russia really face a wave of bankruptcies», The Bell, 21/3/2025 στο: <https://en.thebell.io/does-russia-really-face-a-wave-of-bankruptcies/>
21. Janan Ganesh, «Europe must trim its welfare state to build a warfare state», Financial Times, 5/3/2025, στο: <https://www.ft.com/content/37053b2b-ccda-4ce3-a25d-f1d0f82e7989>
22. Alexandros Kontonikias and John Tsoukalas, «Fiscal Space and Sovereign Bond Market Developments in Selected European Economies», 24/3/2025 στο: <https://www.pbo.gr/dimosieyseis-research-notes>
23. Γιώργος Πάγκος, «Να βάλουμε τέρμα στην 'κούρσα των εξοπλισμών', Εργατική Αλληλεγγύη 18/12/2024, no1652, στο: <https://ergatik.gr/article.php?id=36065>
24. Ρόζα Λούξεμπουργκ, «Ειρηνικές Ουτοπίες», Η Μαμή, vol4 (φθινόπωρο 1988), σελ. 36. Η Μαμή ήταν το περιοδικό της Οργάνωσης Σοσιαλιστική Επανάσταση (ΟΞΕ) από την οποία προέρχεται το ΣΕΚ. Μπορείτε να διαβάσετε όλα τα τεύχη του στο: <https://sekonline.gr/article.php?id=1316>

Διαδήλωση στην Ιστανμπούλ ενάντια στη σύλληψη Ιμάμογλου

ΤΟΥΡΚΙΑ

Ο αγώνας συνεχίζεται

Το κύμα διαδηλώσεων που ξεκίνησε από φοιτητές και φοιτήτριες ως αντίδραση στη σύλληψη του δημάρχου της Κωνσταντινούπολης Εκρέμ Ιμάμογλου –ο οποίος θεωρείται ευρέως ως ο ισχυρότερος αντίπαλος του προέδρου Ερντογάν– στις 19 Μαρτίου, και το οποίο σύντομα οδήγησε εκατομμύρια ανθρώπους να κατακλύσουν τις πλατείες και τους δρόμους για πολλές συνεχόμενες ημέρες, θα καθορίσει το άμεσο μέλλον της Τουρκίας. Θα μετατραπεί η Τουρκία, υπό την ηγεσία του Ερντογάν, σε ένα ακόμη πιο αυταρχικό καθεστώς, όπου οι ελεύθερες εκλογές δεν θα είναι πλέον δυνατές και θα μοιάζει με τη Ρωσία του Πούτιν; Ή θα παραμείνει ένα πολίτευμα με ελεύθερες εκλογές, στο οποίο θα αναπτυχθούν πε-

Ο Burak Demir από το Devrimci Sosyalist İsci Partisi της Τουρκίας αναλύει την κρίση του Ερντογάν και προβάλλει τη δυναμική των κινητοποιήσεων που έχουν ξεσπάσει μετά τη φυλάκιση του Ιμάμογλου.

ραιτέρω οι ελευθερίες και η δημοκρατία; Αυτό θα το κρίνει η πορεία του αγώνα, ο οποίος συνεχίζεται. Και όπως κάθε μαζικό κίνημα, έτσι και αυτό έχει τη δυναμική για πολύ μεγαλύτερες αλλαγές από ό,τι μπορεί να προβλέψει οποιαδήποτε τωρινή εκτίμηση.

Το γεγονός ότι ο Ερντογάν έφτασε στο σημείο να συλλάβει τον αντίπαλό του δείχνει πόσο αδύναμος είναι στην πραγματικότητα και πόσο βαθιά βυθισμένος βρίσκεται στην κρίση, παρά την εικόνα δύναμης που προβάλλει. Θα εξετάσουμε πιο προσεκτικά την κρίση του

Ερντογάν και τον χαρακτήρα του κινήματος στους δρόμους, αλλά πρώτα είναι χρήσιμο να θυμηθούμε τη μεταμόρφωση που έχουν υποστεί τόσο το κόμμα του, το ΑΚΡ όσο και, μαζί με αυτό, η Τουρκία.

Από τη δεκαετία του 1990 έως τη δεκαετία του 2010: το πρώτο στάδιο

Όπως και ο τώρα φυλακισμένος αντίπαλός του, Ιμάμογλου, ο Ερντογάν έκανε επίσης μια αιφνιδιαστική είσοδο στο

δημόσιο προσκήνιο με την εκλογή του ως δήμαρχος της Κωνσταντινούπολης. Ξεκίνησε την πολιτική του καριέρα στο ισλαμιστικό κίνημα Εθνικό Όραμα (Milli Görüş). Εξέτισε μια σύντομη ποινη φυλάκισης μετά την πραξικοπηματική επέμβαση του στρατού το 1997, που είχε ως στόχο το κόμμα του, και αμέσως μετά την αποφυλάκισή του, αυτός και ορισμένοι συνεργάτες του αποσχίστηκαν από το κίνημα Milli Görüş για να ιδρύσουν το AKP ως ένα πιο πλατύ κεντροδεξιό κόμμα. Το 2002, το AKP ανέβηκε απροσδόκητα στην εξουσία με το 34% των ψήφων.

Αυτό που διέκρινε τον Ερντογάν ήταν ότι αντιτάχθηκε ανοιχτά στο κεμαλικό κράτος. Με ισλαμιστικό πολιτικό υπόβαθρο ο Ερντογάν δέχτηκε συνεχείς επιθέσεις από κρατικούς θεσμούς (όπως ο στρατός και η δικαστική εξουσία), από το μεγάλο κεφάλαιο και από τα μεγάλα μέσα ενημέρωσης που ελέγχονταν από αυτούς. Για τις κεμαλικές ελίτ, που θεωρούσαν τον εαυτό τους μοναδικούς ιδιοκτήτες του κράτους, το γεγονός και μόνο ότι η σύζυγος του Ερντογάν φορούσε μαντίλα ήταν αρκετός λόγος για να θέλουν να τον απομακρύνουν από την εξουσία με κάθε μέσο. Όπως θα μάθαινε αργότερα, ο στρατός άρχισε να σχεδιάζει νέα πραξικοπήματα μόλις το AKP ανέλαβε την εξουσία.

Για να επιβιώσει από αυτές τις επιθέσεις, ο Ερντογάν εφάρμοσε πολυάριθμες μεταρρυθμίσεις με σκοπό να κερδίσει διεθνή υποστήριξη, ιδίως της ΕΕ και των ΗΠΑ, και να ενισχύσει την εσωτερική του βάση. Υιοθέτησε μια ανοιχτή και προσανατολισμένη προς την εξεύρεση λύσεων στάση σε πολλά ζητήματα, από το κουρδικό έως το αρμενικό. Ενθάρρυνε την εισροή ξένου κεφαλαίου, διατήρησε τον πληθωρισμό –ο οποίος ήταν για πολύ καιρό πολύ υψηλός– κάτω από το 10% και βοήθησε τον λαό να αισθανθεί τουλάχιστον κάποια ανακούφιση μετά την οικονομική κρίση που είχε μόλις ξεσπάσει πριν αναλάβει τα καθήκοντά του.

Φυσικά, από την ημέρα της ίδρυσής του, το AKP δεν ήταν πραγματικός σύμ-

μαχος ούτε των καταπιεσμένων λαών, όπως οι Κούρδοι και οι Αρμένιοι, ούτε της εργατικής τάξης. Ενώ ένα σημαντικό τμήμα της κοινωνίας ζούσε στο όριο της φτώχειας και της πείνας, το μεγάλο κεφάλαιο συνέχιζε να ενισχύεται και εμφανίστηκε μια νέα αστική τάξη από τα ανατολικά της χώρας στενά συνδεδεμένη με το AKP. Παρόλο που το AKP διεξήγαγε συνομιλίες με την Αρμενία, ο βαθιά ριζωμένος ρατσισμός παρέμεινε, οι πραγματικοί δολοφόνοι του Αρμένιου δημοσιογράφου Χραντ Ντινκ, που δολοφονήθηκε το 2007, προστατεύονταν, και ακόμη και ενώ διεξάγονταν ειρηνευτικές συνομιλίες με τους Κούρδους, ο κουρδικός λαός συνέχιζε να σκοτώνεται στο Κουρδιστάν. Παρά όλα αυτά, ο Ερντογάν εξακολουθούσε να θεωρείται ευρέως από τον κόσμο ως ο φορέας της αλλαγής, του εκδημοκρατισμού και των ειρηνευτικών διαδικασιών. Αυτή την εικόνα την όφειλε στην πόλωση που δημιούργησαν οι κεμαλικές επιθέσεις εναντίον του, την οποία εκμεταλλεύτηκε προς όφελός του.

Ο λόγος για τον οποίο αφιερώνω τόσο πολύ χρόνο στην εξήγηση αυτής της 20ετούς πολιτικής ιστορίας του Ερντογάν και του AKP είναι ότι δεν μπορούμε να κατανοήσουμε γιατί ο Ερντογάν εξακολουθεί να απολαμβάνει τόσο ισχυρή λαϊκή υποστήριξη σήμερα χωρίς να κατανοήσουμε αυτή την πόλωση στην Τουρκία.

2013-2016: Η μεταμόρφωση του AKP

Καθ' όλη τη διάρκεια της πολιτικής του ζωής, ο Ερντογάν υπήρξε ηγετική φυσιογνωμία της συντηρητικής δεξιάς πολιτικής. Ωστόσο, είναι πλέον σαφές ότι υπάρχει τεράστια διαφορά μεταξύ των πρώτων χρόνων του AKP και του σημερινού AKP, ενός κόμματος που προσπαθεί να φυλακίσει σχεδόν οποιονδήποτε του αντιτίθεται και δεν δείχνει την παραμικρή ανοχή σε οποιαδήποτε μορφή ελευθερίας. Αυτή η μεταμόρφωση από το ένα AKP στο άλλο εκτυλίχτηκε μεταξύ του 2013 και του 2016.

Η εξέγερση του Γκεζί, που ξεκίνησε τον Μάιο του 2013 ως διαμαρτυρία για

την προστασία του πάρκου Γκεζί της Κωνσταντινούπολης από το σχέδιο αστικής ανάπτυξης της κυβέρνησης, μια διαμαρτυρία που γρήγορα μετατράπηκε σε ένα πανεθνικό κίνημα για την ελευθερία και τη δημοκρατία. Οι εκλογές της 7ης Ιουνίου 2015, στις οποίες το φιλοκουρδικό HDP ξεπέρασε το όριο του 10% με 13% των ψήφων και μπήκε στη Βουλή με ισχυρή εκπροσώπηση, εμποδίζοντας το AKP να σχηματίσει κυβέρνηση μόνο του, και, το πιο σημαντικό, η διάλυση της συμμαχίας μεταξύ του AKP και των Γκιουλενιστών (που μέχρι το 2013 λειτουργούσαν σε στενή συνεργασία), με τους Γκιουλενιστές να επιχειρούν τελικά πραξικόπημα τον Ιούλιο του 2016, όλα αυτά τα γεγονότα ώθησαν τον Ερντογάν και το AKP σε μια μεταμόρφωση.

Λίγο μετά την επιτυχία του HDP στις εκλογές του 2015, ο Ερντογάν έθεσε τέλος στην ειρηνευτική διαδικασία με τους Κούρδους και επέστρεψε σε μια πολιτική καταστολής και πολέμου. Για να νικήσει τους Γκιουλενιστές έκανε συμμαχία με το φασιστικό MHP και, εντός του κράτους, ακόμη και με κεμαλικές φατρίες που είχε πολεμήσει στο παρελθόν.

Μετά από όλα αυτά, προέκυψε μια διαφορετική Τουρκία. Η κατάσταση έκτακτης ανάγκης, που κηρύχθηκε μετά την απόπειρα πραξικοπήματος το 2016 με το πρόσχημα της καταπολέμησης των Γκιουλενιστών, αλλά στοχεύοντας εξίσου τους Κούρδους και την τουρκική Αριστερά, άρθηκε επισήμως δύο χρόνια αργότερα. Ωστόσο, στην πράξη, συνεχίζεται.

Ταυτόχρονα, ο πόλεμος ενάντια στους Κούρδους ξανάρχισε σε ακόμα μεγαλύτερη κλίμακα, τόσο εντός των συνόρων της Τουρκίας όσο και πέρα από αυτά. Δεκάδες χιλιάδες Κούρδοι πολιτικοί, μεταξύ των οποίων ηγέτες όπως ο Σελαχτιντεμίν Ντεμιρτάς και η Φιγκέν Γιουκσεκτάγκ, συνελήφθησαν. Σε πολλές από τις επαρχίες και τις περιφέρειες όπου το HDP –γνωστό πλέον ως DEM– κέρδισε τις τοπικές εκλογές, οι εκλεγμένοι δήμαρχοι απομακρύνθηκαν και αντικαταστάθηκαν από διορισμένους

από το κράτος, μια πολιτική που συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Η πολιτική του διορισμού δημάρχων δεν περιορίστηκε στο Κουρδιστάν. Και στη δυτική Τουρκία, οι ανεπιθύμητοι πρυτάνεις των πανεπιστημίων απομακρύνθηκαν και αντικαταστάθηκαν από διορισμένους από το κράτος. Κάθε στοιχείο της κοινωνικής αντιπολίτευσης – από πολιτικά κόμματα έως ενώσεις, από πολιτικές πρωτοβουλίες έως συνδικάτα – αντιμετώπισε συλλήψεις, κρατήσεις και διάφορες μορφές καταστολής.

Εν μέσω όλων αυτών, το 2017 διεξήχθη δημοψήφισμα για την αλλαγή του πολιτεύματος. Με μικρή διαφορά, επικράτησε το «ναι» στις προτάσεις του Ερντογάν και υιοθετήθηκε το προεδρικό σύστημα. Έτσι, ενώ ο Ερντογάν έγινε πρόεδρος, έγινε επίσης σαφές το όνομα αυτού του νέου αντιδημοκρατικού, αυταρχικού καθεστώτος: προεδρικό σύστημα «τουρκικού τύπου».

Η οικονομία

Από τη νομισματική κρίση του 2017, έχουμε δει διαδοχικές μεγάλες υποτιμήσεις της τουρκικής λίρας. Μία από τις μεγαλύτερες υποσχέσεις του ΑΚΡ στη δεκαετία του 2000, σε αντίθεση με τον υψηλό πληθωρισμό της δεκαετίας του '80 και του '90, ήταν να διατηρήσει τον πληθωρισμό κάτω από το 10% – κάτι που, σε μεγάλο βαθμό, κατάφεραν να επιτύχει από το 2004 έως το 2017. Ωστόσο, μέχρι το 2018, ο πληθωρισμός είχε αυξηθεί στο 20% και, σύμφωνα με το κρατικό Τουρκικό Στατιστικό Ινστιτούτο, έφτασε το 64% το 2023 και το 65% το 2024. Ωστόσο, όπως μπορεί εύκολα να διαπιστώσει όποιος ζει στην Τουρκία, τα στοιχεία αυτά απέχουν πολύ από την πραγματικότητα. Σύμφωνα με ανεξάρτητα ιδρύματα που αποτελούνται από ακαδημαϊκούς και οικονομολόγους, τα πραγματικά ποσοστά πληθωρισμού είναι υπερδιπλάσια των επίσημων στοιχείων. Η οικονομία συρρικνώθηκε, η ανεργία εκτοξεύθηκε, οι πραγματικοί μισθοί μειώθηκαν και η φτώχεια επιδεινώθηκε.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, ο Ερντογάν επέμεινε σε μια πολιτι-

κή που υποστηρίζει ότι «τα χαμηλά επιτόκια αυξάνουν τις επενδύσεις και, κατά συνέπεια, την απασχόληση, οδηγώντας σε οικονομική ανάπτυξη». Ωστόσο, σε συνδυασμό με την πολιτική αστάθεια, το μόνο που κατόρθωσε ήταν να επιταχύνει την κατάρρευση της τουρκικής λίρας. Οι επαναλαμβανόμενες αντικαταστάσεις των διοικήτων της Κεντρικής Τράπεζας και των υπουργών Οικονομικών δεν έφεραν καμία βελτίωση.

Λίγο πριν τις γενικές εκλογές του 2023, ο Ερντογάν έπεισε τον πρώην υπουργό Οικονομικών Μεχμέτ Σιμσέκ να επιστρέψει, υποσχόμενος να μην παρεμβαίνει στο έργο του, και μετά τις εκλογές ο Σιμσέκ διορίστηκε υπουργός Οικονομικών. Από τότε, ο Σιμσέκ εφάρμοσε σκληρά μέτρα λιτότητας και αυστηρής δημοσιονομικής πολιτικής, τα οποία βελτίωσαν ελαφρώς τους οικονομικούς δείκτες και βοήθησαν την Κεντρική Τράπεζα να αυξήσει τα συναλλαγματικά της αποθέματα. Όλα αυτά όμως εξαφανίστηκαν στις 19 Μαρτίου 2025, όταν ο δήμαρχος της Κωνσταντινούπολης Ιμάμογλου τέθηκε υπό κράτηση. Οι ειδικοί εκτιμούν ότι η τουρκική οικονομία έχασε 45 δισεκατομμύρια δολάρια σε μία μόνο ημέρα λόγω της φυγής κεφαλαίων. Οι χρηματιστηριακές αγορές κατέρρευσαν και η Κεντρική Τράπεζα αναγκάστηκε να ξοδέψει περίπου 40 δισεκατομμύρια δολάρια από τα συναλλαγματικά αποθέματά της για να υπερασπιστεί τη λίρα.

Μια αντίσταση που κλόνισε την παγκόσμια ισορροπία: η Παλαιστίνη

Το νέο κύμα παλαιστινιακής αντίστασης που ξεκίνησε με την «Πλημμύρα της Αλ-Ακτσά» στις 7 Οκτωβρίου 2023 και τη γενοκτονία που ακολούθησε από το Ισραήλ στη Γάζα, έχει συγκλονίσει τον κόσμο, προκαλώντας επίσης ένα μεγάλο ρήγμα στην Τουρκία.

Η συντριπτική πλειοψηφία του τουρκικού λαού –συμπεριλαμβανομένων σχεδόν όλων των ψηφοφόρων του Ερντογάν– υποστηρίζει τον παλαιστι-

νιακό αγώνα και είναι εξοργισμένη με τη σιωνιστική κατοχή που κρατάει εδώ και 70 χρόνια. Ενώ ο Ερντογάν συχνά εκφράζεται με φλογερή ρητορική κατά του Ισραήλ και ισχυρίζεται ότι υποστηρίζει τον παλαιστινιακό αγώνα, στην πράξη δεν έχει λάβει κανένα συγκεκριμένο μέτρο. Μεγάλες εταιρείες που είναι κοντά στον Ερντογάν συνεχίζουν το εμπόριο με το Ισραήλ, πλοία με προορισμό το Ισραήλ εξακολουθούν να αναχωρούν από τουρκικά λιμάνια και η Τουρκία διατηρεί επίσημες σχέσεις με το ισραηλινό κράτος. Η υποκρισία του Ερντογάν σε αυτό το ζήτημα έπαιξε σημαντικό ρόλο στις τεράστιες απώλειες του ΑΚΡ στις τοπικές εκλογές του Μαρτίου 2024, στις οποίες το κόμμα έχασε όλες τις μεγάλες πόλεις και, για πρώτη φορά, έπεσε στη δεύτερη θέση σε εθνικό επίπεδο, πίσω από το CHP.

Η κοινωνική αντιπολίτευση άρχισε να επιστρέφει στους δρόμους μέσω δράσεων αλληλεγγύης προς την Παλαιστίνη και επανεμφανίστηκε στα πανεπιστήμια. Αυτή η άνοδος του κινήματος συνέβαλε στην ταχεία κινητοποίηση υπέρ του Ιμάμογλου μετά τη σύλληψή του.

Μια σειρά εξελίξεων στη Μέση Ανατολή έφερε τόσο σοβαρούς κινδύνους όσο και νέες ευκαιρίες για την τουρκική άρχουσα τάξη: η γενοκτονία που διαιπράττει το Ισραήλ στη Γάζα, η δολοφονία του ηγέτη της Χεζμπολάχ Νασράλα και η αποδυνάμωση της Χεζμπολάχ μετά τις επιθέσεις του Ισραήλ στον Λίβανο, η δολοφονία του ηγέτη της Χαμάς Χανίγιε σε βομβιστική επίθεση στην Τεχεράνη, η αδύναμη και αναποτελεσματική αντίδραση του Ιράν και τα σχέδια του Ισραήλ για μια ακόμη μεγαλύτερη επιχείρηση (με την υποστήριξη των ΗΠΑ) εναντίον του Ιράν, καθώς και η πτώση του καθεστώτος Άσαντ στη Συρία.

Η ξαφνική έκκληση του ηγέτη του φασιστικού κόμματος Ντεβλέτ Μπαχτσελί τον Οκτώβριο του 2024 προς το ΡΚΚ να καταθέσει τα όπλα και να ξεκινήσει μια ειρηνευτική διαδικασία δεν μπορεί να γίνει κατανοητή εκτός αυτού του ευρύτερου πλαισίου. Ήταν αμέσως σαφές ότι ο Μπαχτσελί δεν αποφάσισε αυτή

την κίνηση αυθόρμητα. Η διαδικασία είχε σαφώς προγραμματιστεί και εγκριθεί από τον Ερντογάν.

Μέσω αυτής της πρωτοβουλίας, το τουρκικό κράτος στοχεύει να αναγκάσει το ΡΚΚ να παραδώσει τα όπλα, προσφέροντας ελάχιστες παραχωρήσεις στους Κούρδους, να τερματίσει τη σύγκρουση με τις κουρδικές δυνάμεις στη Συρία και, μόλις αφαιρεθεί το αγκάθι του κουρδικού κινήματος να βάλει μπροστά την ικανοποίηση των φιλοδοξιών του τουρκικού υποϊμπεριαλισμού.

Η τουρκική Αριστερά

Ένα σημαντικό τμήμα της Αριστεράς, αντί να σπάσει τον κοσμικό-θρησκευτικό δίπολο που εντάθηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, επέλεξε να συνταχθεί με τη μία πλευρά του. Μετά την άνοδο του ΑΚΡ στην εξουσία, αυτές οι αριστερές ομάδες επικεντρώθηκαν περισσότερο στον ισλαμικό χαρακτήρα του κόμματος παρά στις δεξιές ή αντεργατικές πολιτικές του, συντασσόμενες με τους κεμαλιστές που επίσης αντιτίθενται στον Ερντογάν.

Αντί να υποστηρίξει τα θετικά βήματα που έκανε το ΑΚΡ –ανεξάρτητα από τα κίνητά του– και να συνεχίσει να αγωνίζεται για περισσότερα και να αντιτίθεται στην κατασταλτική οικονομική και πολιτική ατζέντα του ΑΚΡ, αυτό το τμήμα της Αριστεράς επέλεξε να απορρίψει το ΑΚΡ στο σύνολό του. Ως αποτέλεσμα, η Αριστερά άρχισε να θεωρείται από μεγάλο μέρος της κοινωνίας ως μια δύναμη που προσκολλάται στο κατεστημένο.

Η ήδη αποδυναμωμένη Αριστερά παρέλυσε μπροστά στο όλο και πιο αυταρχικό προεδρικό καθεστώς. Αντί να οργανώσει αγώνες στους χώρους εργασίας και στους δρόμους, στήριξε όλες τις ελπίδες της στην υποστήριξη των αντιπάλων του Ερντογάν στις επόμενες εκλογές και στην κατάκτηση κοινοβουλευτικών ή δημοτικών εδρών μέσω συμμαχιών. Η πεποίθηση ήταν πάντα ότι ο Ερντογάν θα έφευγε μετά τις επόμενες εκλογές και ότι, μόλις φύγει, όλα τα άλλα προβλήματα θα ήταν ευκολότερα να λυθούν. Όμως, ο Ερντογάν δεν έχασε τις εκλογές.

Φυσικά, υπάρχουν τμήματα της Αριστεράς που αντιστέκονται στην καταπίεση, τον ρατσισμό και τη φτώχεια και προσπαθούν να οικοδομήσουν εναλλακτικούς αγώνες στο «πεζοδρόμιο» και στους χώρους εργασίας. Ωστόσο, με την περιορισμένη δύναμή τους –ειδικά εν μέσω της αυξανόμενης καταστολής από το 2016– η αποτελεσματικότητά τους είναι, δυστυχώς, ελάχιστη.

Η κρίση του Ερντογάν και η σύλληψη του Ιμάμογλου

Αν και ο Ερντογάν κατάφερε να ξεφύγει από τις διάφορες κρίσεις που αντιμετώπισε κατά τη διάρκεια της πολιτικής του διαδρομής, φαίνεται απίθανο να καταφέρει να ξεφύγει από τη βαθιά κρίση που αντιμετωπίζει σήμερα.

Ο Ερντογάν δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει την οικονομική κατάρρευση, και η εντεινόμενη φτώχεια τροφοδοτεί την αυξανόμενη οργή των μαζών μέρα με τη μέρα. Αν και έχουν υπάρξει ενδείξεις για μια διαδικασία διαλόγου σχετικά με το κουρδικό ζήτημα, δεν έχουν ακόμη ληφθεί συγκεκριμένα μέτρα. Εν τω μεταξύ, όλα τα άλλα χρόνια προβλήματα της Τουρκίας (όπως η τουρκική κατοχή της Κύπρου, οι τουρκοαρμενικές σχέσεις και η λίστα θα μπορούσε να συνεχιστεί) εντείνονται και η πολιτική της πόλωσης, από την οποία ο Ερντογάν επωφελήθηκε από τη δεκαετία του 1990, χάνει σταδιακά την αποτελεσματικότητά της.

Υπάρχουν δύο κύριοι λόγοι για τους οποίους η πολιτική της πόλωσης δεν λειτουργεί πλέον. Πρώτον, το CHP, το οποίο τα τελευταία χρόνια προσπάθησε να αναλάβει την ηγεσία της αντιπολίτευσης, κατάφερε σε κάποιο βαθμό να αποτινάξει την παλιά του ταυτότητα ως κόμμα εχθρικό προς τους μουσουλμάνους και αντίθετο στην αλλαγή. Δεν χρησιμοποιεί πλέον εχθρική γλώσσα εναντίον των θρησκευόμενων. Χάρη στις συμμαχίες που σχηματίστηκαν σε επίπεδο δήμων με τους Κούρδους και άλλες δυνάμεις της αντιπολίτευσης, το κόμμα σημείωσε επιτυχία στις τοπικές εκλογές στις οποίες αναδείχτηκαν και μια σειρά εκπροσώπων του κουρδικού κινήματος.

Δεύτερον, για τους κάτω των 25 ετών, η πόλωση του παρελθόντος δεν έχει καμία σημασία. Από τη στιγμή που η νεότερη γενιά απέκτησε πολιτική συνείδηση, το ΑΚΡ δεν αντιπροσωπεύει τίποτα περισσότερο από αυξανόμενη καταστολή, περιορισμό των ελευθεριών και οικονομική κατάρρευση. Αυτό έχει υπονομεύσει σημαντικά την υποστήριξη του ΑΚΡ μεταξύ των νέων.

Καθώς όλα αυτά εξελίσσονται, ο Ερντογάν δεν έχει άλλο εργαλείο στη διάθεσή του από την ένταση της καταστολής και του αυταρχισμού. Οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι η υποστήριξη του μειώνεται ραγδαία και ότι πιθανότατα θα έχανε αν γίνονταν εκλογές. Σαν να ήθελε να εξασφαλίσει την ήττα του, ο Ερντογάν συνέλαβε τον ισχυρότερο αντίπαλό του, τον Ιμάμογλου, με την κατηγορία της διαφθοράς και της υποστήριξης της τρομοκρατίας. Ωστόσο, σχεδόν κανείς δεν πιστεύει ότι ο Ιμάμογλου υποστηρίζει την τρομοκρατία και, ενώ η εμπλοκή του σε υποθέσεις διαφθοράς παραμένει άγνωστη, όλοι γνωρίζουν ότι ο πραγματικός λόγος της σύλληψής του είναι ο ρόλος του ως βασικού πολιτικού αντιπάλου του Ερντογάν.

Αυτό ήταν ένα ριψοκίνδυνο στοίχημα για τον Ερντογάν. Φυσικά, η σύλληψη του Ιμάμογλου ήταν βέβαιο ότι θα προκαλούσε οργή και αντίσταση, αλλά η κλίμακα και η δύναμη της κινητοποίησης ξεπέρασαν κάθε προσδοκία και, προς το παρόν, έχουν αποκρούσει την επίθεση του Ερντογάν.

Η νεολαία και το κίνημα των δρόμων

Λίγες ώρες μετά τη σύλληψη του Ιμάμογλου, παρά την απαγόρευση διαδηλώσεων που εξέδωσε το γραφείο του κυβερνήτη, φοιτητές από πολλά πανεπιστήμια της Κωνσταντινούπολης συγκεντρώθηκαν στο Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης και άρχισαν να διαδηλώνουν. Το πλήθος και η οργή ήταν τεράστια και τα μπλόκα της αστυνομίας ξεπεράστηκαν εύκολα. Ενώ η ηγεσία του CHP δεν είχε ακόμη αποφασίσει πώς θα αντιδράσει και τα τοπικά παραρτήματα

του κόμματος παρέμεναν σε κατάσταση αναμονής, οι νέοι αποφάσισαν πώς θα εξελιχθεί η αρχική φάση του αγώνα.

Ενθαρρυνμένοι από τους νέους, εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους και στις πλατείες. Για μέρες, τα πλήθη που συγκεντρώνονταν μπροστά από το Δημαρχείο της Κωνσταντινούπολης υπολογίζεται ότι έφθασαν τα εκατομμύρια. Δέκα μέρες μετά τη σύλληψη του Ιμάμογλου, πάνω από δύο εκατομμύρια άνθρωποι συμμετείχαν σε συγκέντρωση στην Κωνσταντινούπολη. Ξεκίνησαν μποϊκοτάζ στα πανεπιστήμια και μια ευρεία εκστρατεία μποϊκοτάζ εναντίον εταιρειών που έχουν στενές σχέσεις με το ΑΚΡ. Αν και πολλοί από τους συμμετέχοντες στις διαδηλώσεις και τις εκστρατείες μποϊκοτάζ είναι υποστηρικτές του CHP, το κίνημα στο σύνολό του υπερβαίνει τα όρια του CHP. Σε αυτές τις δράσεις συμμετέχουν άνθρωποι από πολλά διαφορετικά στρώματα της κοινωνίας που έχουν πληγεί από τον αυταρχισμό και την καταστολή του Ερντογάν και αντιμετωπίζουν τη φτώχεια ως αποτέλεσμα της οικονομικής πολιτικής του ΑΚΡ.

Το CHP ξεκίνησε γρήγορα μια εκστρατεία συλλογής υπογραφών απαιτώντας πρόωρες εκλογές και έχει ήδη συγκεντρώσει περίπου 15 εκατομμύρια υπογραφές. Ο στόχος είναι 28 εκατομμύρια, λίγο περισσότερο από τον αριθμό των ψήφων που έλαβε ο Ερντογάν στις τελευταίες προεδρικές εκλογές. Ακόμα και αν ο στόχος δεν επιτευχθεί, το γεγονός ότι έχουν ήδη συγκεντρωθεί περίπου 15 εκατομμύρια υπογραφές καθιστά πιο δύσκολο για τον Ερντογάν να αποφύγει τις πρόωρες εκλογές τις οποίες πιθανότατα να τις χάσει αν όντως γίνουν.

Αν και η ηγεσία του CHP προσπαθεί να κρατήσει το κίνημα στους δρόμους σε ένα επίπεδο που μπορεί να ελέγξει, απομακρύνοντας τα πιο μαχητικά στοιχεία του, γνωρίζει επίσης ότι θα χάσει αν το κίνημα υποχωρήσει και γι' αυτό ενεργεί πιο ριζοσπαστικά από το αναμενόμενο. Παρά τον εθνικισμό και το αντικουρδικό κλίμα που επικρατεί στη βάση του κόμματος, η ηγεσία προσπαθεί να χρη-

Στους δρόμους ενάντια στον Ερντογάν

σιμοποιεί μια γλώσσα που δεν αποκλείει κανέναν.

Ενώ το κίνημα που ξεδιπλώνεται στους δρόμους και στα πανεπιστήμια έχει δημιουργήσει μεγάλες ελπίδες, έχει επίσης φανερώσει μια σειρά από προβλήματα στην τουρκική πολιτική. Παρόλο που πολλές αριστερές οργανώσεις συμμετείχαν στις διαδηλώσεις μπροστά από το δημαρχείο και στη μεγάλη συγκέντρωση που κάλεσε το CHP, η παρουσία τους έμοιαζε περισσότερο με ξένων καλεσμένων σε έναν γάμο. Περιτριγυρισμένοι από μια θάλασσα τουρκικών σημαίων, φαινόταν αναποτελεσματικοί, παρόντες μόνο για να κουνάνε τις σημαίες τους.

Ο νεοναζισμός, που έχει εξαπλωθεί στη νεολαία, εμφανίστηκε ανοιχτά κατά τη διάρκεια αυτών των διαδηλώσεων. Υπάρχει μια σημαντική ομάδα νέων που χρησιμοποιούν ρατσιστικά σύμβολα, σηκώνουν αντικουρδικά πανό και φωνάζουν ρατσιστικά συνθήματα. Η μακροχρόνια αποτυχία της Αριστεράς να οργανώσει μια ισχυρή αντίσταση ενάντια στον αυξανόμενο εθνικισμό και την αντιμεταναστευτική ρητορική έχει δραματίσει σημαντικό ρόλο σε αυτό.

Το Κόμμα DEM, ο σημερινός πολιτικός βραχίονας του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος, αντιτίθεται στη σύλληψη του Ιμάμογλου, καταδικάζοντας την καταστολή ως επιζήμια για τη δημοκρατία και την ειρηνευτική διαδικασία. Αν και δεν εμφανίζονται σε με-

γάλους αριθμούς, είναι παρόντες στις διαδηλώσεις. Ένας λόγος για την περιορισμένη κινητοποίηση του κουρδικού κινήματος μπορεί να είναι η παρουσία εθνικιστικών και αντικουρδικών στοιχείων στο ευρύτερο κίνημα.

Παρά τα μειονεκτήματά του, αυτό το κίνημα γεννάει μεγάλες ελπίδες για το μέλλον. Ενώ τα συνδικάτα έχουν μέχρι στιγμής περιορισμένη συμμετοχή στο κίνημα, τώρα συζητείται ευρέως η διεξαγωγή γενικής απεργίας. Αν κηρυχθεί γενική απεργία, οι συνέπειες αυτού του κινήματος θα μπορούσαν να ξεπεράσουν κάθε προσδοκία.

Παρά την αδυναμία τους, διάφορες συνιστώσες της Αριστεράς έχουν ενωθεί για να οργανώσουν έναν ενιαίο αγώνα ενάντια στον ρατσισμό στους δρόμους. Αυτό είναι ένα σημαντικό βήμα. Το καθήκον της Αριστεράς τώρα είναι να ενταχθεί με όλες τις δυνάμεις της σε αυτό το κίνημα, να οργανώσει ενιαία αντίσταση ενάντια στα ρατσιστικά στοιχεία που υπάρχουν μέσα σε αυτό, να διασφαλίσει ότι το κίνημα δεν θα περιοριστεί σε μποϊκοτάζ και εκστρατείες συλλογής υπογραφών, να υποστηρίξει την ανάγκη μιας γενικής απεργίας και να κερδίσει ξανά την εμπιστοσύνη της νεολαίας τόσο στους δρόμους όσο και στα πανεπιστήμια.

Κλείνοντας με το σύνθημα στους δρόμους που ακούγεται συχνότερα στις διαδηλώσεις: «Αυτό είναι μόνο η αρχή. Ο αγώνας συνεχίζεται!».

Η Αντίσταση θα νικήσει!

Η γενοκτονία στη Γάζα συνεχίζεται με το Ισραήλ να έχει εξαπολύσει λυσσαλέα επίθεση ξεπερνώντας ακόμα και τα δικά του αιματοβαμμένα ρεκόρ.

Τις πρώτες πρωινές ώρες της 18ης Μαρτίου και ενώ οι Παλαιστίνιοι ετοιμάζονταν για μία ακόμα μέρα νηστείας του Ραμαζανιού, το Ισραήλ έσπασε την εκεχειρία με πάταγο. Βομβάρδισε χωρίς προειδοποίηση και σκότωσε 450 ανθρώπους, σε μία από τις πιο θανατηφόρες ημέρες από την αρχή του πολέμου.

Σε λιγότερο από έναν μήνα έχουν σκοτωθεί πάνω από 1.600 άνθρωποι ενώ 36 από τα ισραηλινά χτυπήματα στόχευσαν αποκλειστικά γυναίκες και παιδιά.

Οι νεκροί δημοσιογράφοι έφτασαν

Ο Νετανιάχου με τις πλάτες του Τραμπ προσπαθεί να σπάσει το ισραηλινό αδιέξοδο στη Γάζα. Η Φύλλα Πολίτη παρουσιάζει τη γενοκτονική εκστρατεία αλλά και το πώς η Αντίσταση επιμένει κόντρα στις πιέσεις.

τους 209, αριθμός μεγαλύτερος¹ από το σύνολο των δημοσιογράφων που σκοτώθηκαν συνδυαστικά στον Α' και Β' ΠΠ, στον εμφύλιο των ΗΠΑ, στον πόλεμο της Κορέας, του Βιετνάμ, της Γιουγκοσλαβίας –τη δεκαετία του 1990 και του 2000– και του Αφγανιστάν.

Η εκτέλεση 15 εργαζομένων του Ερυθρού Σταυρού προκάλεσε παγκόσμια κατακραυγή με βίντεο που έκανε τον γύρο του κόσμου να αποδεικνύει τα ψέματα του ισραηλινού στρατού που έχει μετατρέψει σε μόνιμο στόχο τους υγειονομικούς.

Οι εκτοπισμένοι μετά τις 18 Μάρτη έφτασαν τους 400.000 με την ισραηλινή αεροπορία να πετάει φυλλάδια με μηνύματα εθνοκάθαρσης σε κάθε εντολή εκκένωσης. «Ο παγκόσμιος χάρτης δεν θα αλλάξει εάν όλοι οι άνθρωποι της Γάζας εξαφανιστούν», έγραφε ένα από αυτά τα φυλλάδια² και υποσχόταν σωτηρία μόνο για αυτούς που θα «πρόδιδαν τη Χαμάς» και θα εγκατέλειπαν τη Γάζα.

Στη Δυτική Όχθη οι ισραηλινές επιθέσεις κλιμακώθηκαν σε κανονικό πόλεμο από τον Ιανουάριο που ξεκίνησε η κατάπαυση πυρός στη Γάζα. Το αποτέλεσμα

των ισραηλινών επιδρομών του στρατού και των εποίκων ήταν 100 νεκροί, 40.000 εκτοπισμένοι και νέοι εποίκισμοί μέσα σε τρεις μήνες, αποδεικνύοντας για ακόμα μία φορά ότι η επίθεση δεν έχει στόχο τη Χαμάς –που δεν κυβερνά στη Δυτική Όχθη– αλλά συνολικά τον παλαιστινιακό λαό.

Στην κλιμάκωση της ισραηλινής επίθεσης η παλαιστινιακή αντίσταση επιμένει. Ένοπλες ομάδες στη Δυτική Όχθη, που έχουν μαζικοποιηθεί μετά τις 7 Οκτωβρίου, ανέλαβαν την υπεράσπιση των προσφυγικών καταυλισμών.

Η οργή των Παλαιστινίων εκφράστηκε και με τη γενική απεργία στη Δυτική Όχθη και την Ιερουσαλήμ, που κάλεσαν από κοινού Φατάχ και Χαμάς στις 7 Απριλίου, με αίτημα τον τερματισμό του πολέμου σε όλα τα παλαιστινιακά εδάφη.

Οι ημέρες της εκχειρίας στη Γάζα έδειξαν την αποφασιστικότητα των Παλαιστινίων να μείνουν στον τόπο τους παρά την πρωτοφανή αιματοχυσία. Οι συγκλονιστικές εικόνες των χιλιάδων εκτοπισμένων που επέστρεφαν στη βόρεια Γάζα για να βρουν τα συντρίμια των σπιτιών τους είναι ενδεικτικές για την αντοχή της παλαιστινιακής αντίστασης στις πιο δύσκολες συνθήκες.

Σύμφωνα με αμερικανούς αξιωματούχους, η Χαμάς στρατολόγησε άλλους 15.000 μαχητές κατά τη διάρκεια του πολέμου παρά το γεγονός ότι σε αυτό το διάστημα σκοτώθηκαν χιλιάδες μέλη της όπως και πολλά ηγετικά στελέχη.

Με την πρόσκαιρη απόσυρση του ισραηλινού στρατού φάνηκε ότι η Χαμάς συνεχίζει να έχει τον πολιτικό έλεγχο στη Γάζα. Ο μηχανισμός της οργάνωσης ανέλαβε να διεκπεραιώσει όλα τα ζητήματα της καθημερινής ζωής σε αυτές τις δύσκολες συνθήκες, από τη διανομή της ανθρωπιστικής βοήθειας μέχρι την αστυνόμευση, τον καθαρισμό των μάζων και την ανεύρεση σορών κάτω από τα ερείπια.

Σήμερα με την επανέναρξη της γενοκτονίας οργανώσεις της παλαιστινιακής αντίστασης συνεχίζουν να εκτοξεύουν ρουκέτες προς το Ισραήλ, ενώ ο στρα-

τός επιτίθεται από αέρος και αποφεύγει προς το παρόν τις χερσαίες επιχειρήσεις. Οι IDF απέκοψαν τη Ράφα από την υπόλοιπη Λωρίδα της Γάζας για να «καθαρίσουν», όπως λένε, για πολλοστή φορά την περιοχή από τους Παλαιστίνιους μαχητές.

“Ριβιέρα της Μέσης Ανατολής”;

Η εκχειρία έσπασε με τις ευλογίες του Τραμπ. Οι διαπραγματεύσεις τινάχτηκαν στον αέρα όταν ο αμερικανός απεσταλμένος Στιβ Γουίτκοφ άλλαξε τους αρχικούς όρους της συμφωνίας απαιτώντας ουσιαστικά από τη Χαμάς να συνθηκολογήσει.

Η μόνιμη εκχειρία έφυγε από το τραπέζι και οι ΗΠΑ ζητούσαν τώρα από τη Χαμάς να απελευθερώσει όλους τους ομήρους με αντάλλαγμα λίγες ημέρες κατάπαυσης πυρός.

Ο μόνιμος τερματισμός του πολέμου και η απόσυρση των ισραηλινών δυνάμεων από τη Γάζα παραπέμφθηκαν στις καλές δυνάμεις. «*Η αποδέχεται τους νέους όρους μας ή θα εξαπολύσουμε την κόλαση στη Γάζα*» ήταν το μήνυμα που ερχόταν από τον Λευκό Οίκο.

Είχε προηγηθεί η πρώτη συνάντηση Τραμπ-Νετανιάχου στην Ουάσινγκτον όπου ο μεγιστάνας ξεδίπλωσε το όραμά του για τη Γάζα ως «Ριβιέρα της Μέσης Ανατολής χωρίς Παλαιστίνιους», κάνοντας τον φίλο του Μπίμπι να φουσκώνει από χαρά και υπερηφάνεια.

Δυτικά ΜΜΕ αναπαρήγαγαν την παραγάνδα του Λευκού Οίκου και του Ισραήλ ότι η ανέλδοτη Χαμάς είναι αυτή που τορπιλίζει τις διαπραγματεύσεις ενώ ο Γουίτκοφ άλλαζε μονομερώς του όρους της αρχικής συμφωνίας. Η άρνηση της Χαμάς να συνθηκολογήσει παρουσιάστηκε διαστρεβλωμένα ως προσκόλλησή της στην εξουσία, όταν μάλιστα εδώ και μήνες είχε καταλήξει σε συμφωνία με τις υπόλοιπες παλαιστινιακές οργανώσεις για την ανάληψη της διακυβέρνησης της Γάζας από μια ομάδα Παλαιστινίων τεχνοκρατών που θα οδηγούσε σε εκλογές μετά από δύο χρόνια.

Το Ισραήλ δεν κρύβει πλέον ότι στο-

χος του είναι να εξαφανίσει τους Παλαιστίνιους από τη γη τους. Μάλιστα ανακοίνωσε την ίδρυση κυβερνητικής υπηρεσίας που θα επιτηρεί την «εθελοντική αναχώρηση» των Παλαιστινίων από τη Γάζα.³

Οι ΗΠΑ μπόκαν και αυτές στο παιχνίδι εξαπολύοντας αιματηρές επιθέσεις στην Υεμένη ενάντια στους Χούθι που συνεχίζουν να στοχεύουν πλοία στην Ερυθρά Θάλασσα σε αλληλεγγύη με την Παλαιστίνη.

Τι μπορεί όμως να καταφέρει το Ισραήλ τώρα που δεν κατάφερε επί 15 μήνες αιματοχυσία;

Τον Απρίλιο του 2024, σημειώνει η ισραηλινή Haaretz, ο Νετανιάχου υποσχόταν ότι βρίσκεται «ένα βήμα πριν τη νίκη» στη Γάζα. Ένα χρόνο μετά η νίκη ακόμα δεν φαίνεται στον ορίζοντα ενώ ο ίδιος βυθίζεται όλο και περισσότερο στην κρίση του.

Αδιέξοδα

Η πραγματικότητα είναι ότι εκτός από το να συσσωρευτεί πτώματα στο ενεργητικό του, το Ισραήλ παραμένει σε αδιέξοδο. Οι τριγμοί στο εσωτερικό του εντείνονται μετά την επανέναρξη του πολέμου. Συγγενείς των ομήρων κατηγορούν τον Νετανιάχου ότι για τις δικές του πολιτικές επιδιώξεις θυσιάζει τους δικούς τους ανθρώπους στα συντρίμια της Γάζας. Η κρίση έχει φτάσει και στον στρατό όπου χιλιάδες έφεδροι, βετεράνοι, πρώην αξιωματικοί διαφόρων ταγμάτων και μυστικών υπηρεσιών ζητούν την παύση των μαχών για την επιστροφή των ομήρων και κατηγορούν τον Νετανιάχου ότι με τη στρατηγική που ακολουθεί έχει καταφέρει μια τρύπα στο νερό. Τμήματα του στρατιωτικού κατεστημένου φοβούνται ότι η ακραία τακτική του Νετανιάχου θα διασπάσει τον στρατό ενώ περισσεύει η δυσaréσκεια για το ξεσκαρτάρισμα που επιχειρεί στις μυστικές υπηρεσίες.

Το πρόβλημα του Ισραήλ φάνηκε ακόμα πιο καθαρά στη δεύτερη συνάντηση του Νετανιάχου με τον Τραμπ που δεν πήγε τόσο καλά όσο η πρώτη. Μπροστά στους δημοσιογράφους και

πριν ξεκινήσουν τη συνάντησή τους, ο Τραμπ έσκασε τη βόμβα ότι ξεκινά συνομιλίες με το Ιράν για το πυρηνικό του πρόγραμμα. Ο Νετανιάχου ήλπιζε ότι στο δεύτερο ταξίδι του στην Ουάσιγκτον θα εξασφάλιζε δήλωση του Τραμπ για διάλυση των πυρηνικών του Ιράν και ήταν έτοιμος να γυρίσει στο Ισραήλ πανηγυρίζοντας για ακόμα έναν πόλεμο που έρχεται. Και σαν να μην έφτανε αυτό ο Τραμπ άρχισε να παϊνεύει τον Ερντογάν που τα «έχει καταφέρει εξαιρετικά στη Συρία» βάζοντας πάγο στον Νετανιάχου που έχει βάλει στο μάτι τη γείτονα και βλέπει σαν απειλή την εμπλοκή της Άγκυρας.

Τα αραβικά καθεστώτα

Τα αραβικά καθεστώτα από την άλλη βρίσκονται αντιμέτωπα με τη νέα πραγματικότητα Τραμπ που τους ζητά να συναινέσουν στην εθνοκάθαρση των Παλαιστίνιων.

Μετά από αρκετές δημόσιες τοποθετήσεις των ΗΠΑ περί εθνοκάθαρσης τα αραβικά κράτη παρουσίασαν τελικά μία αντιπρόταση στον νέο πλανητάρχη για τη Γάζα προκειμένου να τον πείσουν ότι η εθνοκάθαρση δεν είναι η ενδεχόμενη λύση.

Σε αυτή φρόντισαν να διευκρινίσουν ότι οι αραβικές χώρες είναι διατεθειμένες να αναλάβουν το κόστος ανοικοδόμησης της Γάζας και ξεκαθάρισαν ευγενικά ότι δεν πρόκειται να δεχτούν τους εκτοπισμένους Παλαιστίνιους, επισημαίνοντας μεταξύ άλλων ότι κάτι τέτοιο θα προκαλούσε αστάθεια στο εσωτερικό τους. Συμπεριέλαβαν μάλιστα στην πρόταση το σχέδιο διακυβέρνησης της μεταπολεμικής Γάζας από τη Παλαιστινιακή Αρχή ή ίσως από Παλαιστίνιους τεχνοκράτες, χωρίς όμως τη συμμετοχή της Χαμάς.

Η πρόταση δεν έπεισε, όπως ήταν αναμενόμενο, το Ισραήλ που ζητά την κατάληψη της Γάζας αλλά ούτε και τον Τραμπ που κατά την προσφιλή του τακτική αποφάσισε να κάνει επίδειξη ισχύος τινάζοντας τις διαπραγματεύσεις στον αέρα και δίνοντας το πράσινο φως στον Νετανιάχου να επιτεθεί.

Τα αραβικά καθεστώτα που δεν αρνούνται την προοπτική εξομάλυνσης των σχέσεών τους με το Ισραήλ, προσπαθούν να πείσουν τον Τραμπ ότι έχουν βιώσιμο σχέδιο για την περιοχή χωρίς την εθνοκάθαρση που θέλει το Ισραήλ.

Στην πραγματικότητα η αποδοχή της εθνοκάθαρσης θα έφερνε κλυδωνισμούς στα αραβικά καθεστώτα που δεν θα μπορούσαν να αντέξουν. Οι μοναρχίες και οι δικτατορίες στη Μέση Ανατολή φοβούνται την ανοιχτή πληγή της Παλαιστίνης.

Ο Αμπντάλα στην Ιορδανία, που δονείται από τις φιλοπαλαιστινιακές δηλώσεις, ή ο δικτάτορας Σίσι της Αιγύπτου που συλλαμβάνει όσους κατεβαίνουν στον δρόμο, γνωρίζουν πολύ καλά ότι αν δεχτούν τον εκτοπισμό των Παλαιστίνιων στη χώρα τους δεν ρισκάρουν μόνο την εξουσία τους αλλά και το κεφάλι τους.

Αλλά και χωρίς να δεχτούν τον εκτοπισμό των Παλαιστίνιων, η σφαγή στη Γάζα κινητοποιεί το αραβικό πεζοδρόμιο που βλέπει στην παλαιστινιακή αντίσταση την εναλλακτική απέναντι και στα δικά του καθεστώτα. Η 7η Οκτωβρίου του 2023 σήμανε πανηγυρισμούς σε όλον τον αραβικό κόσμο και όχι μόνο, καθώς απέδειξε ότι ακόμα και η πιο ισχυρή στρατιωτική μηχανή του κόσμου ήταν ανίσχυρη μπροστά στην αντίσταση. Το ρήγμα που άνοιξε τότε συνεχίζει να μεγαλώνει και να μπολιάζεται με την οργή που γενούν τα εγκλήματα του Ισραήλ.

Η ανατροπή του Άσαντ στη Συρία δεν μπορεί να ιδωθεί έξω από αυτό το πλαίσιο. Μία κατά τα φαινόμενα πανίσχυρη δικτατορία που είχε καταφέρει να επιβληθεί με το αίμα στον λαό της Συρίας κατέρρευσε σαν πύργος από τραπουλόχαρτα. Οι δικτάτορες της Μέσης Ανατολής αντιλήφθηκαν ότι οι ανατροπές έχουν επιστρέψει στην ημερήσια διάταξη και όσο η Γάζα αιμορραγεί, κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος για το τι του ξημερώνει. Γι' αυτό προσπαθούν να κλείσουν το μέτωπο της Παλαιστίνης χωρίς φυσικά να λαμβάνουν υπόψιν

τους τις ανάγκες πόσο μάλλον τα θέλω του παλαιστινιακού λαού.

Ο Τραμπ εμφανίστηκε ως ο ειρηνοποιός που θα κατάφερνε να τελειώσει τον πόλεμο στην Ουκρανία σε 24 ώρες και να λύσει το Μεσανατολικό. Σε κανένα από τα δύο μέτωπα όμως δεν έχει να επιδείξει επιτυχίες με την κατάσταση στη Γάζα να έχει περιέλθει σε νέο τέλμα. Όχι μόνο δεν κλείνει ο πόλεμος αλλά ανοίγουν νέα μέτωπα, όπως στην Υεμένη.

Πριν κλείσει τις πρώτες 100 ημέρες στον Λευκό Οίκο, ο Τραμπ έχει υποστεί την πρώτη του μεγάλη ήττα τινάζοντας την μπάνκα στον αέρα με τους δασμούς, ενώ η διακηρυγμένη στρατηγική του για «να κάνει την «Αμερική μεγάλη ξανά» δεν προχωράει. Υποτίθεται ότι θα ξεμπέρδευε με τον πόλεμο στην Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή για να επικεντρωθεί στην Κίνα, τον νούμερο «ένα» εχθρό των ΗΠΑ. Αντί όμως να ασχολείται με τον Ειρηνικό συνεχίζει να στέλνει αεροπλανοφόρα στη Μέση Ανατολή.

Δύσκολοι συμβιβασμοί

Παρά την τεράστια στρατιωτική, οικονομική και πολιτική στήριξη που οι ΗΠΑ προσφέρουν απλόχερα εδώ και 18 μήνες στο Ισραήλ, αυτό δεν έχει καταφέρει να κάνει πράξη την εθνοκάθαρση αναγκάζοντας τους Παλαιστίνιους σε έξοδο. Πριν από περίπου έναν χρόνο εισέβαλε στη Ράφα, το νότιο τμήμα της Γάζας που είχε συγκεντρωθεί το μεγαλύτερο μέρος του παλαιστινιακού πληθυσμού, για να τους αναγκάσει να ζητήσουν καταφύγιο στην Αίγυπτο, αλλά απέτυχε. Παρά τα διαρκή βασανιστήρια οι Παλαιστίνιοι φαίνονται αποφασισμένοι να παραμείνουν στη γη τους.

Αλλά ακόμα κι ένας συμβιβασμός αντί της νίκης αποδεικνύεται αρκετά δύσκολη υπόθεση. Το επιχείρησε ο Μπάιντεν προσπαθώντας να πείσει το Ισραήλ να «λογικευτεί» χωρίς όμως να άρει ποτέ την υποστήριξή του, και έφαγε τα μούτρα του. Τώρα ο Τραμπ ακόμα πιο ένθερμος υποστηρικτής του Ισραήλ βρίσκεται και πάλι μπροστά στο ίδιο αδιέξοδο.

Οι ΗΠΑ που θέλουν να στραφούν στην Κίνα χρειάζονται το Ισραήλ να κρατάει τα μπόσικα στη Μέση Ανατολή. Αλλά αυτό δεν είναι ρεαλιστικό χωρίς τη συνεργασία ή έστω την ανοχή των συμμαχικών αραβικών καθεστώτων.

Για να καταφέρουν μία τέτοια συμμαχία, οι ΗΠΑ θα πρέπει από τη μία να εξασφαλίσουν ότι το Ισραήλ θα μπορεί να εμφανιστεί ως νικητής και από την άλλη ότι τα αραβικά καθεστώτα θα μπορούν να παρουσιαστούν ως αποτελεσματικοί προστάτες των Παλαιστινίων.

Όσο συνεχίζεται η γενοκτονία στη Γάζα η λύση σε αυτή την εξίσωση μοιάζει εξαιρετικά δύσκολη.

Το Ισραήλ έχει αποδείξει μέχρι τώρα ότι δεν διστάζει να δυναμιτίσει τα όποια σχέδια των ΗΠΑ. Έχει σαμποτάρει κάθε προσπάθεια συμβιβασμού –με ριγμένους πάντα τους Παλαιστίνιους– και έχει επεκτείνει τον πόλεμο εκτοξεύοντας απειλές κατά πάντων. Έκανε εισβολή στον Λίβανο και συνεχίζει να παραβιάζει την κατάπαυση πυρός, κατέλαβε περιοχές της Συρίας και βομβαρδίζει μέχρι και τη Δαμασκό, απειλεί ανοιχτά το Ιράν με επίθεση στα πυρηνικά του ενώ στο στόχαστρο του τώρα τελευταία έχει μπει και η Τουρκία.

Αλλά αν το Ισραήλ έχει τη δυνατότητα να τροφοδοτείται από τους πολέμους που διεξάγει, δεν ισχύει το ίδιο για τις ΗΠΑ. Η προσπάθεια επαναπροσέγγισης με το Ιράν και αναβίωσης της συμφωνίας για το πυρηνικό πρόγραμμα, που ο ίδιος ο Τραμπ κατήργησε το 2018, είναι ενδεικτική για το πώς αντιλαμβάνεται η κυβέρνηση των ΗΠΑ –ή τουλάχιστον ένα τμήμα της– τους κινδύνους που υπάρχουν με τα ανοιχτά μέτωπα στη Μέση Ανατολή.

Σύμφωνα με διεθνή ΜΜΕ στο τραπέζι των συνομιλιών εκτός από τον έλεγχο των πυρηνικών του Ιράν και την άρση των κυρώσεων σε περίπτωση συμφωνίας, θα είναι και τα ανοιχτά μέτωπα της Γάζας, της Υεμένης και του Λιβάνου. Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει το παζάρι που θα γίνει ούτε αν οι συζητήσεις αντί για συμφωνία καταλήξουν σε φιάσκο, ωστόσο είναι σαφές ότι η κυβέρ-

Εναγκαλισμοί Μητσοτάκη-Νετανιάχου

νηση Τραμπ αναζητά επιλογές διεξόδου στην περιοχή ακόμα κι αν στο τέλος αποφασίσει ότι η καλύτερη διέξοδος είναι ο πόλεμος.

Πιέσεις στην Αντίσταση

Μπροστά στο αδιέξοδο συνεχίζουν να κάνουν ό,τι έκαναν μέχρι τώρα αυξάνοντας όμως ασφυκτικά την πίεση στους Παλαιστίνιους από όλες τις πλευρές. Απέναντι στις θηριωδίες του Ισραήλ και τις κραυγές του Τραμπ τα αραβικά καθεστώτα έχουν επίσης μετατοπιστεί και προσπαθούν να πείσουν τους Παλαιστίνιους ότι η μόνη ρεαλιστική λύση είναι να ξεχάσουν τα περί αυτοδιάθεσης και να αποδεχτούν τη μοίρα τους.

Οι πιέσεις στην παλαιστινιακή αντίσταση να εγκαταλείψει τον αγώνα είναι τόσο ισχυρές που επιχειρούν να διασπάσουν και το εσωτερικό μέτωπο των Παλαιστινίων.

Η Χαμάς έχει δεχτεί να αφήσει όλους τους ομήρους, να μην έχει ρόλο στη μεταπολεμική διακυβέρνηση, ακόμα και να αφοπλιστεί αν τερματιστεί η ισραηλινή κατοχή, εφόσον το Τελ Αβίβ συμφωνήσει σε μόνιμη εκκενρία και απόσυρση από τη Γάζα.

Τίποτα από αυτά δεν λειτουργεί γιατί το Ισραήλ δεν συζητά για εκκενρία αλ-

λά για παράδοση και αυτό πλέον γίνεται ανοιχτά. Η Αίγυπτος, μετά από ακόμα ένα γύρο συνομιλιών, ενημέρωσε τη Χαμάς ότι το Ισραήλ δεν θα μπει σε καμία διαπραγμάτευση εάν όλες οι παλαιστινιακές οργανώσεις δεν καταθέσουν τα όπλα τους.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι Παλαιστίνιοι πρέπει να δεχτούν αδιαμαρτύρητα ότι το Ισραήλ θα συνεχίζει να τους σφάζει.

Οι πάντες καταλαβαίνουν ότι κάτι τέτοιο δεν είναι ρεαλιστικό αλλά συνεχίζουν να πρεσάρουν τους Παλαιστίνιους για να πάρουν ό,τι περισσότερο μπορούν.

Το Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (PFLP), οργάνωση της Αριστεράς και μέλος της PLO, απάντησε στη νέα πρόκληση:

«Τα όπλα της αντίστασης είναι το αποκλειστικό δικαίωμα του παλαιστινιακού λαού μας και είναι πέρα από κάθε διαπραγμάτευση ή συζήτηση. Η Χαμάς ενημέρωσε τον Αιγύπτιο μεσολαβητή, εκ μέρους όλων των παλαιστινιακών παρατάξεων, ότι τα όπλα της αντίστασης ανήκουν στο λαό μας και δεν αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης. Δεν υπάρχει κανένα λογικό κόμμα εντός ή εκτός της αντίστασης που θα δεχόταν

να παραδώσει τα όπλα και να αφήσει το λαό μας χωρίς προστασία.

Τα όπλα είναι η πρώτη γραμμή άμυνας και βασικός πυλώνας της ύπαρξης του λαού μας και της προσήλωσης στο δικαίωμά του για αυτοδιάθεση. Ο λαός μας ασκεί το νόμιμο και ανθρωπινό δικαίωμά του να υπερασπιστεί τον εαυτό του ενάντια στην κατοχή, όπως εγγυώνται οι διεθνείς συμβάσεις και νόμοι.

Αντί για αποφασιστική στήριξη των Παλαιστινίων απέναντι στη σφαγή, τα αραβικά καθεστώτα προσπαθούν να τους πείσουν ότι ο μόνος ρεαλιστικός δρόμος είναι να αποδεχθούν την εναλλακτική που τους προτείνουν: Να ζήσουν σε ένα ανοιχτό στρατόπεδο συγκέντρωσης που δεν θα έχουν κανέναν λόγο για το μέλλον τους.

Τις αποφάσεις θα τις παίρνουν άλλοι. Οι Αιγύπτιοι και οι Σαουδάραβες που θα βάλουν τα λεφτά για να ανοικοδομήσουν όπως και όποτε νομίζουν τη Γάζα, οι Ισραηλινοί που θα συνεχίσουν να ελέγχουν την κατάσταση όπως έκαναν όλες τις προηγούμενες δεκαετίες, οι Αμερικάνοι που θα έχουν λόγο για όλα, ακόμα και οι Γάλλοι, μιας και ο Μακρόν προσπαθεί να ξεφυτρώσει εκεί που δεν τον σπέρνουν. Το πολύ πολύ να διορίσουν επικεφαλής την Παλαιστινιακή Αρχή για τα μάτια του κόσμου, αν και κανείς θα πρέπει να έχει πολύ κοντή μνήμη για να ξεχνά ότι παρόμοιες κινήσεις ενίσχυσαν τη Χαμάς πριν δυο δεκαετίες στη φάση του μεγάλου ξεσπάσματος της παλαιστινιακής αντίστασης.

Οι Παλαιστίνιοι καλούνται να «διαλέξουν» ανάμεσα στην εθνοκάθαρση του Ισραήλ και μιας ιμπεριαλιστικής αποικιακής φόρμουλας που είναι καταδικασμένη να αποτύχει βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα.

Η μόνη ρεαλιστική απάντηση στη βαρβαρότητα είναι η ενίσχυση της παλαιστινιακής αντίστασης και του αραβικού πεζοδρομίου που είναι και ο μοναδικός σύμμαχος των Παλαιστινίων στην περιοχή. Η ελπίδα βρίσκεται στην εργατική τάξη της Ιορδανίας και της Αιγύπτου που σιχαίνεται τα καθεστώτα της. Οι χιλιάδες που διαδήλωσαν στη Συρία

κατά των ισραηλινών επιθέσεων τροφοδοτούν χιλιάδες φορές περισσότερο την αντίσταση και αποτελούν μεγαλύτερη απειλή για τον Νετανιάχου από τις φανφάρες του Ερντογάν ή και του Χαμενεϊ.

Το ίδιο και το ένα εκατομμύριο διαδηλωτές στο Μπαγκλαντές που πλημμύρισαν τους δρόμους της πρωτεύουσας σε αλληλεγγύη στην Παλαιστίνη αφού λίγους μήνες πριν η εξέγερση των φοιτητών ανέτρεψε το αντιδραστικό καθεστώς της χώρας.

Και στη Δύση ο προσανατολισμός δεν μπορεί να είναι άλλος από την ενίσχυση του διεθνούς κινήματος αλληλεγγύης που βγαίνει ξανά και ξανά στους δρόμους και αποτελεί παράγοντα αποσταθεροποίησης των κυβερνήσεων.

Οι διώξεις των Παλαιστίνιων φοιτητών στις ΗΠΑ έχουν προκαλέσει μεγάλο κύμα συμπάραστασης και ανάβουν ξανά φωτιές στα πανεπιστήμια. Ο Τραμπ διατάσσει τις σχολές να κυνηγούν τους φοιτητές υπέρ της Παλαιστίνης και θέλει να καταργήσει την ακαδημαϊκή ελευθερία, με το Χάρβαρντ να τον αφήνää και να σηκώνει το γάντι. Στην πανεθνική μέρα δράσης κατά του Τραμπ οι παλαιστινιακές σημαίες ήταν κομμάτι των διαδηλώσεων. Στην Ουάσιγκτον την ίδια μέρα χιλιάδες διαδηλωτές για την Παλαιστίνη άπλωσαν γιγαντιαίο πανό με τα ονόματα των νεκρών της Γάζας.

Παρά τη στήριξη του Τραμπ, η διεθνής απομόνωση του Ισραήλ συνεχίζεται. Για να φτάσει στην Ουάσιγκτον το αεροπλάνο που μετέφερε τον Νετανιάχου χρειάστηκε να λοξοδρομήσει 400 χλμ προκειμένου ο ισραηλινός πρωθυπουργός να αποφύγει το ενδεχόμενο σύλληψης λόγω του εντάλματος του ΔΠΔ. Τον διευκόλυνε όμως ο φίλος του ο Μητσοτάκης παραχωρώντας του ασφαλή δίοδο από τον εναέριο χώρο της Ελλάδας, για να πάει αρχικά να συναντήσει τον φασίστα Όρμπαν. Οι παραχωρήσεις της ελληνικής κυβέρνησης στον σφαγέα της Γάζας είναι πολύ περισσότερες. Ο Μητσοτάκης είναι ο μόνος ηγέτης που έχει επισκεφθεί τον Νετανιάχου στην Ιερουσαλήμ μετά το σπάσιμο της εκεχειρίας για να συζητήσουν για μπίζνες και εξο-

πλισμούς. Εν μέσω γενοκτονίας η κυβέρνηση προχωρά την ενεργειακή σύνδεση Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ και «εμβαθύνει την αμυντική συνεργασία».

Η ελληνική κυβέρνηση χωρίς ίχνος ντροπής έχει εξελιχθεί σε απαραίτητο στήριγμα του Ισραήλ στην περιοχή. Τώρα η συνεργασία αναβαθμίζεται κι άλλο. Ήδη είναι στα σκαριά νόμος στις ΗΠΑ που «διευρύνει το τριμερές σχήμα συνεργασίας «3+1» μεταξύ των ΗΠΑ, της Ελλάδας, του Ισραήλ και της Κύπρου». Με τίτλο «Νόμος Συνεργασίας για την Αντιμετώπιση της Τρομοκρατίας και την Ασφάλεια στη Θάλασσα στην Ανατολική Μεσόγειο μεταξύ ΗΠΑ-Ελλάδας-Ισραήλ του 2025» το σχέδιο προβλέπει μεταξύ άλλων ότι στη βάση της Σουδας θα γίνεται «εξειδικευμένη εκπαίδευση κατά της τρομοκρατίας». Ο Μητσοτάκης μετατρέπει την Ελλάδα σε τόπο εκπαίδευσης για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και αυτό εξοργίζει την πλειοψηφία της κοινωνίας που βρίσκεται στο πλευρό της Παλαιστίνης.

Ο αγώνας των εργαζομένων και της νεολαίας για την ανατροπή της κυβέρνησης των δολοφόνων των Τεμπών και της Πύλου είναι και αγώνας για να τσακίσει τις εγκληματικές συμμαχίες με το Ισραήλ και τις ΗΠΑ, είναι αγώνας για μια ελεύθερη Παλαιστίνη από τον Ιορδάνη μέχρι τη Μεσόγειο.

«Μόνο οι γονείς της Παλαιστίνης που παίρνουν τα παιδιά τους σε σακούλες μπορούν να καταλάβουν τον δικό μας πόνο» είπε ο Παύλος Ασλανίδης, που έχασε τον γιο του στα Τέμπη, περιγράφοντας με τον καλύτερο τρόπο ποιες είναι οι συμμαχίες για τις οποίες αξίζει να παλεύουμε. ■

Σημειώσεις

1. Watson Institute for International and Public Affairs - Cost of Wars, <https://watson.brown.edu/costsofwar/papers/2025/Journalists>
2. "At least 20 killed overnight in Gaza as massive strikes continue", ABC News, <https://abcnews.go.com/International/hamas-hammered-hostages-released-israeli-official/story?id=119938163>
3. Israel building agency to steer Palestinian 'voluntary departure' from Gaza, Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com/news/2025/3/24/israel-building-agency-to-steer-palestinian-voluntary-departure-from-gaza>

Χωρίς ΔΗΚΕΟΣΙΝΗ δεν υπάρχει ειρήνη

Τους τελευταίους μήνες και υπό το βάρος του μαζικού ξεσηκωμού για Δικαιοσύνη για το κρατικό έγκλημα στα Τέμπη, γινόμαστε μάρτυρες μιας πρωτοφανούς καθίζησης της εμπιστοσύνης της κοινωνίας στη δικαστική εξουσία. Στην ετήσια έκθεση της Public Issue,¹ το 74% δηλώνει ότι μάλλον δεν εμπιστεύεται «Δικαιοσύνη & δικαστές». Είναι η πρώτη φορά στις σχετικές μετρήσεις που το ποσοστό αναξιοπιστίας της δικαστικής εξουσίας αγγίζει το αντίστοιχο ποσοστό αναξιοπιστίας του πολιτικού συστήματος εν γένει.

Η βαθιά κρίση της ΝΔ στον έκτο χρόνο διακυβέρνησής της, μετατρέπεται σε κρίση του πολιτικού συστήματος συνολικά (λόγω και της προϋπάρχουσας κρί-

Ο κόσμος απαιτεί Δικαιοσύνη, αλλά οι θεσμοί δεν ανταποκρίνονται. Ο Ευκλείδης Μακρόγλου εξηγεί γιατί η πάλη των εργατών για δικαιοσύνη είναι αλληλένδετη με τον αγώνα για την ανατροπή του καπιταλισμού.

σης και εσωστρέφειας που ταλανίζει ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ). Όσο διαρκεί αυτή, τα κρισιμικά φαινόμενα φτάνουν να επηρεάζουν και τους υπόλοιπους θεσμούς, με κύριο αυτόν της δικαστικής εξουσίας. Αυτή η διαδικασία επιταχύνεται εξαιτίας της εκστρατείας συγκάλυψης του εγκλήματος στα Τέμπη από την κυβέρνηση, η οποία περιλαμβάνει (χωρίς να εξαντλείται σε) ευθείες παρεμβάσεις στη δικαστική εξουσία. Από την άλλη πλευρά, το τελευταίο διάστημα, εκπρόσωποι των

κορυφών της δικαστικής ιεραρχίας προβαίνουν σε διάφορες (κυρίως επικοινωνιακές) κινήσεις με σταθερά φιλοκυβερνητικό πρόσημο.² Και επιβαρύνεται από την ίδια την εξόφθαλμη και εξοργιστική αποτυχία της δικαστικής εξουσίας να επιτελέσει τον θεσμικό ρόλο της, στη συγκεκριμένη περίπτωση να οργανώσει τη διερεύνηση των αιτιών του εγκλήματος στα Τέμπη και να φτάσει στην απαγγελία κατηγοριών αντίστοιχων του εγκλήματος σε όλους όσους επέτρεψαν

δύο τρένα να βρίσκονται σε τροχιά σύγκρουσης επί 12 λεπτά.

Το ρεφρέν της κυβέρνησης είναι “μην πυροβολείτε τη Δικαιοσύνη” γιατί μας οδηγείτε σε κοινωνική ζούγκλα (Μητσοτάκης) και εμφύλιο (Φλωρίδης).³ Η απάντηση του ΠΑΣΟΚ και του ΣΥΡΙΖΑ από την άλλη, είναι η “ανάληψη πρωτοβουλιών για την αποκατάσταση του κύρους των θεσμών”. Στους 10+1 άξονες που κατέθεσε ο ΣΥΡΙΖΑ “για να ανοίξει ο διάλογος των προοδευτικών δυνάμεων” περιλαμβάνεται ξεχωριστός άξονας για τη “Δικαιοσύνη”, με κεντρικό σύνθημα τη “διάρρηξη του ομφάλιου λώρου της δικαστικής και εκτελεστικής εξουσίας”, αλλά και πρόταση στον άξονα “Συνταγματική Αναθεώρηση” για “Ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης, αλλαγή στην επιλογή της ηγεσίας της Δικαιοσύνης”, σύνθημα που άλλωστε έχει στην προμετωπίδα του και το ΠΑΣΟΚ. Σε απάντηση, αυτές τις μέρες, η ΝΔ έθεσε σε διαβούλευση νομοσχέδιο που απονέμει γνωμοδοτική (και όχι, βέβαια, αποφασιστική) αρμοδιότητα στις διοικητικές Ολομέλειες των ανώτατων δικαστηρίων σχετικά με την επιλογή των δικαστών που θα στελεχώσουν την ηγεσία τους.

Ανοίγει σε αυτές τις συνθήκες με ένταση το ζήτημα του θεωρητικού και πρακτικού προσανατολισμού της Αριστεράς, και ιδιαίτερα της ριζοσπαστικής και αντικαπιταλιστικής, γύρω από το ζήτημα της δικαστικής εξουσίας.

Δικαιοσύνη και Δικαστική Εξουσία

Αρχικά, χρειάζεται επιμονή στην ορολογία: η σύγχυση της δικαστικής εξουσίας με το ζητούμενο της δικαιοσύνης, έχει σαφές ιδεολογικό πρόσημο και λειτουργία,⁴ οδηγώντας κάποτε σε τραγελαφικά αποτελέσματα, όπως το να δηλώνουν κατά συντριπτικό ποσοστό οι διαδηλωτές της 28/2/2025 ότι διαδήλωσαν για δικαιοσύνη, ενώ σε άλλη ερώτηση της ίδιας δημοσκοπήσης να δηλώνουν ότι δεν εμπιστεύονται τη “δικαιοσύνη”. Αυτό το παράδειγμα δείχνει ότι η συζήτηση για τη δικαιοσύνη παρουσιάζει έναν “δυσμό” που δημιουργεί ένα

“πεδίο ατελείωτων αντινομιών και απίστευτων συγχύσεων”, καθώς εμφανίζεται ταυτόχρονα ως συνώνυμο της επίσημης κρατικής εξουσίας (και του μονοπώλιου της κρατικής βίας) και ως σύνθημα κοινωνικής διεκδίκησης.⁵

Για να επιχειρήσουμε έναν πρώτο διαχωρισμό λοιπόν, η δικαστική εξουσία, είναι μία από τις τρεις εξουσίες (μαζί με τη νομοθετική και την εκτελεστική) που αναλαμβάνει να οργανώσει η αδιαίρετη κρατική εξουσία. Ο αδιαίρετος χαρακτήρας της κρατικής εξουσίας δεν τεκμηριώνεται μόνον από τη μαρξιστική αντιμετώπιση του κρατικού φαινομένου στον καπιταλισμό,⁶ αλλά και από τη διατύπωση του άρθρου 26 του ελληνικού Συντάγματος καθώς και από την εγχώρια συνταγματική θεωρία ήδη από τις αρχές του 20ου αιώνα.

Γυρνώντας λοιπόν στην πολιτική επικαιρότητα, το ερώτημα που θα πρέπει να απαντηθεί εν προκειμένω, είναι τι θα άλλαζε αν οι ηγεσίες των ανώτατων δικαστηρίων πράγματι επιλέγονταν από τους κόλπους των δικαστών (χωρίς εμπλοκή της κυβέρνησης και του υπουργικού συμβουλίου), ως προς την ίδια τη λειτουργία του δικαιοδοτικού θεσμού. Η Ελληνική Ένωση για τα Διακείμενα του Ανθρώπου σωστά τονίζει σε πρόσφατη ανακοίνωσή της⁷ ότι «*Το έγκλημα των Τεμπών, το ναυάγιο της Πύλου και το σκάνδαλο των υποκλοπών*», υποθέσεις που χαρακτηρίστηκαν από κυβερνητικές παρεμβάσεις στη δικαστική εξουσία και τις Ανεξάρτητες Αρχές, «*αποτελούν μόνον την κορυφή του παγόβουνου (...) μιας προκλητικής στάσης των δικαστικών αρχών (...) [η οποία] έχει εκθρέψει τη γενικότερη εντύπωση, που αποτυπώνεται πλέον δημοσκοπικά με κραυγαλέο τρόπο, ότι τα δικαστήρια –κατ’ εξοχήν σε ανώτατο επίπεδο αλλά όχι μόνο– συντονίζονται με την εκτελεστική εξουσία σε σημείο μάλιστα που να αποβλέπουν συστηματικά στη συγκάλυψη των ευθυνών της, πολιτικών και ποινικών*».

Είναι γεγονός ότι η αναξιοπιστία της δικαστικής εξουσίας φανερώνεται με αιχμές τις περιπτώσεις κρατικών εγκλη-

μάτων (που εμπλέκουν ανώτερα κυβερνητικά στελέχη), ακριβώς επειδή σε αυτές τις περιπτώσεις φανερώνεται ο ρόλος της ως ιδιαίτερου παραρτήματος του ευρύτερου κρατικού μηχανισμού. Η ΕΛΕΔΑ έχει δίκιο όταν επεκτείνει την κριτική της σε αυτό που αποτελεί συνολικότερο κοινωνικό βίωμα για τη λειτουργία του δικαστικού συστήματος στη χώρα: «*διεκπεραιωτική αδιαφορία για τους αδυνάτους και “στραβά μάτια” για τους ισχυρούς, κυβερνήτες και ιδιώτες*». Παρ’ όλα αυτά, καταλήγει τελικά να επικεντρώνεται στο αίτημα για αλλαγή του τρόπου επιλογής της (διοικητικής) ηγεσίας του δικαστικού σώματος και θεσμικούς μηχανισμούς ελέγχου της δικαστικής εξουσίας.

Στην πραγματικότητα, η συζήτηση που ανοίγει είναι αυτή των αυταρχικών μεταμορφώσεων του αστικού κράτους σε περίοδο πολύπλευρης κρίσης, που οδηγεί την ρεφορμιστική Αριστερά διεθνώς στην υιοθέτηση προταγμάτων επαναφοράς/ενίσχυσης ενός συστήματος ελέγχων και ισορροπιών (checks and balances) που θα αποτρέπει την ανάδυση νέων “βοναπαρισμών” (ή “τραμπισμών” και “ορμπανισμών” σήμερα), αναπαράγοντας τελικά τις παραδοσιακές φιλελεύθερες “λύσεις”. Πράγματι, έχουμε αναλύσει στο παρελθόν⁸ πως η καπιταλιστική πολυκρίση γεννά δομικά αδιέξοδα για τους από πάνω. Όπως και στο παρελθόν, η δυναμική παραμένει η ίδια: ξανά και ξανά «*όσο πιο ασταθής γινόταν η κυριαρχία της αστικής τάξης... τόσο πιο γρήγορα το “κράτος δικαίου” μεταβλήθηκε σε άυλη σκιά μέχρι που στο τέλος το εξαιρετικό βάρος της ταξικής πάλης πιέζει την αστική τάξη να πετάξει εντελώς τη μάσκα του κράτους δικαίου και να αποκαλύψει την ουσία της κρατικής εξουσίας σαν οργανωμένη βία μιας κοινωνικής τάξης πάνω στις άλλες*».⁹

Ξανά και ξανά όμως, η τακτική της ρεφορμιστικής Αριστεράς και της σοσιαλδημοκρατίας, βάζει σαν στόχο τον σταδιακό (επαν-)εκδημοκρατισμό του αστικού κράτους με μοχλό τις μεταρρυθμίσεις. Σήμερα ειδικά, επιδιώκει στην

πραγματικότητα την επιστροφή σε μία καπιταλιστική “κανονικότητα” που η ίδια η πολυκρίση ολοένα και καθιστά αδύνατη. Ειρωνικά, κομμάτι αυτής της τακτικής είναι πλέον και η αποδοχή της “κανονικότητας” του νεοφιλελεύθερου δόγματος ΤΙΝΑ και των πολιτικών λιτότητας που τροφοδοτούν εκ νέου την πολιτική κρίση, την άνοδο της ακροδεξιάς και την ροπή των κρατών προς τον αυταρχισμό, ενώ ρίχνουν την Αριστερά σε ανυποληψία.

Το Δίκαιο και η Δικαιοσύνη στον καπιταλισμό

Ο Μαρξ και ο Ένγκελς απαντούσαν σε παρόμοιες “φιλελεύθερες” αντιμετωπίσεις (από τους “αστούς δημοκράτες” τότε) στο Κομμουνιστικό Μανιφέστο: «Μη λογομαχείτε όμως μαζί μας, αναμετρώντας την κατάρρευση της αστικής ιδιοκτησίας με τις αστικές σας αντιλήψεις για ελευθερία, μόρφωση, δίκαιο κλπ. Οι ιδιες οι ιδέες σας είναι προϊόντα των αστικών σχέσεων παραγωγής και ιδιοκτησίας, όπως και το δικαίό σας είναι η θέληση της τάξης σας που αναγορεύτηκε σε νόμο, θέληση που το περιεχόμενο της καθορίζεται από τις υλικές συνθήκες ύπαρξης της τάξης σας».¹⁰

Στο βιβλίο «Κριτική της πολιτικής οικονομίας», ο Μαρξ εξηγεί περαιτέρω αυτήν τη βασική ιδέα: «Κατά τη διαδικασία της παραγωγής του κοινωνικού προϊόντος, της ανταλλαγής και της διανομής των υλικών αγαθών ανάμεσα στους ανθρώπους αναπτύσσονται υλικές αντικειμενικές σχέσεις, σχέσεις παραγωγής, σχέσεις κοινωνικές αντικειμενικές, ανεξάρτητες από τη συνείδηση. Το σύνολο των σχέσεων παραγωγής αποτελεί το οικονομικό οικοδόμημα της κοινωνίας, την υλική βάση που πάνω της υψώνεται ένα νομικό και πολιτικό εποικοδόμημα και που σε αυτήν αντιστοιχούν ορισμένες πάλι μορφές κοινωνικής συνείδησης».¹¹

Στο πλαίσιο του σχήματος “βάση – εποικοδόμημα”, το δίκαιο (το νομικό “εποικοδόμημα”) δεν υπάρχει έξω από την ιστορία και ανεξάρτητα από την υλική βάση του καπιταλιστικού συστήμα-

τος, αλλά ορθώνεται, διαμορφώνεται και οριοθετείται από αυτήν. Για παράδειγμα, η γενική αρχή της τυπικής ισότητας στον καπιταλισμό, αποτελεί ταυτόχρονα τη βάση του αστικού δικαίου (που με τη σειρά του θωρακίζει ιδεολογικά και νομιμοποιεί κοινωνικά το σύστημα, αποκρύπτοντας τον εκμεταλλευτικό του χαρακτήρα), πηγή ουσιαστικής ανισότητας (αφού εξισώνει ανόμοιες καταστάσεις και αξιοποιείται έτσι για την αναπαραγωγή του συστήματος), αλλά και προϋπόθεση για την ίδια τη λειτουργία της οικονομίας της αγοράς που απαιτεί την “ελεύθερη” συνάντηση δύο “εμπόρων” που ανταλλάσσουν εμπορεύματα (περιλαμβανομένης και της εργασίας).

Αυτή την κεντρική ιδέα αναπτύσσει ο σοβιετικός νομικός Εβγκένι Πασουκάνις (1891-1937) στο έργο του «Μαρξισμός και Δίκαιο», ισχυριζόμενος ότι η σύμβαση, η ανταλλακτική πράξη, δεν έχει μόνο κεντρική σημασία για την πολιτική οικονομία, αλλά αποτελεί στην πραγματικότητα κεντρική έννοια του δικαίου στον καπιταλισμό, γύρω από την οποία αρθρώνεται το νομικό σύστημα. Για τη διασφάλιση της λειτουργίας της σύμβασης, απαιτείται ένα τρίτο στοιχείο που να παρέχει την εγγύηση ότι η αυτή θα εκτελεστεί, και αυτό είναι το κράτος με την νομοθετική, δικαστική και εκτελεστική του λειτουργία. Αυτό το σχήμα δεν περιορίζεται μόνο στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών, αλλά και στο ίδιο το ποινικό δίκαιο.¹² Η ποινή που επιβάλλεται τελικά είναι «αεχώριστη από την γενική μορφή της σύμβασης»¹³, πρέπει να είναι «ίση ποινή για ίση ενοχή», ενώ η στέρηση της ελευθερίας (φυλάκιση) βασίζεται τελικά «στην ανθρώπινη εργασία που μετριέται με το χρόνο».¹⁴

Με λίγα λόγια, οι θεσμοί της αστικής “Δικαιοσύνης” αντιστοιχούν στο παραγωγικό μοντέλο του καπιταλισμού: η Θέμιδα δανείζεται από τον έμπορο τη ζυγαριά για να αποδώσει δίκαιο και σηκώνει στο άλλο χέρι το σπαθί, ως διαρκή υπόμνηση ότι οι κανόνες της οικονομίας της αγοράς θα συνεχίσουν να ισχύουν ακόμα και με τη βία. Η σύνδεση όμως

αυτή καθιστά την ίδια την αστική δικαιοσύνη έννοια ιστορικά προσδιορισμένη, και γι’ αυτό και «με την αλλαγή της οικονομικής βάσης ανατρέπεται, αργά ή γρήγορα, ολόκληρο το τεράστιο οικοδόμημα».¹⁵ ώστε τελικά να «ξεπεραστεί ολότελα ο στενός ορίζοντας του αστικού δικαίου και (να) γράψει η κοινωνία στη σημαία της: Από τον καθένα ανάλογα με τις ικανότητές του, στον καθένα ανάλογα με τις ανάγκες του!».¹⁶ Ήδη, ο προσανατολισμός για τον μαρξισμό δεν είναι ένα δίκαιο που να ανταποκρίνεται σε κάποια ηθική –ανιστορική– ιδέα του δικαίου, αλλά μία άλλη κοινωνία όπου οι έννοιες της δημοκρατίας, της ισότητας και της δικαιοσύνης απελευθερώνονται από τα στενά πλαίσια της αστικής ιδεολογίας, μαζί με ολόκληρη την ανθρωπότητα.

Το “νομικό εποικοδόμημα” ως πεδίο αγώνων

Αυτό βέβαια καθόλου δεν σημαίνει ότι το πεδίο του νομικού εποικοδομήματος (όπως και του εποικοδομήματος συνολικότερα), είναι αδιάφορο για την εργατική τάξη. Πράγματι, η εργατική τάξη έχει δώσει και συνεχίζει να δίνει μάχες εδώ και τώρα, όχι μόνο για να οργανώσει την αντίστασή της απέναντι στο σύστημα, αλλά και για να διεκδικήσει, να θεμελιώσει και να υπερασπιστεί δικαιώματα και ελευθερίες, που την φέρνουν σε καλύτερη θέση για να συνεχίσει τον αγώνα της. Αντίθετα με τις μηχανιστικές στρεβλώσεις του σχήματος βάση-εποικοδόμημα, που αντιμετωπίζουν λίγο-πολύ το εποικοδόμημα ως παθητικό αποτέλεσμα της οικονομικής βάσης που είναι η κυρίαρχη, η ιστορική εμπειρία δείχνει ότι ανάμεσα στη βάση και το εποικοδόμημα υπάρχει συνεχής και αμοιβαία αλληλεπίδραση.

Και μάλιστα, ολόκληρη η παγκόσμια ιστορία του εργατικού κινήματος περιλαμβάνει τέτοιους μεγάλους ή μικρότερους σταθμούς νικών και κατακτήσεων που θέτουν όρια στον τρόπο που μπορεί να αναπτύσσεται το οικονομικό φαινόμενο, σε πολιτικό αλλά και σε νομικό επίπεδο. Η κατάκτηση του καθολικού δι-

καιώματος ψήφου για τους εργάτες και τις γυναίκες, η κατοχύρωση της εργατικής νομοθεσίας και των κοινωνικών δικαιωμάτων είναι κορυφαία τέτοια παραδείγματα. Όπως τόνιζε ο Ένγκελς, «η οικονομική κατάσταση αποτελεί τη βάση, ωστόσο, τα ποικίλα στοιχεία του εποικοδομήματος –οι πολιτικές μορφές της ταξικής πάλης και η έκβασή τους, όπως οι θεσμοί που καθιερώνονται από τις νικήτριες τάξεις μετά από μια νικηφόρα μάχη κλπ, οι νομικές μορφές, ακόμα και οι αντανakλάσεις των πραγματικών αγώνων στα μυαλά όσων συμμετείχαν σ' αυτούς (...)– με τη σειρά τους εξασκούν επιρροή στην πορεία των ιστορικών αγώνων και σε πολλές περιπτώσεις υπερτερούν στον καθορισμό της μορφής τους».¹⁷

Έτσι, η μάχη για πραγματική “Δικαιοσύνη”, σε αυτό το πλαίσιο, δεν έχει ούτε ιδεαλιστικό ούτε και ηθικό χαρακτήρα, αλλά αντίθετα είναι (και αποδεικνύεται το τελευταίο διάστημα), κόμβος για την εργατική αντίσταση, μέσα από τον οποίο ξεδιπλώνεται όλο το φάσμα των διεκδικήσεων απέναντι σε ένα σύστημα σε βαθιά σήψη, με προοπτική τη συνολική απελευθέρωση.

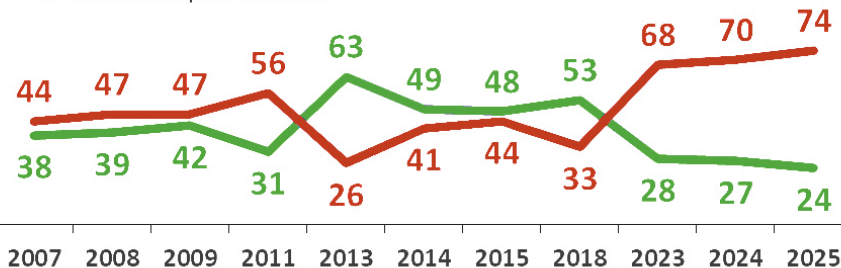
Η κατάρρευση της εμπιστοσύνης της κοινωνίας στους θεσμούς που νομιμοποιούν την εκμετάλλευση και την καταπίεση μόνο αδιάφορη δεν μπορεί να είναι για την Αριστερά. Το ζήτημα είναι αν υποδέχεται αυτή τη νέα συνθήκη ως ένα σύμπτωμα βαθύτερων διεργασιών απεμπλοκής της κοινωνικής βάσης από την καπιταλιστική ορθοδοξία (ιδεολογικά και πολιτικά), ή την αντιμετωπίζει φοβικά και αμυντικά, με στόχο την αποκατάσταση της ομαλότητας μέσω της (επανα)λειτουργίας της δικαιοσύνης και των υπόλοιπων “θεσμών”.

Αυτονομείται η Δικαιοσύνη στον καπιταλισμό;

Τέτοιες προσεγγίσεις στους κόλπους της Αριστεράς βρίσκουν θεωρητική θε-

Εμπιστοσύνη σε θεσμούς: Δικαιοσύνη & δικαστές, 2007-2025

— Μάλλον εμπιστεύονται
— Μάλλον δεν εμπιστεύονται

Πηγή: Public Issue, Έρευνα για την εμπιστοσύνη στους θεσμούς, 2007-2025

Ανοίγει η φαλίδα έλλειψης εμπιστοσύνης σε Δικαιοσύνη και δικαστές

μελίωση στην αντιμετώπιση του δικαϊκού φαινομένου ως πεδίου αυτονομημένου από την οικονομική βάση, σε ένα σχήμα όπου η οικονομία επηρεάζει τον νόμο και την εφαρμογή του μόνο όσο ο νόμος και η διαδικασία εφαρμογής του το επιτρέπουν.¹⁸ Ένα τέτοιο σχήμα προϋποθέτει (α) ότι οι νόμοι δεν αλλάζουν κατά το δοκούν (από τη νομοθετική εξουσία), ακόμα και σε περιπτώσεις που δεν υπάρχει άμεσος οικονομικός αντίκτυπος και (β) ότι οι νόμοι εφαρμόζονται απαρέγκλιτα σε κάθε περίπτωση (από την εκτελεστική και τη δικαστική εξουσία), ότι δηλαδή η κρατική εξουσία συνολικά δεν ελέγχεται από την άρχουσα τάξη αλλά ασκείται τελικά από ένα κράτος είτε ως “(ουδέτερη) αυτόνομη εξουσία ξέχωρη από την κοινωνία” είτε ως “συμπύκνωση του συσχετισμού δυνάμεων”.¹⁹ Κατ’ αποτέλεσμα, θα έπρεπε “να έχουμε εμπιστοσύνη στη Δικαιοσύνη” που ασκείται από ένα κράτος ουδέτερο και να περιοριστούμε σε αιτήματα ενίσχυσης της ανεξαρτησίας της.

Ακόμα και αν δεχθεί κανείς ότι κατά τη διαδικασία της δίκης προκύπτει μία σχετική έστω αυτόνομη του δικαϊκού πεδίου από το οικονομικό,²⁰ το δίκαιο (δηλαδή οι νόμοι που επιλέγει το αστικό κράτος να νομοθετήσει) δεν παύει να απονέμεται από την “κάστα” των δικαστών, των οποίων οι “εγγυήσεις ανεξαρ-

τησίας” έρχονται κατά βάση να επισκιάσουν τις πολύ πραγματικές (ιδεολογικές, πολιτικές ή και άλλες) σχέσεις εξάρτησής τους με τους καπιταλιστές και το κράτος τους.²¹ Ούτε δηλαδή η λεγόμενη “προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των δικαστών”, ούτε κάποια αφηρημένη “αυτονομία” της δικαστικής διαδικασίας, δεν διασφαλίζει γενικά μια “δίκαιη” απόφαση, ακόμα και υπό τους όρους της αστικής ισοτιμίας του εγκλήματος και της ενοχής με την ποινή.²²

Ο κεντρικός ρόλος των κοινωνικών αγώνων

Σε τελική ανάλυση, σε συνθήκες βαθιάς οικονομικής κρίσης, η απονομή δικαιοσύνης φαίνεται να εξαρτάται όλο και περισσότερο από τα θέλω της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας, την ίδια στιγμή που το ασύδοτο κυνήγι του κέρδους προκαλεί (ξανά) μαζικά εγκλήματα. Αυτή είναι η πηγή και το κέντρο του κοινωνικού ξεσηκωμού εκατομμυρίων ανθρώπων που διαδηλώνουν για Δικαιοσύνη. Το γεγονός ότι σε αυτές τις συνθήκες, όλες οι φιλελεύθερες νομικές κατακτήσεις που συνόδευσαν το πέρασμα από τη φεουδαρχία στον καπιταλισμό, αλλά και οι κατακτήσεις της εργατικής τάξης έκτοτε, αμφισβητούνται ακριβώς για να μπει φρένο σε κάθε πιθανότητα πολιτικών αλλαγών και κοινωνικών προ-

χωρημάτων, αποτελεί κάλεσμα σε αγώνα για την Αριστερά και την εργατική τάξη, προκειμένου να υπερασπιστεί και να διευρύνει αυτές τις κατακτήσεις. Όχι μόνο γιατί η νέα κατάσταση σημαίνει νέες απειλές και επιθέσεις σε βάρος της ίδιας της εργατικής τάξης και της δυνατότητάς της να οργανώνει τις αντιστάσεις της, αλλά γιατί φανερώνει τις δομικές αδυναμίες και αντιφάσεις της εξουσίας των καπιταλιστών που ανοίγουν νέες δυνατότητες υπό συνθήκες μειωμένης κοινωνικής συναίνεσης.

Σε αυτόν τον αγώνα, αντιλήψεις που είτε αντιμετωπίζουν τη δικαστική εξουσία και το νομικό εποικοδόμημα συνολικά ως απλή αντανάκλαση της οικονομίας της αγοράς, και άρα υποβαθμίζουν (ή και παραιτούνται από) τις δυνατότητες παρέμβασης σε αυτό το πεδίο, είτε ομνύουν στην αυτονομία της “Δικαιοσύνης” από την καπιταλιστική οικονομία, καταλήγοντας ότι αρκούν διαφορετικές, (ακόμα και σημειακές) παρεμβάσεις για την αποκατάσταση κάποιων “άδικων” ή “προβληματικών” στρεβλώσεων, χαρίζουν πολύτιμα περιθώρια κινήσεων στην άρχουσα τάξη στην προσπάθειά της να περιορίσει την κρίση, ενώ οριοθετούν στενά κάθε δυνατότητα προχωρημάτων της εργατικής τάξης.

Αντίθετα: η μάχη για δικαιοσύνη, για την υπεράσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων και των δημοκρατικών ελευθεριών στο σημερινό πεδίο του “βασιλείου της ανάγκης”, μαζί με τη σύνδεση αυτών των πολιτικών μαχών με τις οικονομικές μάχες και τις αντιστάσεις που γεννά το άπλωμα της πολυκρίσης, ανοίγει όχι μόνο τη συζήτηση αλλά και τον ίδιο τον αγώνα για να απαλλαγούμε από το σύστημα που οργανώνει την εκμετάλλευση και την καταπίεση κάτω από το λεπτό στρώμα του “δικαίου”.

Σημειώσεις

1. Έρευνα Μαρτίου 2025. Διαθέσιμη εδώ: <https://www.publicissue.gr/institutions-2025/>.
2. Χαρακτηριστική είναι η ανακοίνωση που εξέδωσε πέρσι η διοικητική ολομέλεια του ΑΠ για να απαντήσει στην κριτική του Ευρωκοινοβουλίου για το κράτος δικαίου στην Ελλάδα, η ανακοίνωση της προέδρου του ΑΠ (που συνοδεύτηκε από δελτίο τύπου του ΑΠ) που απαντούσε σε ισχυρισμούς των συγγενών των θυμάτων των Τεμπών, αλλά και η κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας σε βάρος δικαστών επειδή δεν αποφάσισαν την προσωρινή κράτηση κατηγορουμένων κλπ.
3. Αυτό δεν την εμποδίζει, βέβαια, να στοχοποιεί συνδικαλιστικούς φορείς δικαστών, όπως η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων και η Ένωση Διοικητικών Δικαστών, που επικρίνουν κατά καιρούς αυθαιρεσίες της κυβέρνησης.
4. Όπως ορθά και κατ’ επανάληψη επισημαίνει ο Κώστας Παπαδόκης (και σε πρόσφατο άρθρο του, διαθέσιμο εδώ <https://thepressproject.gr/tebi-kai-koiononia-dikaioyni-gia-poion-giati-o-kosmos-den-echei-ebistosyni-sti-dikaioyni/>) «η ίδια η ταύτιση ενός ηθικού και, κατά μία έννοια, ιδεολογικού όρου (της δικαιοσύνης), με τον φορέα ο οποίος καλείται να τον υλοποιήσει, δηλαδή με την δικαστική εξουσία, αποτελεί την αρχή της στρέβλωσης».
5. Βλ. Εβγκένι Πασουκάνις. «Μαρξισμός και Δίκαιο» (εκδ. Εργατική Πάλη 2017), σελ. 105.
6. «Σε αντίθεση με το μύθο της διάκρισης των εξουσιών, η μαρξιστική θεωρία αντιμετωπίζει την κρατική εξουσία ως μια σύνθετη ενότητα. Για την προστασία του γενικού συμφέροντος της άρχουσας τάξης χρειάζονται κατασταλτικοί μηχανισμοί που επιβάλλουν την υποταγή των κυριαρχούμενων τάξεων (αστυνομία, φυλακές, δικαστήρια, στρατός κλπ). Ταυτόχρονα, χρειάζονται μηχανισμοί ενσωμάτωσης των κυριαρχούμενων τάξεων ώστε η διαμαρτυρία τους να εκτονώνεται πριν μεταβληθεί σε σύγκρουση με το ίδιο το σύστημα (σχολείο, Εκκλησία, κόμματα κλπ). Η κατασταλτική και η ιδεολογική λειτουργία του κράτους αλληλοσυμπληρώνονται. Όσο πιο αποτελεσματικό είναι το βελούδινο πέπλο της ιδεολογικής χειραγώγησης, τόσο πιο ακραία είναι η σιδηρένια γροθιά της καταστολής». Μπάμπης Κουρουνδής. «Κράτος και Αριστερά», ΣΑΚ 108.
7. Στη δημοκρατία, όλοι οι κριτές κρίνονται – Ένα κείμενο για την αξιοπιστία της Ελληνικής Δικαιοσύνης, διαθέσιμο σε <https://www.hlhr.gr/greek-justice-system-tempi-democracy/>
8. Βλ. και Ευκλείδη Μακρόγλου. «Δημοκρατία, κράτος και πλούτος», ΣΑΚ 145.
9. Πασουκάνις, ό.π. σελ. 161-162.
10. Μαρξ-Ενγκελς. «Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος» (εκδ. Νεφέλη 2002) σελ. 65-66.
11. Κ. Μαρξ. «Κριτική της πολιτικής οικονομίας» (εκδ. Σύγχρονη Εποχή 2016) σελ. 19.
12. Το οποίο στα χέρια της αστικής τάξης «δεν είναι παρά παράρτημα του αστυνομικού μηχανισμού... η ποινική δικαιοδοσία του αστικού κράτους είναι οργανωμένη ταξικά τρομοκρατία που δεν ξεχωρίζει από τα λεγόμενα έκτακτα μέτρα που χρησιμοποιούνται στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου παρά μόνο στο βαθμό της οξύτητας» Πασουκάνις, ό.π. σελ. 186-187.
13. ό.π., σελ. 190: «Ο δημόσιος κατηγορος απαιτεί, όπως ταιριάζει σε ένα “μέρος”, “υψηλή τιμή”, δηλαδή αυστηρή ποινή. Ο κατηγορούμενος επιδιώκει επιείκεια, “έκπτωση” και το δικαστήριο αποφαίνεται “εν πάση δικαιοσύνη”».
14. ό.π. σελ. 194-195: «η αντίφαση μεταξύ των λογικών σκοπών της προστασίας της κοινωνίας και της αναμόρφωσης του εγκληματία και της αρχής της ισότιμης αποζημίωσης... (υπάρχει) στη δομή της ίδιας της κοινωνίας... το κέντρο βαρύτητας της ποινικής δίκης βρίσκεται...[α]ν τη στιγμή που απαγγέλλεται η απόφαση».
15. Κ. Μαρξ. «Κριτική της πολιτικής οικονομίας» ό.π., σελ. 19-20.
16. Κ. Μαρξ. «Κριτική του Προγράμματος της Γκότα» (εκδ. Σύγχρονη Εποχή 2015), σελ. 23.
17. Επιστολή Ένγκελς σε Μπλοχ, παρατίθεται σε Κ. Χάρμαν. «Βάση και Εποικοδόμημα» (εκδ. Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο 2009) σελ. 13-14.
18. Ο Πουλαντζάς διαφωνεί με την «υποταγή» του νομικού επιπέδου στο οικονομικό στοιχείο» που κατά την άποψή του επιχειρεί ο Πασουκάνις και προτάσσει ένα σχήμα αυτόνομων δομών (οικονομικής, νομικής κλπ) που συνθέτουν την όλη κοινωνική δομή: «το νομικό στοιχείο (...) καθορίζει τα όρια του οικονομικού στο εσωτερικό μιας συνολικής δομής, όπου το οικονομικό στοιχείο δεν εκδηλώνεται ως κυρίαρχο, παρά σε τελική ανάλυση». Βλ. Ν. Πουλαντζάς. «Σχετικά με τη μαρξιστική θεωρία του δικαίου» Σύγχρονα θέματα 31 (1987), σελ. 76-86.
19. Για τη σχετική συζήτηση κάνουμε αναλυτικότερα λόγο σε προηγούμενα άρθρα αυτού του περιοδικού, βλ. π.χ. Ευκλείδη Μακρόγλου. «Η επαναστατική στρατηγική και το κράτος», ΣΑΚ 136.
20. Για τον Πασουκάνις «το δικαστήριο, ακόμη και στην πλέον πρωτόγονη μορφή του, ποριστά κατεξοχήν το νομικό εποικοδόμημα. Με τη δικαστική διαδικασία το νομικό στοιχείο χωρίζεται από την οικονομία και δρα αυτόνομα» (ό.π. σελ. 102). Η δικαστηριακή πρακτική και οι αντίστοιχες έρευνες βέβαια προδίδουν ότι η πραγματικότητα είναι εντελώς διαφορετική, όχι μόνο γιατί η τυπική “ισότητα των όπλων” ενώπιον του δικαστή συγκαλύπτει πραγματικές ταξικές και άλλες ανισότητες, αλλά και επειδή το δικονομικό σύστημα είναι έτσι δομημένο ώστε να απαιτείται να σσθενέστερα στρώματα (ή τουλάχιστον μερικοί) αν μιλάμε για αντιδικίες ιδιωτών με το κράτος) από την ίδια την πρόσβαση στη διαδικασία και την διατήρηση αυτής μέχρι την έκδοση της τελικής απόφασης.
21. Για την υποταγή της εφαρμογής της νομοθετικής ρύθμισης στην “ομαλή” κίνηση της οικονομίας μέσα από τη δικαιοδοτική λειτουργία, δεν απαιτείται καν κάποιος δεδομένος σύνδεσμος εξάρτησης: Χαρακτηριστικό παράδειγμα η απόφαση 1/2023 της ολομέλειας του Αρείου Πάγου που συγκροτήθηκε σε χρόνο ρεκόρ αποφασίζοντας (κατά πλειοψηφία) ότι τα τραπεζικά funds μπορούν ταυτόχρονα να αποφεύγουν την φορολόγησή τους (με το νέο νομοθετικό πλαίσιο) αλλά και τις δικονομικές τους υποχρεώσεις (με το παλιό νομοθετικό πλαίσιο). Βασικό κριτήριο για την ερμηνεία του νομοθετικού πλαισίου ήταν η αποφυγή σοβαρών οικονομικών συνεπειών για τα funds [εν προκειμένω κρίνεται η ακυρότητα ή η μη χιλιάδων πλειστηριασμών κατοικιών].
22. Από τα πολλά παραδείγματα που μας έρχονται στο νου, νομίζουμε χαρακτηριστικότερο πρόσφατο σχετικά αποτέλεσε η αθωωτική εισαγγελική πρόταση για την ηγεσία της Χ.Α. σε πρώτο βαθμό, παρότι η περίπτωση της ήταν ιδεοτυπική για την υπαγωγή της στην έννοια της εγκληματικής οργάνωσης, όπως αναδείχθηκε από την αποδεικτική διαδικασία και επικυρώθηκε τελικά με την καταδικαστική απόφαση.

Νεοηλαία

Παραβατικό είναι το σύστημα

Η αγγλική σειρά "Adolescence" (Εφηβεία), των Τζακ Θορν και Στίβεν Γράχαμ εμφανίζεται στην πλατφόρμα του Netflix και έχει δημιουργήσει πάταγο. Από την πρώτη βδομάδα ως και σήμερα βρίσκεται στην κορυφή τηλεθέασης. Υπολογίζεται ότι την έχουν δει 110 εκατομμύρια άνθρωποι. Παράλληλα, με αφορμή τη σειρά, έχει ανοίξει θυελλώδης συζήτηση σχετικά με τις αιτίες της βίας μεταξύ των εφήβων και τους τρόπους αντιμετώπισης.

Πρόκειται για μια σειρά 4 επεισοδίων που ακολουθεί την ιστορία του 13χρονου Τζέιμι Μίλερ, ο οποίος συλλαμβάνεται ως ύποπτος για τη δολοφονία μιας συμμαθήτριάς του, της Κέιτ. Ο σκηνοθέτης Φίλιπ Μπαρναντίνι έχει χρησιμοποιήσει την απαιτητική τεχνική του μονοπλάνου. Κάθε επεισόδιο έχει γυριστεί με μία μόνο συνεχόμενη λήψη, τεχνική που δημιουργεί ατμόσφαιρα ανατριχιαστικής

Τι φταίει για την άνοδο των κρουσμάτων βίας μεταξύ ανηλίκων; Η Λίλιαν Μπουρίτη εντοπίζει τις αιτίες και δείχνει τη διέξοδο.

και χαρακτηριστικής ρεαλιστικότητας. Εντύπωση προκαλούν και οι πολύ καλές ερμηνείες όλων των ηθοποιών της σειράς και ειδικά του 15χρονου Όουεν Κούπερ που υποδύεται τον 13χρονο Τζέιμι και του Στίβεν Γκράχαμ, που εκτός από σεναριογράφος της σειράς, εμφανίζεται και ως ηθοποιός και υποδύεται τον πατέρα του Τζέιμι.

Όμως, πέρα από την καλλιτεχνική της αξία, ο βασικός λόγος που αυτή η σειρά χαρακτηρίστηκε "φαινόμενο" και έχει τόσο μεγάλη τηλεθέαση είναι η συζήτηση που προκαλεί με την υπόθεσή της. Σε μια μέση, απλή γειτονιά κάποιας βρετανικής πόλης, η πόρτα του σπιτιού σπάει και οι αστυνομικές δυνάμεις ορμούν για να συλλάβουν τον 13χρονο Τζέιμι που

κατηγορείται για τη βίαιη με πολλαπλές μαχαιριές δολοφονία μιας συμμαθήτριάς του. Η οικογένεια του Τζέιμι περιγράφεται ως μία "τυπική" εργατική οικογένεια, χωρίς να υπάρχουν σημάδια κακοποίησης από την πλευρά των γονιών. Ο Τζέιμι παρουσιάζεται ως ένα "κανονικό" παιδί με καλές σχολικές επιδόσεις. Η σειρά προσπαθεί να δείξει πώς έφτασε ο έφηβος Τζέιμι στο σημείο να διαπράξει αυτή τη δολοφονία,

Μέσα σε αυτή της την προσπάθεια, ρίχνει φως στο πραγματικό πρόβλημα του εύκολα προσβάσιμου μισογυνιστικού περιεχομένου στο διαδίκτυο. Και στο πώς τα νεαρά αγόρια μπορεί να είναι ευάλωτα να ασπαστούν την κουλτούρα του incel (μεταφράζεται ως ακού-

σια αγαμία) και τη λεγόμενη “ανδρόσφαιρα”. Με λίγα λόγια να υιοθετήσουν τις ακραία σεξιστικές ιδέες, που περιγράφουν τα κορίτσια και τις γυναίκες ως υπεύθυνες για όλα τα προβλήματα, με αποτέλεσμα να στρέφεται η οργή αυτών των εφήβων προς τις συμμαθήτριάς τους.

Το Adolescence δεν βασίζεται σε μια συγκεκριμένη πραγματική υπόθεση, αλλά ο σεναριογράφος Γκράχαμ αποκάλυψε ότι η σειρά εμπνεύστηκε από την αυξανόμενη κρίση εγκλημάτων με μαχαίρια στην Αγγλία. «Υπήρξε ένα περιστατικό όπου ένα νεαρό αγόρι φέρεται να μαχαίρωσε ένα κορίτσι», δήλωσε ο Γκράχαμ. «Με σόκαρε. Σκεφτόμουν: Τι συμβαίνει; Πώς φτάσαμε ως κοινωνία στο σημείο όπου ένα αγόρι σκοτώνει ένα κορίτσι με μαχαίρι; Ποιο ήταν το ερέθισμα; Και μετά συνέβη ξανά και ξανά. Ήθελα πραγματικά να ρίξω φως σε αυτό το θέμα και να ρωτήσω γιατί συμβαίνει αυτό σήμερα; Τι πάει στραβά; Πώς φτάσαμε ως εδώ;»¹.

Ο Γκράχαμ αποκάλυψε ότι αρχικά δεν ήταν εξοικειωμένος με την έννοια του “manosphere” (ανδρόσφαιρα), ένα δίκτυο ιστοσελίδων, φόρουμ και διαδικτυακών κοινοτήτων που εστιάζουν στα δικαιώματα των ανδρών και την αντίθεση στις γυναίκες και στους αγώνες τους κατά των σεξιστικών διακρίσεων. «Δεν ήξερα τι ήταν μέχρι που ο Τζακ Θορν μου εξήγησε και έμεινα άναυδος» αναφέρει. Η κυκλοφορία του Adolescence ήρθε λίγο μετά την καταδίκη του δολοφόνου από το Σάουθπορτ, Άλεξ Ρουντακουμπάνα, ο οποίος καταδικάστηκε σε τουλάχιστον 52 χρόνια φυλάκισης για τη δολοφονία τριών κοριτσιών σε ένα εργαστήριο χορού τον Ιούλιο του 2024.¹

Σε συνέντευξη της στους Financial Times, που έγινε με αφορμή τη σειρά Adolescence, η Beeban Kidron μίλησε για τις ευθύνες των μεγάλων τεχνολογικών εταιρειών που δεν διστάζουν να κάνουν κακό στα παιδιά για να μεγαλώσουν τα κέρδη τους. Η Kidron ήταν σκηνοθέτιδα, και από το 2013 είναι μέλος της Βουλής των Λόρδων στην Αγγλία. Περιγράφει στη συνέντευξή της, ότι αρ-

χισε να ασχολείται με τα δικαιώματα των παιδιών στο διαδίκτυο και πώς αυτά καταπατώνται από τις μεγάλες ψηφιακές εταιρείες, όταν πριν 10 χρόνια συνάντησε ένα στέλεχος σε τεχνολογική εταιρεία που της αποκάλυψε ότι «οι εταιρείες τεχνολογίας ξέρουν ότι κάνουν κακό στα παιδιά, αλλά υπάρχουν λεφτά να βγουν» κι ότι αποκαλούν τη νεολαία “χαμένη γενιά”.

Ισορροπία;

Αναφέρει στη συνέντευξή της ότι όταν είδε τη στήριξη που δίνουν αυτές οι εταιρείες με επικεφαλής τους Zuckerberg (Meta), Pichai (Google) και Musk (X) στον Τραμπ και την παρουσία τους στην ορκωμοσία του, πείσμωνσε ακόμα περισσότερο. Η Kidron προσπαθεί να αποδείξει ότι τα κράτη μπορούν και έχουν την υποχρέωση ναβάλουν φρένο στις εταιρείες τεχνολογίας και να τις αναγκάσουν να συμμορφώνονται σε κανονισμούς. Διαπίστωσε όμως ότι υπάρχουν δυσκολίες, γιατί η κυβέρνηση της Αγγλίας προσπαθεί να εξισορροπήσει τα συμφέροντα των τεχνολογικών εταιρειών με τα συμφέροντα των χρηστών. Αλλά όπως χαρακτηριστικά αναφέρει «πού είναι η ισορροπία ανάμεσα σε έναν έφηβο και μια πλατφόρμα που ξοδεύει δισεκατομμύρια για να διατηρήσει την προσοχή του».²

Και πραγματικά πρόκειται για τον τρόπο που δουλεύει ο ίδιος ο καπιταλισμός και συνολικά η άρχουσα τάξη. Το τι πουλάνε οι τεχνολογικές πλατφόρμες έχει να κάνει με τον ανταγωνισμό μεταξύ τους, αλλά και με την κρίση του συστήματος. Από τη μία οι καπιταλιστές βγάζουν τεράστια κέρδη και από την άλλη ο καπιταλισμός χρησιμοποιεί τις μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας για να μεταδώσει τις κυρίαρχες ιδέες.

Δεν είναι τυχαίο ότι τα τελευταία χρόνια έχουν εμφανιστεί σε ιστοσελίδες ακραία σεξιστικές ομάδες που ονομάζονται “ανδρόσφαιρα” και όπου διάφορα ακροδεξιά καθάρματα χρησιμοποιούν τον σεξισμό για να βρουν ακροατήριο. Αυτές οι σελίδες είναι δημοφιλείς σε νέους μοναχικούς, οργισμένους άνδρες

που ψάχνουν να βρουν απαντήσεις για την απομόνωση και την δυστυχία τους. Οι σεξιστικές ιδέες αυτών των ιστοσελίδων εναντίον των γυναικών είναι μια ακραία εκδοχή του σεξισμού που προβάλλεται από την ίδια την καπιταλιστική κοινωνία. Αυτές οι διαδικτυακές ομάδες καθοδηγούνται ιδεολογικά από ακροδεξιές οργανώσεις. Δεν είναι απλά ομάδες έκφρασης κάποιων σεξιστών. Για παράδειγμα όταν ο Τραμπ εκλέχτηκε το Νοέμβριο η φράση “το σώμα σου, η επιλογή μου” κατέκλυσε το διαδίκτυο. Δύο μέρες μετά την εκλογή του Τραμπ η φράση “το σώμα σου, η επιλογή μου” και “γυρνα πίσω στην κουζίνα” ανέβηκε κατά 4.600% στο Τουίτερ.³

Η σειρά Adolescence στην ουσία δείχνει με τον πιο δραματικό τρόπο, ότι ειδικά σε μια περίοδο πολύπλευρης κρίσης, όπως η σημερινή, η άρχουσα τάξη κάνει μια ολόκληρη ιδεολογική επίθεση χρησιμοποιώντας το δηλητήριο του σεξισμού με το οποίο προσπαθεί να διασπάσει την εργατική τάξη και τη νεολαία για να αποπροσανατολίσει. Τα νεαρά αγόρια της εργατικής τάξης, που πλέον λόγω της κρίσης δεν μπορούν να ανταποκριθούν στον ρόλο που ο καπιταλισμός τους έχει φορέσει, του ανεξάρτητου, “κουβαλητή” άντρα, αλλά αντίθετα χρειάζεται να δουλέψουν σε κακοπληρωμένες δουλειές μήπως και επιβιώσουν, είναι δικαιολογημένα οργισμένα. Αυτή την οργή οι από πάνω προσπαθούν να την στρέψουν στα κορίτσια που παλεύουν ενάντια στον σεξισμό, για να μην στραφεί προς το ίδιο το σύστημα που διαλύει τις ζωές της νεολαίας. Σε τέτοιο βαθμό που φτάνουμε ακόμα και σε δολοφονίες, σαν κι αυτή που έκανε ο Τζέιμι στη σειρά. Αλλά δεν είναι μόνο η ιδεολογική επίθεση. Είναι και οι υλικές συνθήκες που παίζουν ρόλο στη βία των ανηλίκων.

Οι πιέσεις της κρίσης

Είναι η οικονομική κρίση που δυσκολεύει συνεχώς τη ζωή της εργατικής οικογένειας. Οι γονείς του Τζέιμι παρυσιάζονται εύστοχα από τους σεναριογράφους της σειράς ως γονείς που νοιά-

Η νεολαία αντιστέκεται με αγώνες

ζονται πραγματικά για τα παιδιά τους. Όμως για να καταφέρουν να επιβιώσουν μέσα σε αυτές τις συνθήκες τρέχουν και δεν φτάνουν. Η πραγματικότητα είναι ότι το κράτος έχει φορτώσει αποκλειστικά στην εργατική οικογένεια τη φροντίδα των παιδιών. Με τη διάλυση του κράτους πρόνοιας οι κυβερνήσεις μετακυλίζουν συνεχώς τις ευθύνες για τη φροντίδα των παιδιών στη σφαίρα του ιδιωτικού, στην εργατική οικογένεια.

Παράλληλα στη σειρά παρουσιάζεται με μελανά χρώματα το σχολείο του Τζέιμι. «Δεν το αντέχω το σχολείο. Μαθαίνουν τίποτα εκεί μέσα; Σαν μαντρί είναι» είναι μια φράση της σειράς στο δεύτερο επεισόδιο, όπου παρουσιάζεται η επίσκεψη της αστυνομίας στο σχολείο. Πράγματι το σχολείο παρουσιάζεται απαξιωμένο. Οι καθηγητές μοιάζουν εξουθενωμένοι, αμήχανοι και φοβισμένοι. Σε υποστελεχωμένα σχολεία πρέπει να ανταποκριθούν σε καθήκοντα στα οποία δεν προλαβαίνουν. Πρέπει να παίξουν και ρόλο κοινωνικού λειτουργού ή ψυχολόγου. Και πραγματικά αυτή είναι η εικόνα των σχολείων, όχι μόνο στην Αγγλία, αλλά και στην Ελλάδα. Με μαθητές να στριμώχνονται ανά 25 σε τμήματα, με κενά εκπαιδευτικών, με διώξεις αγωνιστών καθηγητών και με κτίρια υπό κατάρρευση. Παράλληλα το εξετασιοκεντρικό σύστημα, ο ανταγωνισμός, η

επιβολή του επικρατέστερου προς τον αδύναμο, η ατομικότητα είναι ο τρόπος που οι από πάνω θέλουν να λειτουργεί το Δημόσιο Σχολείο.

Η πρεμιέρα της σειράς συνέπεσε με τις προειδοποιήσεις του Βρετανού Πρωθυπουργού Keir Starmer τον Ιανουάριο σχετικά με μια νέα «τρομοκρατική απειλή» που αντιμετωπίζει η χώρα – «μοναχικοί, αντικοινωνικοί νέοι άνδρες» που περνούν τον χρόνο τους μπροστά σε οθόνες, έχοντας πρόσβαση σε ακραίο διαδικτυακό περιεχόμενο, εμπνευσμένο άλλοτε από παραδοσιακές τρομοκρατικές ομάδες και άλλοτε από τη γενική εμμονή με τη βία. Ο Starmer δήλωσε ότι θα προβάλλει σε όλα τα σχολεία της Αγγλίας το Adolescence. Παράλληλα όμως το μέτρο που θα πάρει είναι η αύξηση της καταστολής για να σταματήσει τη βία ανηλίκων. Το Υπουργείο Παιδείας της Αγγλίας ανακοίνωσε την έναρξη εκστρατείας ελέγχων για την εφαρμογή της απαγόρευσης χρήσης κινητών στα σχολεία, αν και η αποτελεσματικότητα αυτής της απαγόρευσης τίθεται σε αμφισβήτηση.

Αυτά τα μέτρα μας θυμίζουν την επιθεση της κυβέρνησης Μητσοτάκη που το φθινόπωρο ανακοίνωσε ότι θα κατεβάσει νομοσχέδιο, υποτίθεται για να πατάξει τη νεανική βία και παραβατικότητα. Ανακοίνωσε αστυνομικά μέτρα στα

σχολεία και δικαστικές ρυθμίσεις που σκληραίνουν τις ποινές για ανήλικους παραβάτες. Και επανέρχονται τώρα ξανά στο ίδιο μοτίβο. Αυτά τα μέτρα το μόνο που θα πετύχουν είναι να φέρουν περισσότερη βία. Οι ειδικοί υποστηρίζουν ότι η κατασταλτική αντιμετώπιση του φαινομένου όχι μόνο δεν θα λύσει το πρόβλημα, αλλά πιθανότατα θα το επιδεινώσει. Το παράδειγμα είναι οι ΗΠΑ, που επενδύουν στις τεχνολογίες ασφάλειας, επιτήρησης και καταστολής και φιγουράρουν σταθερά πρώτες και με διαφορά από τις υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ στα κρούσματα βίας από ανήλικους.⁴

Υπάρχει όμως τρόπος να σταματήσουμε τη βία ανηλίκων, τον σεξισμό και τον ρατσισμό, το δηλητήριο με το οποίο οι από πάνω ποτίζουν τη νεολαία και την εργατική τάξη για να μην πληρώσουν οι ίδιοι την κρίση; Χρειάζεται να ξεκινήσουμε από την παραδοχή ότι οι ζωές και η καθημερινότητα της νεολαίας δεν είναι μόνο η απομόνωση στα δωμάτιά τους και το σερφάρισμα σε ιστοσελίδες. Είναι και η κοινωνικοποίηση και η συλλογικότητα. Και πάνω από όλα είναι και οι αγώνες που δίνουμε στα σχολεία, στις σχολές, στους εργατικούς χώρους και στις γειτονιές. Όπου άντρες και γυναίκες, ντόπιοι και μετανάστες παλεύουμε μαζί ενάντια στις επιθέσεις των κυ-

ενάντια στον σεξισμό, την καταπίεση και τις ιδιωτικοποιήσεις

βερνήσεων. Και ευτυχώς οι μάχες αυτές δυναμώνουν, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και παγκόσμια.

Καταρχάς μέσα στις ΗΠΑ. Το Σάββατο 5 Απρίλη πάνω από ένα εκατομμύριο κόσμος ρίχτηκε στη μάχη ενάντια στον Τραμπ. Οι διαδηλώσεις ήταν γιγάντιες. Οργανώθηκαν με το σύνθημα "Κάτω τα χέρια" σε σχεδόν 1.400 σημεία σε ολόκληρη τη χώρα. Κάτω τα χέρια από τα σχολεία και τα νοσοκομεία, κάτω τα χέρια από τις συντάξεις, κάτω τα χέρια από την προστασία του περιβάλλοντος. Αλλά ταυτόχρονα και κάτω τα χέρια από τους μετανάστες, από τις γυναίκες και τα ΛΟΑΤΚΙ, ενώ σε πολλές από τις κινητοποιήσεις υπήρχαν μεγάλα μπλοκ αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη.

Η επίθεση του Τραμπ εκλαμβάνεται σαν μια ενιαία μάχη και όλα τα ζωντανά κινήματα ένωσαν τις δυνάμεις τους για να τον αντιμετωπίσουν. Είναι πολύ μεγάλη η διαφορά ανάμεσα σε αυτές τις διαδηλώσεις και στο αντίστοιχο κύμα της πρώτης τετραετίας του Τραμπ. Όχι μόνο όσον αφορά στο μέγεθος. Οι κινητοποιήσεις ήταν παντού ένα κάλεσμα για μάχη εδώ και τώρα, όχι για υπομονή. Όλοι οι διαδηλωτές βγήκαν για να πουν ότι οι επιθέσεις δεν θα περάσουν, ότι δεν θα τους αφήσουν να διαλύσουν τις ζωές και τα δικαιώματα των απλών ανθρώπων. Αντίθετα με την ψεύτικη εικόνα της

παντοκρατορίας του Τραμπ που προβλήθηκε μετά τις εκλογές, η άγρια επίθεση που εξαπολύει μαζί με τον Μασκ ξεσηκώνει νέες δυνάμεις αντίστασης.⁵

Παρόμοια εικόνα και στην Ελλάδα. Η εργατική τάξη και η νεολαία έχει μπει μαζικά στη μάχη ενάντια στην κυβέρνηση Μητσοτάκη. Από τη μεγαλειώδη Γενική Απεργία στις 28 Φλεβάρη, ως τη Γενική Απεργία στις 9 Απρίλη ο κόσμος βγαίνει με την αυτοπεποίθηση ότι δίνει τη μάχη για να νικήσει. Να πέσει η κυβέρνηση των δολοφόνων. Και παράλληλα έχουν ανοίξει όλοι οι αγώνες ενάντια στον σεξισμό και τον ρατσισμό. Από τη 8 Μάρτη ενάντια στην καταπίεση των γυναικών, όπου η νεολαία κατέβηκε μαζικά στο πλευρό της εργατικής τάξης. Ως τις 22 Μάρτη με την πολύ μεγάλη συγκέντρωση-συναυλία ενάντια στο ρατσισμό της κυβέρνησης που δολοφονεί πρόσφυγες και μετανάστες, όπως τους 650 πρόσφυγες στην Πύλο και ενάντια στην ακροδεξιά και τον φασισμό. Αυτός είναι ο τρόπος για να ξεμπερδεύουμε με την κυβέρνηση Μητσοτάκη και όλες τις κυβερνήσεις που χειροτερεύουν τις συνθήκες για τη βία ανηλίκων και να ανοίξουμε το δρόμο για τη συνολική ανατροπή του συστήματος.

Η σειρά Adolescence είναι πράγματι μια πολύ καλή σειρά. Δεν είναι τυχαίο ότι δέχτηκε τις χειρότερες κριτικές

κι επιθέσεις από τον Έλον Μασκ και τον Μπόρις Τζόνσον. Ανοίγει όλα τα ερωτήματα σχετικά με τη βία των εφήβων και βοηθάει στο να γίνει πολύ πλατιά συζήτηση για το ποιος είναι ο τρόπος να αντιμετωπιστεί. Η απάντηση είναι ότι η βία ενός ολόκληρου συστήματος σε κρίση είναι στην πραγματικότητα αυτή που αντανάκλαται σε κάθε εκδήλωση βίας ανηλίκων. Παλεύουμε να φτάσουμε σε μια κοινωνία που τον έλεγχο θα τον έχει η εργατική τάξη και όχι τα κέρδη των καπιταλιστών. Για να φτάσουμε ως εκεί οργανώνουμε τους αγώνες του σήμερα, αλλά παράλληλα βάζουμε τη στρατηγική ότι μπορούμε να φτιάξουμε μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση και καταπίεση, με παιδιά ελεύθερα και ίσα, όταν η εργατική τάξη πάρει την εξουσία. ■

Σημειώσεις

1. <https://www.iefimerida.gr/media/adolescence-seira-netflix-einai-alithini-istoria>
2. <https://www.ft.com/content/aa55f073-c05c-458b-9a1f-d27bc64f7f5d>
3. <https://socialistworker.co.uk/womens-liberation/whats-behind-online-sexist-hate/>
4. Λίλιαν Μπουρίτη. Κοίτα ποιοι μιλάνε για τη βία ανηλίκων. Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο 165. Ιούλιος-Αύγουστος 2024 <https://www.socialismfrombelow.gr/article.php?id=1492&issue=165#gsc.tab=0>
5. Νίκος Λούντος. ΗΠΑ Γενικός ξεσηκωμός κατά Τραμπ. Κάτω τα χέρια, Εργατική Αλληλεγγύη. Νο 1667. 7 Απριλίου 2025 <https://ergatiki.gr/article.php?id=36516&issue=1667>

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ 4η ΕΚΔΟΣΗ

Η καλύτερη
εισαγωγή
στις ιδέες
του μεγάλου
επαναστάτη

μαρξιστικό
βιβλιοπωλείο

Φειδίου 14-16 Αθήνα,
πίσω από Τιτάνια-Ρεξ
Τ 210 5247584

www.marxistiko.gr

ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ

ΗΠΑ

GERMANIA

ΙΝΔΙΑ

ΠΑΚΙΣΤΑΝ

ΣΕΝΕΓΑΛΗ

ΙΣΠΑΝΙΑ

